

Besparelser ved valg af udvidet gennemgang

Er det praktisk muligt?

Speciale

Cand.merc.aud

Allan Paulsen

Vejleder: Hans B. Vistisen

9. april 2014

Aalborg Universitet

1 Indholdsfortegnelse

2 Executive summary	4
3 Indledning	6
4 Problemformulering og metode	8
4.1 Problemformulering	8
4.2 Metode	8
4.3 Afgrænsning	9
4.4 Kildekritik	10
4.4.1 Omtale af udvidet gennemgang	10
4.4.2 Respondenternes udtalelser	11
5 Revisionsteori	12
5.1 Hvorfor udføres revision?	12
5.2 Definition på revision	14
5.3 Uafhængighed	14
5.4 Revisors mål med revisionen	15
6 Revision som ydelse	17
6.1 Revisionsprocessen	17
6.2 Lovgrundlag	18
6.3 Handlinger	19
6.4 Erklæring og rapportering	22
7 Alternativer til ISA-revision	23
7.1 Fravalg af revision	23
7.1.1 Alternativer til ISA-revision og UG	26
7.1.2 Assistance	26
7.1.2.1 Lovgrundlag	27
7.1.2.2 Handlinger	27
7.1.2.3 Erklæring og rapportering	28
7.1.3 Review	28
7.1.3.1 Lovgrundlag	29
7.1.3.2 Handlinger	29
7.1.3.3 Erklæring og rapportering	30
7.1.4 Udvidet gennemgang	31
7.1.4.1 Lovgrundlag	32
7.1.4.2 Handlinger	33
7.1.4.3 Erklæring og rapportering	37

7.1.5 Sammenfatning	39
8 Analyse	42
8.1 Generelle forskelle mellem udvidet gennemgang og revision	42
8.2 Gennemgangshandlinger contra revisionshandlinger	44
8.3 Praktiske problemstillinger omkring udvidet gennemgang	55
8.3.1 Planlægning af revision og udvidet gennemgang	55
8.3.2 Forbehold og supplerende oplysninger	57
8.3.3 Revisors faglige vurdering	58
8.3.4 Reviewhandlinger bliver til revisionshandlinger	60
8.3.5 Kommunikation med virksomhedens ledelse	64
8.3.6 Ved udlandet hvad udvidet gennemgang er?	67
8.3.7 Forståelse af erklæringen	70
8.3.8 Supplerende handlinger	72
9 Sammenfatning	75
10 Interview med typiske regnskabsbrugere	77
11 Konklusion	79
12 Litteraturliste	82
13 Bilag	84
13.1 Mødereferater typiske regnskabsbrugere	84
13.1.1 Referat mindre regionalt pengeinstitut	85
13.1.2 Referat større landsdækkende pengeinstitut	85
13.1.3 Referat mindre landsdækkende pengeinstitut	86
13.1.4 Referat SKAT	87
13.2 Eksempel på konklusion på review	88

2 Executive summary

Companies in Denmark has to deal with a lot of burdens along with their daily struggle to keep their business going. The burdens have been growing significantly with the implementation of the ISA standards in use for audits. On that background the Danish government have enforced a new standard for use in audits regarding class B-companies according to the Danish accounting act. The new type of statement are named “udvidet gennemgang” or “extended review” in English.

Along with the introduction of the extended review, the government mentioned that a company would save around 25 pct on their accounting expenses by using this new standard.

This dissertation will look into the possibilities for companies to actually reach the 25 pct saving on their accounting expenses with a practical approach to the analysis.

In order to do that, the dissertation will analyze the background for audit and what the alternatives to audit is, if the company have the possibilities to deselect the audit defined by law. After that an analysis of the standards behind the different auditor statements will be made to sort out the differences between those. The question is – if the extended review standard allows the accountant to perform acts in a way that can create the 25 pct saving or is it just theoretically possible?

The standard of extended review are based on the new ISRE 2400 review standard and just adds four supplemental acts that are typical ISA accounting acts, but are placed in extended review to create a higher level of security in the standard. But the new ISRE 2400 and thereby the extended review standard have many phases where the auditor are instructed to perform other acts or even further acts. The further acts is a great threat to the 25 pct saving because it forces the auditor to perform the same acts twice. The further acts are only to be performed when the auditor are suspicious that the report include significant errors. But in a class B-company the company itself have no or little understanding of financial reports and the accountant to start with only performs review-acts, the auditor often have to perform these further acts. The extended review-standard contains further examples of these situations where the accountant have to fulfill demands or perform acts that practically does not differ from ISA-audits. These situations all have a negative influence of the audit expenses in order to reach a saving of 25 pct.

The dissertation furthermore analyzes banks and the Danish tax administrations approach to extended review. If the banks approach is that it is an audit with less security, the rates should theoretically rise, because the bank cannot be sure to get their money back from loans to the companies.

Theoretically the companies would be assigned to further controls from the tax administration if they used extended review in their annual report.

The banks that have been interviewed to this dissertation, all expressed that if a company have debt to them, they would demand that the companies annual reports have an audit statement included. In other words. If the company uses extended review, the company can't loan any money from the bank which again can cause further expenses for the company and the savings on accounting is spoiled.

The danish tax administration have said that the type of statement not directly have influence on how often companies where chosen to have control from the administration.

The conclusion is that theoretically, the standard for extended review is a smaller and lighter version of full ISA-audit. But many acts depend on the findings by the auditor and the auditors professional judgment. It is up to the auditor whether to expand the acts or not. Thereby a company cannot be sure to get 25% discount on their accounting expenses. The banks have the same message to the companies. If they choose extended review, it can be followed by further expenses in form of further guarantees in assets or a demand for ISA-audit if the company wishes to continue their loans. Companies therefore have to ask their bank before engaging extended review or else they cannot be sure to save money on their choice.

On the other hand the tax administration does not perform more inspections if a company choose extended review, but the risk is still there. I can therefore draw the conclusion that the type of audit have any effect on the number of inspections from the tax administration.

3 Indledning

Der har været en lang tradition for revision af selskaber i Danmark. Selvom ordsproget siger at "en revision er en revision" så har det ikke altid været de samme handlinger og opgaver som revisor skulle udføre. Efter samtaler med ældre kolleger over frokosten i kantinen, har jeg fået fornemmelsen af, hvordan man engang via sin uddannelse blev klædt på til at kunne revidere regnskaber mv. Her var emnerne at revisor skulle fremtræde soigneret og velklædt og ikke så meget at revisor skulle have et højt fagligt niveau som i dag. Revisor havde til gengæld heller ikke mange standarder, vejledninger mv. at gå ud fra og støtte sig til i arbejdet. De forhold har ændret sig en del siden dengang.

En af de store faglige ændringer i nyere tid kom i 2010, da de gamle revisionsstandarder (RS) blev udskiftet til fordel for et sæt nye internationale revisionsstandarder (ISA) som er udarbejdet af IFAC under IAASB. Med indførelsen af ISA'erne fik de danske revisorer 37 nye standarder at forholde sig til - dog var 20 heraf dog gamle RS'ere i ny klarificeret format og altså uden nye krav.¹ Standarderne havde nu alle samme opbygning med indledende definitioner, krav og til sidst vejledende afsnit. Samtidig blev de danske standarder direkte sammenlignelige med standarderne anvendt i udlandet, da de danske ISA'er blot er oversættelser af de engelske. Der kom dermed bedre styr på begreberne i form af en ensartet begrebs-sæt standarderne imellem, men også i forhold til sammenligningen af begreberne med udenlandske revisorer.

EU kommissionen gennemførte i 2009 en undersøgelse² der viste, at med indførelsen af ISA standarderne kom også en større byrde for virksomhederne, i form af yderligere krav til den revision der lovpligtig skulle udføres af deres regnskab og dermed et højere revisorhonorarer. Sammenfaldet med denne undersøgelse, samt den generelle økonomiske udvikling i samfundet og ikke mindst udviklingen af de internationale standarder, herunder forventede yderligere krav til revisor gjorde, at den daværende regering ønskede at lette de administrative byrder for de mindre virksomheder. Dette udmyndigede sig i lovforslag nr 190 fra 2010. Med dette forslag ønskede den daværende regering at hæve grænserne for hvornår selskaber skulle underlægges revision af en godkendt revisor. Det fremgik af bemærkningerne til lovforslag 190, at der ønskedes en arbejdsgruppe nedsat, bestående af blandt andre de to store revisorforeninger FSR og FRR med formål, at undersøge konsekvenserne af en eventuel erklæringsstandard rettet mod virksomheder i klasse B, der

¹ Bech, Jon og Brasted, Karl Aage *Implementering af Internationale Standarder om Revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning*. Revisions & Regnskabsvæsen nr. 11 2011

² ISA standarderne blev indført tidligere i resten af EU end i Danmark. Derfor er undersøgelsen fra før standarderne blev indført i Danmark.

fortsat er underlagt revisionspligt efter forhøjelsen af grænserne i lovforslaget. FSR havde i forvejen udarbejdet et udkast til en sådan erklæringsstandard, som jf bemærkningerne til lovforslaget, skulle ligge til grund for gruppens arbejde. Lovforslag 190 blev vedtaget 1. Juni 2010. Gruppens arbejde med en erklæringsstandard kom aldrig frem i lyset.

Tiderne skiftede og regeringen blev også skiftet ud. I efteråret 2011 stod en ny regering bestående af Socialdemokratiet, SF og De Radikale klar. Ønsket om en afbeukratisering af forholdene for de mindre danske virksomheder, blev der til gengæld ikke ændret på. Den nye regering ønskede og ønsker stadig,³ at give de danske virksomheder de bedst mulige betingelser, således de har økonomisk plads og tid til at udvikle sig og koncentrere sig om deres forretning.⁴

Regeringen har på den baggrund fortsat med at arbejde på at lempe revisionspligten for mindre virksomheder, for på den måde at fjerne nogle af de administrative byrder for virksomhederne. Lovforslag nr 26 fremsat den 10. oktober 2012 er et resultat af dette arbejde. Med dette forslag ønskede regeringen at indføre en tilsvarende erklæringsstandard, som den daværende Erhvervs- og økonomiminister Brian Mikkelsen omtalte i bemærkningerne til lovforslag 190 fra 2010. Det fremgår af bemærkningerne til L28 fra 2012, at det er regeringens mål, at de administrative byrder skal være lavere i 2015 end de var på tidspunktet for fremsættelsen af lovforslaget. Et af værktøjerne til at nå dette mål er altså at indføre en erklæringsstandard som er - citat: ”særligt tilpasset behovene for revision i mindre virksomheder.”⁵ Det er regeringens forventning, at udførelse af revision efter den nye standard, vil reducere den administrative byrde ved revision med ca. 25 pct.⁶ For at føre det vedtagne lovforslag ud i livet, udarbejdede Erhvervsstyrelsen bilag 1 til Erklæringsbekendtgørelsen (herefter “standard for udvidet gennemgang”). Indholdet i bilaget er en komplet ny erklæringsstandard omkring udvidet gennemgang som gælder for virksomheder i årsregnskabslovens klasse B.

Om de omfattede virksomheder ønsker at få udført revisionen efter den nye standard må være op til dem selv. De kan naturligvis få råd og vejledning hos deres revisor. Der kan være mange nuancerede problemstillinger i forbindelse med revision contra ny udvidet gennemgang og dermed er det måske ikke bare sort eller hvidt i spørgsmålet om hvad der skal vælges. Et er jo hvad regeringen ønsker og har som målsætning, noget andet er det måske i virkeligheden uden for Christiansborg. Denne afhandling vil ved hjælp af nedenstående problemformulering, undersøge nogle af udfordringerne ved revision udført efter den nye standard.

³ Jf. Regeringsgrundlaget - Oktober 2011

⁴ Regeringsgrundlaget - Oktober 2011

⁵ Bemærkninger til L28 2012 afsnit 1.1

⁶ Bemærkninger til L28 2012 afsnit 1.1

4 Problemformulering og metode

4.1 Problemformulering

Som det fremgår af indledningsafsnittet, omhandler denne afhandling revision efter den nye erklæringsstandard som er tilpasset mindre virksomheder også kaldet udvidet gennemgang. Mere præcist vil afhandlingen analysere:

Besparelser ved valg af udvidet gennemgang - Er det praktisk muligt?

Problemet vil blive analyseret ved at bruge følgende formulering:

"Hvorvidt er det ud fra standarderne og de typiske regnskabsbrugeres synspunkt praktisk muligt for virksomheder i årsregnskabslovens klasse B, at lade revisionen udføre efter erhvervsstyrelsens erklæringsstandard om udvidet gennemgang under hensyn til at kunne opnå den forventede besparelse, som lovgiver har stillet i udsigt."

For at kunne få en nuanceret vurdering af standarden for udvidet gennemgang, vil afhandlingen også behandle delspørgsmål, hvoraf de væsentligste er:

- Hvad er revision og hvilket lovgrundlag bygger den på?
- Hvad er alternativerne til revision?
- Hvad er baggrunden og grundlaget for udvidet gennemgang?

4.2 Metode

Denne afhandling er ikke underlagt en egentlig metode, idet revisionsteorien ikke indeholder metoder til analyse af de faglige standarder, der ligger til grund for revisionsteorien og teorien bag de øvrige erklæringsstandarder. Afhandlingen forholder sig dog kritisk til de tekster som standarderne indeholder. Nedenstående beskriver hvorledes tilgangen til opgaven er.

For at opnå en forståelse af den nye erklæringsstandard udvidet gennemgang, samt de øvrige erklæringstyper og hermed underliggende standarder, anvendes gældende standarder på områderne. Standarderne er udgivet af IAASB som er en organisation under IFAC.

Standarderne er tilpasset danske forhold.

Standarden der er på området for udvidet gennemgang er dog et rent dansk foretagende, men er bygget på en standard fra IFAC. Disse standarder vil blive analyseret med henblik på at opnå viden omkring problemerne og forholdene, angivet i problemformuleringen.

Da udvidet gennemgang er en forholdvis ny erklæringstype, findes der ikke megen skrevne

erfaringer med erklæringen. Faglige tekster som omhandler udvidet gennemgang og forholdende omkring ydelsen vil blive inddraget i løsningen af problemstillingen, da disse må anses for at være solide bud på hvordan praksis vil blive.

Standarderne og de faglige tekster vil indgå i en analyse med henblik på, at præcisere hvor det er der kan opstå situationer der er vigtige i henhold til at svare på problemformuleringen. I forlængelse af analysen af de gældende standarder på områderne for erklæringer på regnskaber, bliver der inddraget data fra det praktiske arbejde i et revisionsfirma. Dataene der bliver indsamlet, vil være checklister til brug for dokumentation for udarbejdelse af erklæringer. Listerne er med til at analysere forskelle på det praktiske plan og dermed give en anden vinkel på erklæringsydelse, end blot den teoretiske tekst i standarderne. Handlingerne på arbejdslisterne vil blive analyseret med henblik på at opstille analyse af praktiske situationer som er relevante for problemformuleringen.

For at kunne analysere på de typiske regnskabsbrugeres opfattelse af den nye erklæringsstandard, vil der blive foretaget interviews med medarbejdere fra udvalgte respondenter. Der vil blive foretaget interviews ud fra samme stamme af spørgsmål. Det forventes dog at interviewet udvikler sig forskelligt fra respondent til respondent, idet det efter min mening vil blive et bedre interview, hvis der kan reageres på de svar som respondenterne kommer med. Der påtænkes interview med 3-4 respondenter.

Respondenterne bliver ikke udvalgt simpelt tilfældigt, men på baggrund af mit nuværende kendskab til deres daglige arbejde med regnskaber og dermed deres rolle som regnskabsbrugere. Respondenterne, som skal være typiske regnskabsbrugere jf problemformuleringen, vil blive udvalgt med en overvægt af pengeinstitutter, samt en respondent fra det offentlige i form af SKAT.

Pengeinstitutter og SKAT er de typiske regnskabsbrugere til et selskab i klasse B.

4.3 Afgrænsning

Afhandlingen redegør ikke for alle revisors erklæringstyper. Det er således revision efter de internationale revisionsstandarder, udvidet gennemgang efter Standard om udvidet gennemgang af årsregnskaber, der udarbejdes efter årsregnskabsloven, review efter ISRE 2400 (ajourført), samt assistance med regnskabsopstilling efter ISRS 4410 der vil blive analyseret i afsnittene. Det betyder altså at erklæringer som f.eks. Aftalte arbejdshandlinger efter ISRS 4400 DK eller andre erklæringsopgaver efter ISAE 3000 DK ikke vil blive nævnt.

Denne afhandling skal ikke ses som værende en analyse af hvordan revisor skal udføre erklæringsopgaver. Afsnittene analyserer i generelle termer de forskellige alternative erklæringsopgaver til revision, samt revision er derfor ikke udtømmende. En fuldstændig analyse af kravene til revisor og revisors arbejde under assistance, review, udvidet

gennemgang og revision vil ikke tjene formål i sammenhæng med fravalg af revision.

Denne afhandling lægger fokus på forhold for selskaber der falder ind under Årsregnskabslovens klasse B selskaber. De øvrige klasser i Årsregnskabsloven har ikke mulighed for at anvende udvidet gennemgang og er dermed ikke interessante i denne sammenhæng. En virksomhed i klasse B defineres som selskaber der i to på hinanden følgende år, ikke overskrider følgende grænser: en balancesum på 36 mio, nettoomsætning på 72 mio, gennemsnitligt antal heltidsansatte i løbet af regnskabsåret på 50.⁷

Afhandlingens hovedvinkel er revision udført efter den nye standard omkring udvidet gennemgang. Der findes i alt to standarder på området. Den ene standard er lovgivningen, hvor standarden findes som bilag 1 til Erklæringsbekendtgørelsen af 17.04.2013 (nr 385). Herudover har FSR - Danske Revisorer også udarbejdet en standard som er mere detaljeret og giver i nogle tilfælde lidt yderligere eksempler og hjælpeafsnit til læseren. Revisorer eller virksomheder, der er medlem af FSR - Danske Revisorer er i kraft af deres medlemskab af foreningen, tvunget til at følge standarden. I afhandlingen vil det dog primært være Erhvervsstyrelsens bilag til Erklæringsbekendtgørelsen der bliver lagt til grund for analyserne. Årsagen her til er at det er bilag 1 til Erklæringsbekendtgørelsen der er gældende for alle revisorer og ved at overholde denne og øvrig dansk lovgivning, overholdes FSR - Danske Revisorers standard også.

Afhandlingen behandler ikke muligheden for, at virksomheder der overholder kravene for fravalg af revision, kan vælge at udarbejde regnskabet selv og dermed slet ikke anvende en revisor i den forbindelse. Det er min vurdering at de færreste virksomheder i den størrelse har viden og tiden til selv at udarbejde årsregnskabet.

4.4 Kildekritik

Brug af kilder i denne afhandling har givet anledning til nedenstående kommentarer omkring kildernes brug og troværdighed for understøttelse af afhandlingens argumenter.

4.4.1 Omtale af udvidet gennemgang

De kilder der udtaler sig om udførelsen af udvidet gennemgang, de problemstillinger det medfører eller de lettelser der måtte være i forhold til revision, udtaler sig overvejende på baggrund af forventninger. Det samme gælder for de udtalelser der måtte være i forbindelse med review efter den nye review standard. Baggrunden herfor er, at Erhvervsstyrelsens bilag til erklæringsbekendtgørelsen omkring udvidet gennemgang trådte i kraft 1. januar 2013 og

⁷ Årsregnskabslovens §7.

at ISRE 2400 (ajourført) trådte i kraft for regnskaber med en balancedag 31. December 2013 eller senere. Først fra januar 2013 havde virksomheder mulighed for på en ordinær generalforsamling at vælge, at fremover skulle revisionen udføres efter standarden for udvidet gennemgang. I praksis vil det sige, at de første regnskaber hvor revisionen er udført som udvidet gennemgang, ville være de regnskaber med balancedag 30. september, som ikke havde afholdt generalforsamling inden 31. december 2012.

Det er derfor min vurdering, at udtalelser fra teoretikere og praktiserende revisorer kun deres egne vurderinger af hvordan disse erklæringstyper bliver udført. Der er ingen tvivl om at kilderne i denne opgave har stor indsigt i både teori og praksis i forbindelse med udførelse af handlinger og afgivelser af erklæringer, men udtalelserne kan være forbundet med en hvis usikkerhed.

4.4.2 Respondenternes udtalelser

Resultaterne af interviews med pengeinstitutterne kan ikke lægges til grund for pengeinstitutternes generelle holdning til udvidet gennemgang. Respondenterne er udvalgt på baggrund af deres viden om området, samt på det faktum at de har en højere stilling i de respektive pengeinstitutter. Dermed er de i stand til at udtale sig om emnet, baseret på egne erfaringer og egen viden på området.

Det var for mig tydeligt under udførelsen af interviews med pengeinstitutterne, at erfaringen med arbejdet med udvidet gennemgang ikke var særlig stor. De svarede således også, at de ikke selv havde ret mange kunder, der anvendte udvidet gennemgang.

Antallet af respondenter ikke stort nok til at kunne danne grundlag for en bredere fortolkning af holdningerne.

Der ud over har det ikke været muligt at undersøge respondenternes viden omkring revisors erklæringer og regnskab. Så selvom respondenterne har en stilling i de respektive virksomheder der gør, at de burde kende til området, kan jeg ikke udtale mig direkte om deres faglige niveau. Respondenterne burde i alle tilfælde kunne læse og forstå budskaber i regnskaber, samt kunne forstå revisors erklæringer herpå. Dermed har respondenterne grundlag for at udtale sig. Men det kan ikke vides hvor godt respondenterne kender detaljerne omkring revisors erklæringer.

Respondenternes udtalelser kan dermed være farvet af deres uvidenhed eller muligvis forkerte opfattelser af revisors handlinger og udtalelser.

5 Revisionsteori

Nedenstående afsnit omkring revisionsteori vil analysere den teoretiske tilgang til revision. Afsnittene vil tage udgangspunkt i hvorfor der udføres revision og hvorfor det er til gavn for samfundet, at der bliver udført revisionsbehandlinger med tilhørende erklæringer på årsregnskaber.

5.1 Hvorfor udføres revision?

Hvad er revision og hvor/hvornår opstår behovet for den? Tilfører en revision værdi til en virksomhed eller er det blot en byrde? Det er nogle af de emner dette afsnit vil analysere ud fra en teoretisk tilgang.

Mange vil henvise til lovtæksten i årsregnskabsloven, når der bliver spurgt om hvorfor der bliver udført revision af regnskaber. Det er også korrekt at, der i årsregnskabsloven står at selskabers årsregnskaber som udgangspunkt skal revideres. Der er dog også en samfundsmæssig forklaring på hvorfor revision er lovpligtig og hvorfor der er behov for revision. Det må antages at lovgiver har haft et behov for at lovgive på området på et tidspunkt. En af teorierne der kan forklare dette behov for revision, er den såkaldte "Principal-agent" teori.⁸ Denne teori omhandler et scenarie i en virksomhed med en ejer (principal), som ikke deltager i driften og en ansat direktør (agent).

Teorien går på, at der opstår en asymmetri i forhold til den mængde af information, hhv. principalen og agenten har omkring virksomhedens finansielle situation. Den ansatte direktør har typisk en større viden om hvad det er der foregår i virksomheden, fordi han til dagligt har fingeren på pulsen. Kapitalejeren har umiddelbart ikke denne viden da ejeren som udgangspunkt kun handler ud fra et overordnet niveau, samt ud fra de informationer som direktøren giver. Principal-agent teorien går på, at asymmetrien i de to personers viden danner grundlag for en mulig interessekonflikt. Hvis f.eks. begge parter ønsker at få mest mulig ud af deres situation, kunne man forestille sig direktøren bruge virksomhedens penge på egne fornøjelser i form af en stor firmabil eller dyrt indkøbt it-udstyr til hjemmearbejdspladsen. Altså udgifter som tilgodeser virksomhedens direktør, men ikke virksomhedens ejer. Det kunne også være at direktøren havde nogle bonuser indbygget i sin kontrakt, som først blev udløst hvis nogle bestemte måltal eller nøgletal blev opfyldt. Sådanne bonuser indlagt i en direktørs kontrakt, kunne give et øget incitament hos direktøren, men det kunne også betyde at direktøren i stedet for, kunne ty til manipulation af virksomhedens regnskabstal, for at udløse bonusen. Dette vil så give et forkert billede af

⁸ Eilifsen, Aasmund mfl.: Auditing & Assurance Services

virksomheden, i forbindelse med aflæggelse af årsregnskabet.

Ejerens modtræk mod en direktør der bruger mange af virksomhedens ressourcer på dyr firmabil og efterfølgende manipulerer med regnskabsgrundlaget, kunne være at ejeren stiller krav om at ledelsen skal aflægge en rapport til ejeren. Naturligvis ikke en rapport som direktøren selv aflægger efter egne principper, men i stedet efter et sæt af helt klart definerede standarder om hvad der skal gennemgås og hvordan opstillingen skal være. Årsregnskabet og revisionen heraf, er født.

Ovenstående eksempel er meget simplificeret. Der kan være tale om virksomheder med flere ejere eller flere direktører, samt flere niveauer af direktører. Modsætningen til den simple type virksomhed, som beskrevet ovenfor, er et børsnoteret selskab, hvor selskabets ejerandele er til salg på et ikke reguleret marked. Her kan alle og enhver købe sig en lille andel af selskabet og principal-agent forholdet bliver pludselig meget stort, da det så er alle aktionærene der er principaler.

Teorien kan også anvendes i andre situationer end ved ejer/direktør-forhold. Principal-agent forholdet eksisterer også i forbindelse med skattevæsnets ligning af selskabet. Her er det så SKAT der er principal og virksomheden som er agent. Samme scenarie opstår hvor virksomheden (agenten) har langt den største viden om virksomhedens finansielle præstation, typer af udgifter mv. hvorimod SKAT ikke har samme slags informationer tilgængelig. Igen opstår interessekonflikten da SKAT vil forsøge at indkræve de korrekte skatter opgjort på baggrund af virksomhedens selvangivelse. Uden revision vil virksomhedens ledelse og ejere have mulighed for at manipulere med virksomhedens resultat og dermed betale mindre i indkomstskat uden det offentlige skal bruge mange ressourcer på at opnå den viden der skal til, for at ligne virksomheden korrekt.

Et sidste eksempel kunne være i forbindelse med at virksomheden skulle skaffe fremmedkapital til finansiering af den daglige drift eller indkøb af anlæg. I den situation vil långiver, typisk et pengeinstitut, være principal og virksomheden igen være agent. Pengeinstituttet vil ikke løbe en alt for stor risiko i forbindelse med tilsagn om kredit og ønsker dermed et billede af virksomhedens finansielle status. Virksomheden vil uden revision have mulighed for at manipulere sit regnskab og vise en forholdsvis solid virksomhed, uden at dette er i overensstemmelse med virkeligheden og pengeinstituttet risikerer at tabe sine penge.

5.2 Definition på revision

Ovenstående afsnit omhandler hvorfor der er behov for revision. Revisionen kan med ord defineres således:

“Auditing is a systematic process of objectively obtaining and evaluating evidence regarding assertions about economic actions and events to ascertain the degree of correspondence between those assertions and established criteria and communicating the results to interested users”

Figur I: Definition revision⁹

Frit oversat kan revision defineres på dansk som:

”Revision er systematiske processer hvor der objektivt opnåes og evalueres beviser for påstande om økonomiske handlinger og begivenheder til en bestemt grad af overensstemmelse mellem påstandene og almindelig anderkendte kriterier og kommunikation af resultaterne til interesserede brugere.”

Systematiske processer kan igen oversættes til revisionsstandarderne, som beskriver krav mv. til revisor. De almindelige anderkendte kriterier er den anvendte begrebsramme på regnskabet. Typisk er det Årsregnskabsloven der er anvendt på de danske regnskaber.

5.3 Uafhængighed

Uafhængighed er ikke direkte nævnt i ovenstående afsnit, hvor der redegøres for principal-agent teorien. Det er som sådan heller ikke en del af definitionen på hvad revision er eller definitionen af hvorfor der er behov for revisionen. Til gengæld er uafhængighed måske den vigtigste ”egenskab” som en revisor der udfører revision,¹⁰ skal have. For at den førømtalte rapport skal tilføre regnskabslæseren værdi, skal revisor kunne give et billede af virksomheden som er anderledes end hvis det var en af virksomhedens egne ansatte, der udarbejder den. Revisor bør være uafhængig af virksomheden eller personen bag virksomheden, som revisor udtaler sig om.

Normalt er det sådan at virksomheden udarbejder et årsregnskab som de afleverer til revisor. Herefter foretager revisor sin revision af det fremlagte regnskab. Når han er færdig forsyner han årsregnskabet med sin påtegning, herunder sin konklusion på revisionen. Hvis revisor kunne sammenkædes med for eksempel virksomhedens ejer fordi de var i familie

⁹ Kilde: American Accounting Association, Committee on Basic Auditing Concepts, *A Statement of Basic Auditing Concepts*, 1973

¹⁰ Det gælder også andre erklæringsopgaver med sikkerhed.

med hinanden, ville en regnskabslæser ikke tage regnskabet for gode varer og revisors udførte revision og revisionspåtegning ville i det store hele være overflødig.

Et eksempel på hvor vigtig uafhængighed er for revisorfaget kan ses i de tidligere udgaver af revisorloven. Denne har tidligere indeholdt bestemmelser om at revisor skal være generelt uafhængig. Det betød at revisorer ikke måtte have lov til at drive anden erhvervsmæssig virksomhed, være ansat i en anden virksomhed eller endda være ansat i det offentlige. Lovteksten definerede dengang præcist hvilke erhvervsområder som lovgiver mente at forbuddet skulle omfatte. Listen omfatter udelukkende opgaver vedrørende tilstødende opgaver til revision, så som budgetlægning, skatterådgivning og rådgivning om finansiering.¹¹ Man opfattede den generelle uafhængighed som være meget vigtig for udførelsen af revisors hverv. Et eksempel på hvor seriøst lovgivere tog den generelle uafhængighed, kan ses i bestemmelserne om Statsautoriserede revisors virksomheds §1, stk. 2 hvor det særskilt er nævnt, at revisorer ikke må drive f.eks. forlagsvirksomhed. Det kan umiddelbart være svært at se hvordan en sådan virksomhed skulle kunne påvirke revisors uafhængighed overfor revisors kunder.

5.4 Revisors mål med revisionen

Målet for revisor ved udførelsen af en revision er at kunne afgive en erklæring med høj grad af sikkerhed for at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation.

Revisionsstandarden ISA 200 beskriver dette teoretisk: "Høj grad af sikkerhed opnås, når revisor har opnået tilstrækkelig egnet revisionsbevis, til at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau."

Revisionsrisikoen kan defineres således: Risikoen for at revisor afgiver en upassende konklusion, når regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation. Revisionsrisikoen kan også udtrykkes ved hjælp af en formel:

$$\text{Revisionsrisiko} = \text{Iboende risiko} \times \text{Kontrolrisiko} \times \text{Opdagelsesrisiko}^{12}$$

Iboende risiko er den risiko som for eksempel en balancepost har, for at posten indeholder væsentlig fejlinformation som herefter gør at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation.

Kontrolrisiko er risikoen for at fejlinformation enten i sig selv, eller sammen med andre fejlinformationer ikke vil blive forebygget eller opdaget af virksomhedens interne kontrol

¹¹ Bekendtgørelse nr 125 om Statsautoriserede Revisorers Virksomhed. 1989

¹² Eilifsen, Aasmund mfl. *Auditing & Assurance Services*, side 79

Opdagelsesrisiko er risikoen for at revisor ikke opdager fejlinformation, som enten i sig selv, eller sammen med anden fejlinformation, kan være væsentlig.

Opdagelsesrisikoen er den risiko som revisor har indflydelse på. Som nævnt ovenfor er kontrolrisikoen styret af virksomhedens interne kontroller. Jo bedre og mere effektive interne kontroller, jo lavere opdagelsesrisiko. Den iboende risiko er styret af hvilken slags regnskabsposter som regnskabet indeholder. Er det f.eks. Poster der er meget komplekse at opføre, så som igangværende arbejder er, er den iboende risiko for denne post typisk en del højere end andre poster i regnskabet.

Måden hvorpå revisor styrer opdagelsesrisikoen og dermed revisionsrisikoen er ved de handlinger som revisor udfører. Jo bedre revisionsbevis, jo mindre bliver opdagelsesrisikoen. Hvis revisor ikke kan opnå et tilstrækkeligt revisionsbevis, skal revisor foretage yderligere handlinger for på den måde, at minimere opdagelsesrisikoen.

Høj grad af sikkerhed siges teoretisk at være defineret som at regnskabet med 95% sikkerhed er uden væsentlig fejlinformation. Man kan dermed matematisk finde frem til hvad opdagelsesrisikoen skal være for netop at opnå denne 95% sikkerhed. Da revisionsrisikoen var udtryk for risikoen for at revisor udtrykker en upassende konklusion, må risikoen i en normal revision kunne udtrykkes som 5% eller 0,05 i decimal. I dette eksempel sættes iboende risiko til 0,8 og kontrolrisiko til 0,5. Ligningen ser herefter således ud:

$$0,05 = 0,8 \times 0,5 \times OR$$

Resultatet af ligningen er så at $OR = 0,125$

Ovenstående er udelukkende en teoretisk udredning af sammenhængen mellem de forskellige risici, der udgør revisionsrisikoen. Under en revision er det højest sandsynligt ikke muligt at opføre hvor effektive de interne kontroller er, eller udtrykke den iboende risiko i tal.

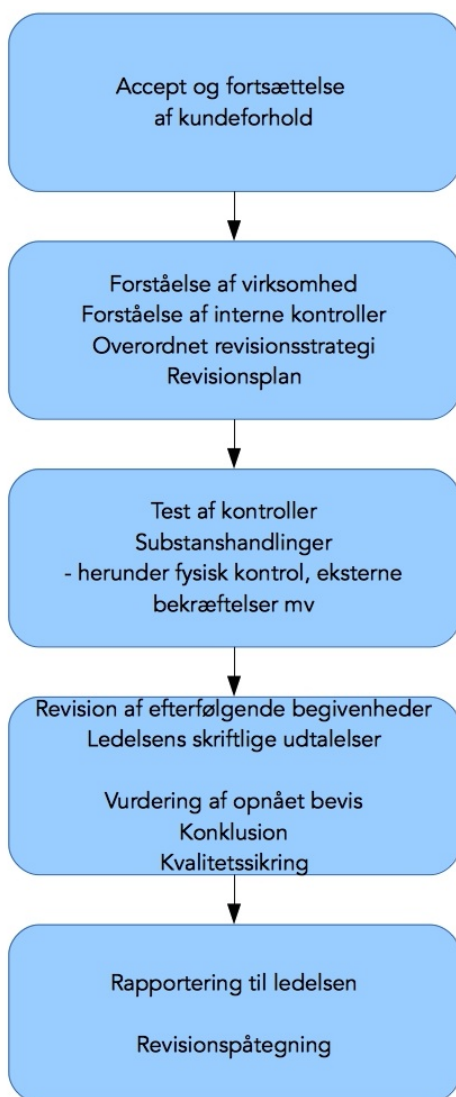
Udtrykket "revisionsrisiko" er til gengæld anvendt ofte i de internationale revisionsstandarder (ISA). Revisor skal udføre handlinger for at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau for at kunne give høj grad af sikkerhed - altså de 5% risiko udtrykt i tal. Revisionsrisikoen er på den måde en af grundstenene i en revision.

6 Revision som ydelse

Nedenstående afsnit vil analysere revision ud fra en mere praktisk tilgang, herunder hvilke handlinger der udføres og på hvilket grundlag disse udføres. Til sidst vil afsnittet kort analysere hvilke krav der stilles til rapportering til ledelsen og hvilke typer af konklusioner der findes.

6.1 Revisionsprocessen

Som udgangspunkt skal der udføres revision af selskabers regnskaber. Man kan kalde ydelsen for "moder-ydelsen" da den er ydelsen med flest handlinger som revisor skal udføre,



samt den højeste grad af sikkerhed som revisor kan tilbyde. Teoretisk set giver revision 95% sikkerhed for at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Terminologien i en revisionserklæring er "høj grad af sikkerhed" hvor imod review giver "begrænset grad af sikkerhed."

Revision giver altså ikke det man kender som fuld sikkerhed, idet det vil kræve alt for meget arbejde for revisor og dermed for omkostningstungt for revisor og i sidste ende for virksomheden der får udført revision.

Figur II: Oversigt over revisionsprocessen¹³

¹³ Sudan, Sumit mfl. *Revision i Praksis*. figur 1.2.1

Som det er nævnt i ISA standarderne, skal revisionen udføres effektivt.¹⁴ Revisor skal med andre ord ikke gøre alt i verden, for at få et rigtigt regnskab. Det skal være retvisende. Det ville netop ikke være effektivt hvis revisor brugte for mange ressourcer på at rette fejl, som ikke havde indflydelse på det retvisende billede, blot for at opnå et rigtigt regnskab. Retvisende og rigtigt er således ikke synonymmer i denne sammenhæng.

Figuren ovenfor angiver de overordnede processer der findes i udførelsen af en revision. Alle processerne er repræsenteret i enhver revision, uanset hvilken type virksomhed der er tale om, eller hvor få poster som råbalancen består af. Som skrevet tidligere: "En revision er en revision." Standarderne for revision er bygget op ud fra samme struktur som i figuren. Når revisor laver en erklæring hvori det er angivet, at erklæringen er aflagt efter standarderne, burde det samtidig været et slags kvalitetsstempel for at han har været alle faserne igennem. Lige fra planlægning til konklusion og afgivelse af erklæring og herefter rapportering til ledelsen om den udførte revision.

6.2 Lovgrundlag

Revisor skal ved som de andre erklæringer med sikkerhed, overholde revisorloven jf. RL §1, stk. 2. Det betyder at lovgivningsmæssigt er revisor offentlighedens tillidsrepræsentant, som revisor også er det i f.eks. review. Revisor skal være uafhængig af virksomheden, der bliver udført revision for, samtidig med at revisionen skal udføres i henhold til god revisorskik jf § 16

I revisorloven findes omtale af uafhængighed i §24 -26. Jævnføre § 24, stk 5 har Erhvervsstyrelsen udgivet en bekendtgørelse med tilhørende vejledning, hvor forhold omkring revisors uafhængighed og modtræk til trusler mod uafhængigheden er beskrevet.

Her ud over skal revisor overholde de 37 internationale revisionsstandarder (herefter "ISA") og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. De yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning, findes i et bilag til ISA'erne. Bilaget omfatter en beskrivelse af de krav og andre skærpselser, som den danske lovgivning foreskriver, i forhold til standarderne. Nogle af kravene er meget små yderligere krav der stilles. Nogle kritikere ville måske endda kalde nogle af kravene for teknikaliteter. Andre krav derimod beskriver at revisor jf. RL har pligt til at lave en revisionsprotokol.

ISA'erne blev indført for regnskaber med en startdato den 15. december 2009 eller senere. I Danmark blev indførelsen af standarderne dog rykket et år frem, således at de først gælder for regnskaber med startdato 15. december 2010 eller senere. Op til indførelsen af ISA'erne

¹⁴ ISA 200, afsnit A49.

havde Revisionsteknisk udvalg været igang med at tilpasse de gamle danske RS'ere til de internationale krav. Med indførelsen af ISA'erne skiftede RS'erne navn til ISA og i samme omgang standarderne ind under IAASBs clarityprojekt. Dette projekt havde til formål at gøre det lettere og mere gennemskueligt, at finde frem til de informationer man ville finde i standarderne. Alle claritystandarder har således følgende opbygning: indledning, formål, definitioner, krav og til sidst vejledende materialer. Den væsentligste forskel i forhold til RS'erne var at RS'ernes vejledende afsnit var skrevet umiddelbart under selve bestemmelsen, som vejledningen vedrører.

Alle ISA'erne er naturligvis gældende for en revision, men der er 3 standarder, der især er vigtige og som danner grundlaget for de øvrige standarder. Det drejer sig om ISA 300 om planlægning, ISA 315 omkring identifikation og vurdering af risici for væsentligfejlinformation og ISA 500 omkring revisionsbevis.

ISA 300 er en standard der angiver hvorledes revisor skal planlægge sin revision for at få en effektiv overordnet revisionsstrategi op at stå. Hvem skal med i revisionsteamet? Mål for opgaven. Den tidsmæssige placering af handlingerne mv.

ISA 315 angiver hvorledes revisor skal identificere risici for væsentlig fejlinformation på regnskabsniveau og revisionsmålsniveau, for herefter at kunne minimere risikoen ved hjælp af handlinger. Endelig angiver ISA 500 at revisor skal opnå revisionsbevis for at minimere risikoen for fejl og at revisor skal foretage en vurdering af de opnåede beviser. De øvrige ISA i 500-serien angiver så handlingerne mere detaljeret, samt i hvilke situationer revisor skal udvide handlingerne mv.

I forbindelse med afgivelse af revisors erklæringer, skal revisor også følge bestemmelserne i erklæringsbekendtgørelsen. Denne bekendtgørelse uddyber hvilke krav der bliver stillet til revisors erklæring ved en revision. Erklæringsbekendtgørelsen indeholder ligeledes uddybninger af reglerne for afgivelse af erklæringer på review og udvidet gennemgang.

6.3 Handlinger

Revisor har flere muligheder for typer af handlinger samt den tidsmæssige placering af handlinger. Handlingerne er uanset hvilken type eller placering, et resultat af revisors risikovurdering i planlægningen. Som udgangspunkt findes der handlinger der foretages i årets løb og der findes handlinger, der udføres efter balancedagen.

Ved revision før balancedagen vil revisor typisk foretage test af interne kontroller, der senere kan være behjælpelige i forbindelse med statusrevisionen. Her ud over vil revisor typisk også foretage få udvalgte substanshandling. De kontroller der skal udvælges til revision før

balancedagen, er kontroller der er med til at sikre regnskabsgrundlaget. Det kunne for eksempel være handlinger, som er med til at sørge for der ikke sker et salg, uden samtidig registrering af salget i virksomhedens bogholderi. Hvis revisor tester denne kontrol i årets løb og finder ud af at denne kontrol fungerer og er sikker, hjælper det revisor med til at opnå tilstrækkelig revisionsbevis omkring periodisering og fuldstændigheden af omsætningen. Hvis der er tale om en EDB-kontrol, kan revisor næsten altid være sikker på, at hvis kontrollen er kontrolleret én gang og fundet i orden, bliver kontrollen udført på samme vis hver eneste gang.

Ved statusrevision, hvor revisor reviderer regnskabet pr balancedagen, er substanshandlinger højst sandsynligt den mest udbredte form for revision sammen med observationer udført af revisor. I mindre virksomheder, har virksomheden som regel ikke et fungerende kontrolmiljø som revisor kan anvende som baggrund for revision i løbet af året. Hvis der er få interne kontroller, vil revisor ofte foretage kontrol af disse i forbindelse med statusrevisionen og ikke i løbet af året. Oftest vil der dog være tale om interne kontroller, der blot er med til at underbygge substanshandlingerne.

Der findes flere former for substanshandlinger. Handlingerne kan inddeles i følgende kategorier:

Substansanalytisk revision omfatter beregning og sammenligning af nøgletal. Revisor har often en forventning, enten fra kendskab til virksomhedens aktiviteter, brancheforhold eller fra tidligere års revisioner, om hvilket niveau specifikke nøgletal vil være i. Afviger disse nøgletal fra det forventede, kunne det tyde på fejl i det område som nøgletallet dækker.

Detailrevision er afstemning og anden kontrol til underliggende dokumentation. Denne dokumentation er oftest bilag så som fakturaer.

Eksterne bekræftelser er kontrol af regnskabsposter og anden finansiel information i forhold til dokumentation modtaget fra 3. mand. Den typiske eksterne bekræftelse, er engagementsforespørgsler til en virksomheds pengeinstitut. Det kunne også være saldomeddelelser fra debitorer eller kreditorer.

Revision af regnskabsmæssige skøn. Her tager revisor fat på nogle af de vurderinger som virksomheden har lavet i forhold til skøn. Det kan være nedskrivninger af tilgodehavender, udfaldet af en retssag eller værdiansættelsen af igangværende arbejder. Denne kategori er meget forskellig fra virksomhed til virksomhed, idet branche og virksomhedstype har meget at sige om hvilke typer poster, der er at finde i regnskabet.

Det ses også ofte i revisioner at der foretages forespørgsler til virksomheden. Teoretisk set giver forespørgsler til virksomhedens ledelse, eller andre medarbejdere i virksomheden, ikke et stærkt revisionsbevis. Dermed kan det ikke stå alene som bevis for en f.eks. en regnskabspost, eller revision af efterfølgende begivenheder. Til gengæld kan forespørgslerne give revisor hints om hvad det er der skal revideres yderligere via nogle af de andre typer af handlinger. Der findes også forespørgsler til ledelsen, som er krævet i ISA'erne. ISA 501 angiver at revisor skal anmode den daglige ledelse om en skriftlig udtalelse om faktiske eller mulige retstvister, som kan have indflydelse på regnskabsaflæggelsen.

ISA 580 stiller ligeledes krav om at revisor skal indhente en skriftlig udtalelse fra virksomhedens ledelse. Den hedder ledelsens regnskabserklæring og indeholder en erklæring fra direktionen eller eventuelt regnskabschefen om at grundlaget for virksomhedens regnskab og bogføring er i orden. Der er altså helt specifikke krav om hvilke punkter denne erklæring skal indeholde.

Inden revisor kan konkludere og afslutte revisionen, er der krav om at revisor foretager nogle bestemt overvejelser. For det første skal revisor revurdere risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet. Er der kommet oplysninger frem som giver revisor et andet billede af virksomheden og regnskabsmaterialet, end ved planlægningen? Er revisionsbeviserne modstridende og kræver dermed yderligere undersøgelser? I så fald skal revisor revurdere de planlagte revisionshandling i forhold til de nye oplysninger. Er risikoen for væsentlig fejlinformation ændret siden første planlægning? Finder revisor at de udførte handlinger ikke dækker den nye risikovurdering, skal revisor udføre andre handlinger der kan afdække den nye risikoprofil.

Efterfølgende skal revisor vurdere på det opnåede revisionsbevis og lave en samlet vurdering af om det opnåede bevis er tilstrækkelig egnet til at kunne minimere revisionsrisikoen til et tilstrækkeligt lavt niveau. Når revisor har opnået tilstrækkelig med bevis og der ikke er information der giver uafdækkede områder af revisionen, er det et krav i ISA 230 at revisor skal samle og dokumentere betydelige forhold der er opstået under revisionen, konklusionerne herpå, samt opliste de faglige vurderinger som revisor har udført, for at kunne nå til konklusionen. Betydelige forhold som er opstået under revisionen kunne være som angivet i afsnit A8 i ISA 230:

- Omstændigheder, som i betydeligt omfang vanskeliggør udførelsen af de nødvendige revisionshandling.
- Resultater af revisionen som kan give anledning til at modificere revisors samlede konklusion på revisionen.

- Resultater af revisionsbehandlinger som indikerer at regnskabet kan indeholde væsentlig fejlinformation, eller behov for at ændre revisors tidligere vurdering af risici for væsentlig fejlinformation.

Kan revisor konkludere jf ovenstående, at der er opnået tilstrækkelig egnet revisionsbevis for, at kunne nedbringe revisionsrisikoen til et tilstrækkeligt lavt niveau, kan revisor afgive sin revisionspåtegning med en konklusion med høj grad af sikkerhed.

6.4 Erklæring og rapportering

Erklæringen på en revision er en erklæring med en positiv formuleret konklusion. Det betyder at revisor konkluderer at regnskabet giver et retvisende billede af selskabets finansielle stilling, samt selskabets resultat i overensstemmelse med årsregnskabsloven (eller anden regnskabsmæssig begrebsramme).

Hvis det ikke er tilfældet, kan revisor modificere sin konklusion og tage forbehold for dele eller hele regnskabet. Det væsentlige er om forbeholdet er gennemgribende eller ej. Hvis forbeholdet er gennemgribende, skal revisor afgive en afkræftende konklusion (årsregnskabet giver ikke et retvisende billede). Hvis der er væsentlige fejl, men disse ikke er gennemgribende afgives en konklusion med forbehold (bortset fra forbeholdet..) Revisor kan også komme i den situation, at der ikke kan opnås revisionsbevis nok, til overhovedet at afgive en konklusion.

Supplerende oplysninger¹⁵ gives når revisor vil gøre opmærksom på forhold omkring selskabet, uden at tage forbehold herfor. Der ud over afgives der supplerende oplysninger når ledelsen kan ifalde ansvar, f.eks. ved overtrædelse af selskabs eller skattelovgivningen.

Når revisor har afgivet sin erklæring på regnskabet, påhviler der også revisor pligter til at rapportere til ledelsen. Forpligtelsen findes i revisorlovens §20, hvoraf det fremgår at revisor skal afgive et revisionsprotokollat. Revisionsprotokollen skal redegøre for arten og omfanget af revisionen, herunder forhold som må forventes at være afgørende for en regnskabslæses vurdering af årsregnskabet, samt væsentlige spørgsmål, usikkerheder eller fejl konstateret i forbindelse med revisionen.

¹⁵ ISA 706 Supplerende oplysninger vedrørende forståelsen af regnskabet og supplerende oplysninger om forståelsen af revisionen i den uafhængige revisors erklæring.

Erklæringsbekendtgørelsen §7 omkring supplerende oplysninger om andre forhold.

7 Alternativer til ISA-revision

De kommende afsnit af afhandlingen vil analysere hvilke alternativer der findes til ISA-revision, når en virksomhed ikke ønsker at få udført den forholdvis omkostningstunge ydelse i forbindelse med deres årsregnskab. Afsnittene omhandler både situationen hvor en virksomhed har mulighed for helt at fravælge revision, samt situationen hvor virksomheden ikke har muligheden, men kun kan vælge udvidet gennemgang som alternativ.

7.1 Fravalg af revision

Revisionspligten for mindre selskaber er af flere omgange blevet ændret. Første gang skete det med ikrafttrædelse fra 2006, hvor de helt små klasse B selskaber fik muligheden for at fravælge den ellers lovpligtige revision. For at kunne fravælge revision skulle virksomheden overholde 2 ud af 3 fastsatte beløbsgrænser i to på hinanden følgende år. Indførelsen af ISA-standarderne til brug for den lovpligtige revision gjorde dog, at der kom yderligere krav til revisors arbejde og dermed blev byrden for virksomhederne større. Det ville politikerne gøre noget ved og i det vedtagne Lovforslag nr 190 fra 2010, blev det bestemt at hæve grænserne for hvornår et selskab kan fravælge revision. Det var dog stadig et krav at virksomheden skal overholde grænserne i to på hinanden følgende år.

Indførelsen af grænserne for fravalg af revision havde ikke den formodede effekt.

Hovedårsagerne hertil er jf. Lars Kiertzner¹⁶ at det ikke var muligt at fravælge revision i holdingselskaber, samt at det synligt skal fremgå af selskabernes selvangivelse hos SKAT, at der ikke er foretaget revision af regnskaberne. Det er en populær konstruktion at selskabsejere af klasse B- selskaber, har valgt at lade et holdingselskab eje aktierne i deres driftselskaber, for på den måde at optimere udbyttebetalinger og sikre overskydende likviditet i driftselskabet mod fremtidig økonomisk ufare. I disse situationer var det ikke muligt at fravælge revisionen for moderselskabet. Konsekvensen blev, at revisor skal udføre egentlige revisionshandlinger hos datterselskaberne for at opnå et tilstrækkeligt egent revisionsbevis for værdiansættelsen af kapitalandele i moderselskabet. Dermed vil besparelsen ved at fravælge revision i datterselskaberne stort set være væk.

Svarene på selskabsselvangivelsen har den effekt, at SKAT bliver gjort opmærksom på hvilke regnskaber der indeholder en iboende risiko for, at der findes fejlinformation. Teoretisk må det være sådan at regnskaber som er forsynet med en erklæring om review eller assistance, har større risiko for at indeholde fejl og dermed et forkert opgjort skattegrundlag. Det kan derfor tolkes således, at disse regnskaber har en større interesse hos SKAT, end regnskaber hvor revision er udført.

¹⁶ Kiertzner, Lars. *Når Regnskaber ikke revideres*. Afsnit 1.1.1

Den nuværende og tidligere regering ønskede begge at lempe byrderne for de danske virksomheder. I begge tilfælde ønskede man en lempelse i revisionspligten for de små virksomheder. Det er beskrevet i den nuværende regerings grundlag. Den daværende erhvervsminister Brian Mikkelsen gjorde også sin holdning til kende i bemærkningerne til Lovforslag 190 fra 2010, da det blev nævnt, at han ønskede at nedsætte et udvalg til at kigge på muligheden for en standard for mindre virksomheder og på den måde indføre lempelser for SMV virksomhederne. Det var den tankegang, som den nye regering arbejdede videre med. Der var dog sket det, at mange EU lande havde indført fravalg af revision for de mindre virksomheder.¹⁷

Et stort lobbyarbejde fra Danske Revisorer - FSR resulterede¹⁸ dog i, at folketinget blev overbevist om at mulighed for fjernelse af revisionspligten for alle klasse B-selskaber, var en dårlig ide. Regeringen endte der for op med et nyt forslag om ændring af årsregnskabsloven i lovforslag L26 fra 2012. Forslaget blev vedtaget i slutningen af 2012. Ændringerne ændrede på førnævnte problem med fravalg af revision på holdingselskaber. Det er således nu muligt for holdingselskaber at fravælge revision jf. Årsregnskabslovens §135, stk. 3. Der er dog det specielle at ikke kun holdingselskabet i sig selv, skal overholde de almindelige betingelser. Hvis der er tale om fravalg af revision i et holdingselskab, skal dattervirksomheder og associerede virksomheder konsolideres 100% ved opgørelsen af om koncernen overholder grænserne.

Samtidig med lempelsen for holdingselskaber blev erklæringstypen "Udvidet gennemgang" indført. Denne type af erklæring skulle være tilpasset mindre virksomheder, således der ikke bliver udført unødige handlinger af revisor i forbindelse med gennemgangen af et årsregnskab. Alle virksomheder i klasse B kan vælge at lade revisionen udføre efter standarden for udvidet gennemgang. Der er således ikke tale om at virksomhederne rent teknisk fravælger revision. De har blot muligheden for at få udført revision efter ISA-standarderne, eller revision efter standarden for Udvidet Gennemgang.

Hvis politikerne ikke havde indført UG, ville alternativet have været at følge EU og gøre revision frivillig i hele klasse B. Det var dog FSR - Danske Revisorers klare mål, at dette ikke måtte ske. Årsagen hertil var mest egoistisk, set ud fra revisorerens synspunkt og har i første omgang ikke noget med virksomhedernes besparelser at gøre. Erklæringer der afgives jf. Årsregnskabslovens §135 kan kun underskrives af godkendte revisorer. Hvis alle

¹⁷ RR.6.2013:66: Jens Røder - "Udvidet gennemgang - sker der noget i andre europæiske lande?"

¹⁸ Fra samtale med Niklas Tullberg Hoff, Fagkonsulent FSR - Danske Revisorer, Registreret Revisor, cand.merc.aud.

virksomheder i klasse B blev fritaget fra revision, ville det åbne op for at alle kunne afgive assistanceerklæringer og udarbejde regnskaber på størstedelen af de danske virksomheder. Dermed ville de godkendte revisorer potentielt miste store markedsandele. På længere sigt ville FSR - Danske Revisorers argument være, at det ville være svært at udvikle revisorbranchen. Hvis der var meget få revisionsvirksomheder der udførte ISA-revision, ville der heller ikke blive uddannet ret mange revisorer og branchen ville højst sandsynligt ende i en negativ spiral med færre og færre aktive revisorer.¹⁹

Efter indførelsen af udvidet gennemgang har selskaber nu mulighederne som er listet op i skemaet nedenfor. Grænserne for fravalg af revision jf Årsregnskabslovens §135 er følgende: Nettoomsætning 8 mio, Balancesum 4 mio, antal ansatte 12. Disse grænser skal som nævnt tidligere være overholdt i to på hinanden følgende år før revision kan fravælges.

Revision af selskaber	Klasse B - Overholder ÅRL §135 grænserne	Klasse B - Overholder ikke ÅRL §135 grænserne	Større end klasse B
ISA-revision	Valgfri	Valgfri	Krav
Udvidet gennemgang	Valgfri	Valgfri	Ej muligt
Fravalg af revision	Valgfri	Ej muligt	Ej muligt

Figur III: Muligheder for brug af udvidet gennemgang og muligheder for fravalg af revision²⁰

Nedenfor er de forskellige typer af erklæringstyper listet op med angivelse af graden af sikkerhed. Det bemærkes at udvidet gennemgang er sat til "høj grad af sikkerhed" selvom erklæringen i sig selv ikke siger noget om graden af sikkerhed.

Figur IV: Typer af erklæringer på regnskaber²¹

Erklæringstype:	Grad af sikkerhed:
Assistance	Ingen
Review	Begrænset grad af sikkerhed
Udvidet gennemgang	Høj grad af sikkerhed
Revision	Høj grad af sikkerhed

¹⁹ Fra samtale med Niklas Tullberg Hoff, Fagkonsulent FSR - Danske Revisorer, Registreret Revisor, cand.merc.aud.

²⁰ Egen tilvirkning

²¹ Egen tilvirkning

7.1.1 Alternativer til ISA-revision og UG

Fravalg af revision giver adgang til flere forskellige muligheder for at anvende revisor ved udarbejdelsen af årsrapporten. Disse muligheder er analyseret nedenfor, sammen med et hurtigt overblik over hvilke krav der stilles til revisors arbejde. Den mulighed der ikke er nævnt, er muligheden for slet ikke at have revisor med²² i forbindelse med udarbejdelsen af årsregnskabet.

Assistance og review kan udelukkende anvendes hvis selskabet fravælger revision på en generalforsamling og såfremt selskabet overholder kravene til dette jf. Årsregnskabsloven.

7.1.2 Assistance

Assistance med opstilling af finansielle oplysninger (herefter også nævnt som "assistance") er det alternativ til revision, hvor revisor giver den mindste grad af sikkerhed. Ifølge standarden som assistance bliver udført efter, er revisor ikke pligtig til at verificere nøjagtigheden eller fuldstændigheden af de oplysninger som ledelsen har givet som grundlag for at opstille regnskabet²³ modsat review og revision, hvor grundlaget for regnskabet bliver verificeret gennem forespørgsler, analyser, eksterne bekræftelser mv.

Målet med assistance findes i ISRS 4410 afsnit 16. Det ene angivne mål er at erklæringen skal aflægges efter standarden. Det andet angivne mål er at:

“anvende ekspertise i regnskab og regnskabsaflæggelse til at assistere den daglige ledelse med at udarbejde og præsentere finansielle oplysninger i overensstemmelse med en relevant regnskabsmæssig begrebsramme på grundlag af oplysninger, den daglige ledelse har tilvejebragt”

Målet er altså ikke at kontrollere hvorvidt grundlaget er i overensstemmelse med virkeligheden, men kun at assistere med at stille regnskabet korrekt op. Som Jesper Seehausen og Anders Bisgaard fra revisionsfirmaet Beierholm udtrykker det. Så ser revisor ved opgaver om opstilling af finansielle oplysninger kun toppen af isbjerget. Ved en erklæring med sikkerhed som review, udvidet gennemgang og revision, skal revisor se toppen af isbjerget over vandet og den del af isbjerget, der måtte være skjult under vandet.²⁴

²² Se afsnit omkring afgrænsning.

²³ Frit efter ISRS 4410, bilag 2 eksempel 1.

²⁴ Bisgaard A, Seehausen J, RR.2013.10.0014

7.1.2.1 Lovgrundlag

Revisorer der udfører assistance skal overholde revisorloven, men kun dele af den. Mere præcist hvad det er revisor skal lave og hvad kravene er hertil findes som nævnt ovenfor i ISRS 4410. Denne standard trådte i kraft for assistanceerklæringer der er afgivet 1. juli 2013 eller senere.

Det er angivet i standardens afsnit 4, at det forudsættes at revisor har et kvalitetsstyringssystem i forbindelse med at revisor er underlagt ISQC 1 omkring kvalitetsstyring.

7.1.2.2 Handlinger

Udgangspunktet i standarden er at revisor ikke hjælper virksomheden med at opstille og afstemme råbalancen. Min personlige erfaring med disse opgaver fortæller dog at det typisk er revisor, der hjælper til med at udarbejde en stor del af råbalancen. ISRS 4410 (ajourført) stiller i disse tilfælde krav om at revisor skal drøfte betydelige vurderinger som revisor har gjort sig med virksomhedens ledelse. Det vejledende afsnit A45 i standarden giver som et eksempel herpå, at revisor har hjulpet virksomheden med regnskabsmæssige skøn. Typisk er disse indregning og værdiansættelse af aktiver. I sådanne tilfælde er der altså krav om at den daglige eller den øverste ledelse tages med på "råd" eller er med på sidelinien om man vil, for at ledelsen kan opnå forståelse for, hvilken effekt revisors vurderinger har på regnskabet udvisende, herunder det retvisende billede. Det er nemlig ikke et krav i forbindelse med planlægningen, at revisor skal opnå lige så god viden om virksomheden og dennes drift, som ledelsen har. Men revisors viden skal være tilstrækkelig til, at der assistancen kan udføres. Der kunne så være tilfælde hvor ledelsen sad med noget viden, som revisor ikke havde og som var væsentlig for revisors vurderinger.

Som skrevet ovenfor skal revisor ikke verificere den underliggende råbalance til dertil underliggende dokumentation, eksterne bekræftelser mv. Revisor skal blot opstille de oplysninger som ledelsen her tilvejebragt i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme, som ledelsen også har valgt. Dog skal revisor gøre noget, såfremt revisor bliver opmærksom på, at de oplysninger, opgørelser, forklaringer og så videre som ledelsen har tilvejebragt er mangelfulde, unøjagtige eller direkte forkerte. I så fald skal revisor gøre ledelsen opmærksom herpå og anmode dem om at rette op på forholdene.

Der stilles få krav til revisors dokumentation i forbindelse med en assistance-opgave udført efter ISRS 4410 (ajourført). Taget opgavens type i betragtning, er det også ganske naturligt, da opgaven jo ikke umiddelbart omfatter mange handlinger. Et af de væsentlige krav er dog, at revisor skal have en opgørelse om hvordan de opstillede oplysninger afstemmes med underliggende registreringer og dokumenter.

Et eksempel på hvor revisor skal have dokumentation kunne være i forbindelse med en virksomheds anlægsaktiver. Her vil opgørelsen hvordan de opstillede oplysningerne afstemmes med underliggende materiale, indeholde en kopi af anlægskartoteket. Finder revisor ud af at anlægskartoteket indeholder aktiver som virksomheden ikke ejer, skal revisor jf ovenfor, i første omgang henvende sig til den daglige ledelse for at få rettet fejlen.

7.1.2.3 Erklæring og rapportering

Assistance med opstilling af finansielle oplysninger er en erklæringstype uden sikkerhed og dermed uden konklusion. Det vil sige, at til forskel fra de øvrige erklæringstyper, har revisor ikke mulighed for at tage forbehold eller give supplerende oplysninger omkring de forhold revisor bliver bekendt med under udførelsen af opgaven. Ikke nok med at erklæringen ikke indeholder en konklusion, men ISRS 4410 forbyder direkte konklusioner i erklæringen.

Revisor skal fratræde hvis revisor er ude af stand til at fuldføre opgaven på grund af manglende informationer. Er revisor i den situation at ledelsen i virksomheden direkte nægter at fremskaffe informationerne, skal revisor fratræde opgaven og give ledelsen besked om årsagen til revisors fratræden.

Grunden til at revisor skal fratræde og ikke "blive og skrive" er at revisor i sin erklæring, ikke har mulighed for at udtrykke de forbehold, som forholdene kræver. Dermed kan revisor udelukkende afgive en "blank" assistance-erklæring eller ingen erklæring. Et alternativ til at revisor fratræder opgaven, kunne være at revisor i stedet for en assistance-erklæring, afgav en erklæring med sikkerhed og herefter tog forbehold for de fejl eller mangler der måtte være.²⁵ På den måde får virksomheden trods alt aflagt et regnskab med en erklæring på.

Rapportering til ledelsen

Revisor er ikke forpligtet til at rapportere omkring resultatet af det udførte arbejde. Det vil også være en udfordring, når nu erklæringen ikke har en konklusion og dermed har erklæringen heller ingen resultat.

7.1.3 Review

En reviewerklæring på et regnskab giver regnskabslæseren en begrænset grad af sikkerhed. Teoretisk vil det sige at der er 50% sikkerhed for, at regnskabet er uden væsentlig fejlinformation. Et review giver ikke samme grad af sikkerhed som revision og udvidet gennemgang, men mere sikkerhed end assistance med opstilling af finansielle oplysninger.

²⁵ fra FSR - danske revisorerers udtalelse om revisors erklæringer på opgaver om opstilling af finansielle oplysninger.

7.1.3.1 Lovgrundlag

Revisor skal ved afgivelse af reviewerklæringer overholde bestemmelserne i revisorloven, modsat ved erklæringer om assistance, hvor revisor ikke er pligtig til at overholde alle bestemmelserne. Det betyder ligeledes at revisor skal overholde god revisorskik, da dette er et krav i RL §16. God revisorskik er ikke et begreb der er fastsat ved lov, men det bruges ofte omkring revisors udførte arbejde. At overholde god revisorskik kan defineres som det at overholde revisorloven, samt de standarder og regler der gælder for den erklæringstype som revisoren aflægger erklæring og udfører handlinger efter.

Standarden som anvendes ved review af regnskaber er forholdsvis ny og har været ændret nogle gange i de senere år.

ISRE 2400 (ajourført) anvendes ved review af regnskaber. Standarden trådte i kraft for regnskaber der havde balancedag den 31. december 2013 eller senere. Noget af det væsentligste ved den nye ISRE 2400 (ajourført) i forhold til den gamle ISRE 2400 er, at revisors konklusion nu er baseret på indhentet bevis, fremfor resultatet som er opnået ved udførelsen af specifikke handlinger. Den grundlæggende idé bag review er stadig at revisor skal opnå sit bevis ved forespørgsler og analytiske handlinger. ISRE 2400 (ajourført) gør det dog mere op til revisor selv at vurdere hvilke handlinger det er, der skal udføres. Den gamle ISRE 2400 indeholdte en lang liste af handlinger som revisor kunne foretage. Her skal det bemærkes at det var en liste i den vejledende del af standarden, hvilket betyder at det blot var en liste til inspiration og ikke nødvendigvis handlinger der skulle udføres, såfremt det var relevant. Listen over forslåede handlinger findes ikke i ISRE 2400 (ajourført) samtidig med at den nye standard gør det mere klart, at revisor både skal og kan udføre andre handlinger end forespørgsler og analyser.

7.1.3.2 Handlinger

Review danner grundlag for udvidet gennemgang. Eneste forskel på review og udvidet gennemgang er de 4 supplerende handlinger som nævnt nedenfor. For analyse af handlingerne i review henvises derfor til afsnittet omkring handlinger i udvidet gennemgang. En anden forskel er også at kravene ikke har de samme numre, hvis standarden for udvidet gennemgang sammenlignes med ISRE 2400. Indholdet er dog det samme.

Set i forhold til tidligere reviewstandarder, er tilgangen til reviewet blevet ændret. Tidligere havde standarden fokus på resultatet af de udførte handlinger. Nu har standarden fokus på hvad revisor opnår bevis for. I samme omgang er de 90 foreslåede handlinger i ISRE 2400 DK er fjernet. Dermed er kravene til revisor skærpet. Det er nu mere op til revisors faglige vurdering, at finde ud af hvilke handlinger der skal udføres og eventuelt om der skal udføres

yderligere eller andre handlinger.

Se afsnittet omkring handlinger ved udvidet gennemgang for nærmere analyse.

7.1.3.3 Erklæring og rapportering

Ved review afgives en erklæring med en konklusion som giver en begrænset grad af sikkerhed. Når der er tale om erklæringer med sikkerhed, betyder det at revisor har visse muligheder for at tilpasse konklusionen, alt efter hvilken fejlinformation regnskabet indeholder og hvor gennemgribende fejlinformationerne er. Konklusionen på et review er negativt formuleret. Det vil sige at formuleringen som udgangspunkt er at "revisor ikke er blevet bekendt med forhold der indikerer, at regnskabet ikke i al væsentlighed giver et retvisende billede.."

Revisor har følgende muligheder for at afgive en reviewkonklusion: umodificeret, konklusion med forbehold, afkræftende konklusion eller ingen konklusion.²⁶

Den umodificerede konklusion afgives når revisor har opnået formålet med standarden uden bemærkninger. Altså skal revisor have opnået en begrænset grad af sikkerhed for at regnskabet er uden væsentlige fejl i henhold til den anvendte regnskabsmæssige begrebsramme.

En konklusion med forbehold afgives når revisor har fundet et eller flere forhold der resulterer i væsentlige fejlinformation i regnskabet og forholdet/forholdende har en væsentlig, men ikke gennemgribende indflydelse på regnskabet.

Har revisor fundet væsentlig fejlinformation og finder revisor at informationerne både er væsentlige og gennemgribende, skal revisor afgive en afkræftende konklusion. En konklusion med forbehold, kan også navngives som en "bortset fra-konklusion" idet revisor i sin konklusion skriver "..bortset fra indvirkningen af forbeholdet"²⁷

En afkræftende konklusion er en konklusion, hvor revisor konkluderer at regnskabet ikke i alle væsentlige henseender, giver et retvisende billede af selskabets finansielle stilling i henhold til den anvendte regnskabsmæssige begrebsramme.

Endelig kan revisor også komme i den situation, at det ikke er muligt for revisor at konkludere på sit review. Dermed kan revisor ikke udtale sig om det retvisende billede og må derfor afgive en erklæring uden konklusion.

Rapportering til ledelsen

Revisor har samme pligt til at rapportere til ledelsen ved review, som ved udførelsen af

²⁶ RR.4.2014. Bisgaard, Anders. Seehausen, Jesper. *Nye reviewerklæringer*.

²⁷ ISRE 2400 (ajourført), bilag 2, eksempel 2

udvidet gennemgang. Der henvises derfor til afsnit omkring rapportering til ledelsen under udvidet gennemgang. Emnet er også omtalt under de praktiske problemstillinger.

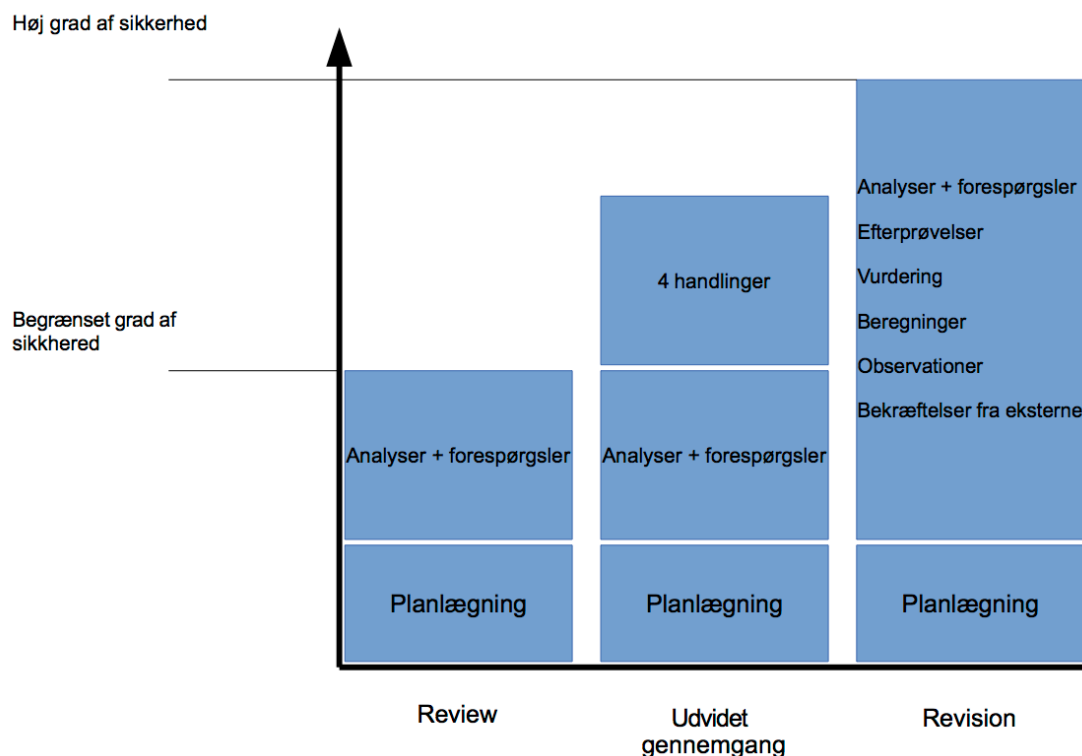
7.1.4 Udvidet gennemgang

Udvidet gennemgang er en ny type af erklæring som blev indført med virkning fra 1. januar 2013. Det helt generelle formål med indførelsen af udvidet gennemgang var, som nævnt tidligere, at fjerne byrder fra de mindre virksomheder.

Erklæringen lægger sig sikkerhedsmæssigt i et niveau imellem review og revision.

Erklæringen er da også resultatet af et kompromis mellem ønsket om en revisionsstandard der er tilpasset til mindre virksomheder og ønsket om at der fortsat er en form for kvalitetsstempel på regnskabet. Kompromisset blev omsat til at revisor udfører review + 4 obligatoriske supplerende handlinger. Handlingerne skal som udgangspunkt udføres hver eneste gang der udføres udvidet gennemgang. Der kan dog være tilfælde, hvor det ikke vil være relevant at udføre en eller flere af handlingerne.

Figuren nedenfor viser den grad af sikkerhed som udvidet gennemgang giver i forhold til revision og review. Som udgangspunkt er planlægningsfasen i de tre erklæringstyper stort set ens.



Figur V: Oversigt over graderne af sikkerhed for review og revision, sammenlignet med udvidet gennemgang.²⁸

²⁸ Kilde: Egen tilvirkning, med inspiration fra Nicklas Tullberg Hoff på kursus

Overordnet set er det de 4 supplerende obligatoriske handlinger der gør, at den udvidede gennemgang giver en højere grad af sikkerhed end review. Det skal bemærkes at figuren i nogle tilfælde kan være noget fortegnet. Ved review kan man sagtens forestille sig handlinger, som ikke baserer sig på analyser og forespørgelser. Samme situation gælder i udvidet gennemgang.

Ved de øvrige erklæringstyper, er der sat en procentsats på, der skal afspejle graden af sikkerhed. Lars Kiertzner har beskrevet, at udvidet gennemgang uden de supplerende handlinger som et review med 50% sikkerhed og at de supplerende handlinger giver yderligere +5% sikkerhed.²⁹

Udvidet gennemgang er lovteknisk en revision, selvom standarden ikke umiddelbart fortæller dette. At standarden lovteknisk er revision, betyder at anvende udvidet gennemgang, ikke skal afmelde sin virksomhed fra revision som ellers er et krav hvis man ønsker review eller assistance. Kravet for at anvende udvidet gennemgang er blot, at det skal tilvælges på en ordinær generalforsamling.

Standarden trådte som sagt i kraft den 1.1.2013, mens ændringerne til erklæringsbekendtgørelsen først blev lavet i slutningen af april 2013. Det betyder at virksomheder har kunnet vælge udvidet gennemgang fra 1. Januar, mens revisor ikke har kunnet afgive en erklæring før den 22. April 2013. I praksis betyder dette, at de første regnskaber med udvidet gennemgang, vil være kalenderårsregnskaber for 2013 - aflagt i foråret 2014.

7.1.4.1 Lovgrundlag

Grundlaget for at kunne lade sit årsregnskab revidere ved brug af udvidet gennemgang, findes i ÅRL §135. Denne bestemmelse omhandler hvornår en virksomhed kan fravælge revision og altså herunder hvornår et selskab kan vælge at lade revisionen udføre som udvidet gennemgang.

Revisors erklæring på en opgave med udvidet gennemgang bliver reguleret i Erklæringsbekendtgørelsen³⁰. Her er det især §§ 9 - 11 der regulerer afgivelsen af erklæringen, samt hvornår der skal gives supplerende oplysninger eller afgives et forbehold. Som bilag til erklæringsbekendtgørelsen er Erhvervsstyrelsens erklæringsstandard for små virksomheder (Udvidet gennemgang af årsregnskaber). Denne standard kan i opbygning

²⁹ Kiertzner, Lars "Når regnskaber ikke revideres"

³⁰ Bekendtgørelse 385 af 17.04.2013 om godkendte revisorers erklæringer

sammenlignes med de øvrige standarder om revision, review og assistance. Den indeholder således instruktioner om hvordan revisor skal udføre sin gennemgang, hvilke krav der stilles til dokumentation mv.

Standarden bygger på den før omtalte ISRE 2400-standard der træder i kraft for regnskaber med afslutning 31.12.2013 eller senere.

FSR -Danske Revisorer har ligeledes udarbejdet en standard om udvidet gennemgang.

Revisorloven indeholder også omtaler af udvidet gennemgang. Det drejer sig om bestemmelser angående rapportering til ledelsen i form af en revisionsprotokol. Det drejer sig ligeledes om bestemmelser angående revisors rettigheder og pligter, når revisor udfører udvidet gennemgang som lovteknisk revision.

7.1.4.2 Handlinger

Som nævnt ovenfor bygger standarden for udvidet gennemgang på den nye ISRE 2400 standard om review. Det helt særlige ved standarden er dog at den indeholder 4 yderligere handlinger, som er obligatoriske og kun kan fraviges hvis de ikke er relevante at udføre på virksomheden.

Handlingerne i et review (og dermed udvidet gennemgang) består som udgangspunkt at analyser og forespørgsler til virksomhedens ledelse eller andre relevante medarbejdere. Når revisor igennem sin planlægning har udført risikovurderingshandling og opnået et kendskab til virksomheden, skal revisor planlægge hvilke områder og regnskabsposter der skal spørges ind til.

Analyser og forespørgsler

Revisor udfører analyser på poster/områder, identificeret under planlægningen som væsentlige og områder hvor der er risiko for væsentlige fejlinformationer som påvirker regnskabet. Hvor mange forespørgsler og analyser der skal til det enkelte områder, afhænger naturligvis af revisors planlægning. Hverken ISRE 2400 eller standarden for udvidet gennemgang nævner revisionsmål, på samme måde som ISA'erne gør. Det er altså ikke et krav at revisor planlægger sit review med henblik på at afdække f.eks. værdiansættelsen af et aktiv. Det forhindrer dog ikke revisor i at anvende samme tankegang når reviewet planlægges, da det helt klart vil være en hjælp for revisor.

Revisor kan ikke lave analyser med virksomhedens bogføring som grundlag, uden at vurdere på om bogføringen er egnet til at udføre analyserne. Hvis revisor udførte analyser på et grundlag, som revisor vidste var fejlbehæftet, ville alle analyserne være misvisende og dermed ville der være en stor risiko for, at der blev udført de forkerte forespørgsler og yderligere undersøgelser som reaktion på de fejlagtige analyser.

De tidligere reviewstandarder indeholte en lang række af eksempler på handlinger, som kunne udføres ved et review. Med ISRE 2400 er disse eksempler fjernet, da der nu er tale om en risikobaseret standard og revisor dermed skal tage stilling til hvilke handlinger der skal udføres, ud fra en vurdering af risiko og væsentlighed. Der kan naturligvis være inspiration at hente, men revisor skal selv sammensætte handlingerne så reviewrisikoen bliver minimeret. Denne ændring har naturligvis også effekt på standarden for udvidet gennemgang, som altså ikke indeholder eksempler på hvilke handlinger der skal udføres.

Lige som i standarden for review, indeholder standarden om udvidet gennemgang krav til handlinger der er rettet mod i specifikke forhold. Disse handlinger omhandler forhold omkring fortsat drift, transaktioner med nærtstående parter, brug af andres arbejde og besvigelser eller mangel på overholdelse af anden lovgivning. Bestemmelserne i standarden giver revisor helt klare retningslinjer for hvad revisor skal udføre af handlinger i forbindelse med situationerne. Alle handlingerne skal ikke altid udføres. Først når revisor konstaterer forhold omkring nærtstående parter, at der er risiko omkring fortsat drift eller hvis der er tegn på besvigelser, skal revisor anvende bestemmelserne. Handlingerne omkring anvendelse af andres arbejde, skal naturligvis også kun bruges af revisor, når revisor rent faktisk har gjort brug af dette. Handlingerne skal dog ikke sammenlignes med de supplerende handlinger, der gør den væsentlige forskel mellem review og udvidet gennemgang, som beskrevet nedenfor.

Ud over ovenstående handlinger omkring specifikke forhold, findes der også bestemmelser omkring udformning og udførelsen af handlinger som er de samme som ved review. Disse handlinger skal hjælpe revisor til at få spurgt om alle væsentlige områder i planlægningen og dermed hjælpe revisor til at få planlagt og udført de "rigtige" handlinger for at minimere risikoen ved opgaven.

Supplerende handlinger (særligt for UG)

Supplerende handlinger er de føromtalte obligatoriske handlinger, som altid skal udføres ved udvidet gennemgang (hvis de er relevante for virksomheden). Handlingerne er som følger:

1. Indhentning af udskrifter fra tingbog, personbog og bilbog pr. Balancedagen
2. Indhentning af engagementsbekræftelser pr balancedagen
3. Indhentning af advokatbrev
4. Indhentning af dokumentation for indberettet kildeskatter, moms og lønsumsafgifter er i overensstemmelse med bogføringen.

Indhentning af udskrifter fra personbogen vil i næsten alle tilfælde være relevant for revisor

at udføre. Udskriften vil vise, om der er afgivet virksomhedspant til sikkerhed for et mellemværende. I princippet kunne hele virksomheden være stillet til sikkerhed. Spørgsmålet er så om personbogsoplysninger og bilbogsoplysninger skal indhentes altid? Også selvom virksomhedens anlægskartotek ikke viser at der nogen anlægsaktiver i virksomheden. En tingbogsoplysning om at en virksomhed ejer en ejendom, ville med stor sandsynlighed resultere i, at der skulle afgives forbehold i erklæringen om udvidet gennemgang. Jeg tolker dog Erhvervsstyrelsens standard sådan, at hvis anlægskartoteket og balancen ikke viser at der er aktiver i virksomheden, skal revisor ikke efterprøve det forhold ved at udføre forespørgsler til tinglysningen, da jeg anser det ikke for relevant. Hvis handlingerne bliver udført for blot at afdække om anlægskartoteket og balancen er korrekt, tilhører sådan en type af handlinger revisionen. Forespørgslerne til tinglysningen vil give revisor et overblik over aktivers tilstedeværelse samt om regnskabet opfylder kravet i årsregnskabslovens §64, stk 4 omhandlende kravene til oplysninger om pant eller sikkerhedsstillelser.

Indhentning af engagementsforespørgsler er en handling som er blevet brugt i revision i mange år. Beviset kan klassificeres som en bekræftelse fra 3. mand og dermed indgå i de normale handlinger for revision. Det er en bekræftelse fra 3. mand idet revisor indhenter beviset fra en uden for virksomheden, hvilket mindsker risikoen for, at svaret på engagementsforespørgslen er forvansket eller manipuleret.

Der skal foretages forespørgsler hos alle danske og udenlandske pengeinstitutter, samt eventuelle værdipapirdepoter der ikke hører ind under et pengeinstitut. Ved udsendelse af disse forespørgsler, vil revisor også skulle sende forespørgsler til pengeinstitutter hvor der på balancedagen ikke er noget engagement, men der har været i årets løb. Hvis der er bevis for at engagementet med et pengeinstitut er blevet lukket senest på balancedagen, er forespørgslen ikke længere relevant og dermed ikke et krav jf punkt 34 i bilaget til Erklæringsbekendtgørelsen.

Erhvervsstyrelsens standard angiver følgende eksempler på hvilke mål handlingen er bevis for:

- tilstedeværelsen af virksomhedens indeståender og værdipapirer og eventuelle sikkerhedsstillelser
- fuldstændigheden af forpligtelser over for pengeinstitutter

Andre eksempler kunne være værdiansættelsen af depoter indeholdende børsnoterede papirer og obligationer, samt værdiansættelsen af indestående eller gæld i udenlandsk valuta på balancedagen.

Advokatbreve skal udsendes hvis revisor under udførelsen af sin udvidede gennemgang, er

blevet opmærksom på at der er anvendt en advokat eller hvis virksomheden i øvrigt er involveret i tvister eller retssager. Formålet med udsendelsen af brevet/brevene er, at afdække om virksomheden risikerer at tabe retssager eller andre tvister som skal indregnes i virksomhedens regnskab. Det skal understreges, at det er kun hvis advokatbistanden er udført i regnskabsåret, at revisor skal udsende advokatbrevet.

Revisor skal efter modtagelsen af svaret på advokatbrevet, vurdere om oplysningerne er præsenteret korrekt i årsregnskabet. Typisk er eventuelle udfald af retssager indregnet som en forpligtelse, en hensat forpligtelse under passiverne, eller som en eventualforpligtelse der er omtalt tekstmæssigt i en note.

Sidst men ikke mindst, skal revisor afstemme indberetninger til SKAT af kildeskatter, moms eller eventuel lønsumsafgift med bogføringen. Denne handling vil i næsten alle tilfælde være aktuel. Hvis ikke en virksomhed udbetaler løn og dermed afregner kildeskatter, er den med stor sandsynlighed enten momspligtig eller lønsumsafgiftspligtig. Holdingselskaber som ikke har momspligtig omsætning og som ikke udbetaler løn, vil være den type virksomhed hvor handlingen oftest vil være irrelevant. Altså vil der typisk være tale om et holdingselskab, der investerer i værdipapirer.

Det er vigtigt at understrege her, at der er tale om en kontrol af indberetningerne, sammenlignet med bogføringen. Revisor skal som udgangspunkt ikke efterprøve bogføringen. Så hvis fejlen ligger i en fejlagtig bogføring, vil det ikke ved udførelsen af denne handling blive kendt, at der er fejl. Revisor skal kontrollere om indberetningerne er foretaget korrekt i henhold til bogføring og hvis ikke, skal revisor overveje om det har påvirkning på årsregnskabet og eventuelt om der er tale om ledelsesansvar jf Erhvervsstyrelsens standard afsnit A65.

Man kunne forestille sig at denne handling vil give anledning til at revisor udfører yderligere handlinger som er nævnt nedenfor.

Andre handlinger

Revisor kan ved udførelsen af en udvidet gennemgang (og et review) finde ud af, at det er mere økonomisk hensigtsmæssigt eller mere effektivt at udføre andre handlinger, end de "normale" reviewhandlinger i form af analyser og forespørgsler. Det er ikke et egentligt krav, da teksten herom findes i hjælpeafsnit A48, men det vil med stor sandsynlighed være behjælpeligt i flere tilfælde, at revisor kan afvige fra de almindelige handlinger.

Et eksempel på sådan en handling, kunne være hvor revisor støder på en del afvigende poster i virksomhedens bogholderi. Den almindelige handling ville være at forespørge virksomhedens ledelse efter en forklaring/baggrund for de afvigende poster. Jeg kunne nemt forestille mig, at det ofte vil være mere effektivt for revisor, hvis virksomhedens ledelse blot fandt bilagene frem til revisor, som så herefter selv afgjorde om posterne var berettiget. Det

anderledes er altså at revisor modtager og kontrollerer det underliggende bilag, hvilket er handlinger, der typisk vedrører erklæringer med høj grad af sikkerhed.

Yderligere handlinger

Yderligere handlinger skal kun udføres såfremt revisor under sin udvidede gennemgang (eller review) bliver opmærksom på forhold, der kan resultere i væsentlig fejlinformation i regnskabet. Med yderligere handlinger menes der ikke blot flere analyser og forespørgsler, men også revisionslignene handlinger. Yderligere handlinger er ikke med i revisors første planlægning af handlinger og skal først udføres hvis revisor bliver opmærksom på forhold der kan gøre at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation. Handlingerne kan variere meget alt afhængig af hvilken type post eller hvilket område der er tale om. Der kan være tale om flere analyser og forespørgsler, men det kan også være eksterne bekræftelser, faglig assistance fra 3. Mand. Alle typer af handlinger er sådan set i spil. Udførelsen af de yderligere handlinger har nået sit mål når revisor er overbevist om, at der ikke sandsynligvis ikke er væsentlige fejl - eller at revisor kan konkludere at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation.

7.1.4.3 Erklæring og rapportering

Erklæringen er det andet punkt som adskiller sig væsentligt fra review. Forskellen ligger i at erklæringen på udvidet gennemgang er positivt formuleret modsat review som er negativt formuleret. Erhvervsstyrelsens standard giver følgende eksempel på en konklusion på udvidet gennemgang:

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver og passiver og finansielle stilling pr. 31. december 201x samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 201x i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

En reviewerklæring har følgende ordlyd jf ISRE 2400:

Ved det udførte review er vi ikke blevet bekendt med forhold, der giver os grund til at mene, at regnskabet i i alle væsentlige henseender giver et retvisende billede.

Der findes som udgangspunkt kun to typer af erklæringer med sikkerhed. Erklæringer med begrænset grad af sikkerhed og erklæringer med høj grad af sikkerhed. Hvor begrænset grad af sikkerhed er reviewerklæringer og høj grad af sikkerhed er revision. Det var jo politisk bestemt at udvidet gennemgang skulle være mere end review og mindre end revision. Men hvordan skulle det så komme til udtryk i revisors erklæring? Efter min egen personlige holdning, kan man godt se at erklæringen er underlagt politikeres indflydelse.

Første del af erklæringen er udformet som en review-erklæring, mens konklusionen er taget fra revision og dermed er positivt formuleret. Dette kan give anledning til nogen forvirring. Både fra regnskabsaflægger selv, men også for regnskabsbrugere.

Konklusionen er, at der er tale om høj grad af sikkerhed, da konklusionen på udvidet gennemgang er positivt formuleret. Tolker man på dette, vil det altså sige at review + 5% yderligere sikkerhed fra de supplerende handlinger er nok til høj grad af sikkerhed. Der ud over kan det udledes, at alt med en sikkerhed over review er "høj grad af sikkerhed"

Som udgangspunkt skal revisor afgive supplerende oplysninger i samme situationer som ved revision. Det vil sige supplerende oplysninger omkring forhold i regnskabet eller supplerende oplysninger vedrørende andre forhold. Supplerende oplysninger omkring forståelse af undersøgelsen er ikke obligatorisk, som det ellers er ved revision. Hvis den udvidede gennemgang udføres efter FSR - Danske Revisorers standard, stilles der dog krav om dette.

I forhold til review er der en forskel omkring de supplerende oplysninger. Der er således krav om at revisor afgiver supplerende oplysninger vedrørende andre forhold. Disse omfatter overtrædelser af bogføringsloven samt andre situationer hvor ledelsen kan ifalde ansvar.³¹

Rapportering

Ud over erklæringen og de eventuelle forbehold og supplerende oplysninger, som erklæringen kan indeholde, skal revisor jf Erhvervsstyrelsens standards afsnit 19 kommunikere de forhold, som revisor mener er vigtige til virksomhedens ledelse (samme forhold gælder for review). Eksempler på disse forhold som kan kommunikeres, findes i standardens afsnit A35. Forholdene kan jf det afsnit omfatte betydelige resultater af den udvidede gennemgang. Dette kunne være at revisor har afgivet en supplerende oplysning i erklæringen. I sådan et tilfælde ville revisor skulle angive årsagen eller baggrunden til denne supplerende oplysning og eventuelt gengive den. Det samme gælder naturligvis også hvis revisor har måtte tage forbehold og dermed modificere sin konklusion på den udvidede gennemgang.

Hvis revisor har anvendt muligheden eller overvejet muligheden for at udbygge sin gennemgang med yderligere handlinger på bestemte områder, er dette også et emne som revisor kunne rapportere til ledelsen.

Det skal understreges at revisor ikke er pligtig til at udarbejde en revisionsprotokol jf Revisorloven. Erhvervsstyrelsens standard indeholder heller ikke nogen krav til hvordan

³¹ Erklæringsbekendtgørelsen §9, stk. 1, nr 7 samt §7, stk. 2.

denne kommunikation skal være udformet eller direkte hvilke områder den skal dække. Det står derfor revisor frit for, hvordan dette skal gøres. Det kan naturligvis klart anbefales at revisor kommunikerer skriftligt til ledelsen, eventuelt i form af et management letter hvor revisor har en kopi med ledelsens underskrift. Årsagen til at det anbefales at holde kommunikationen skriftlig, er at det klart er nemmere for revisor, at have bevis for, at kommunikationen er udført.

7.1.5 Sammenfatning

Ønsket om andre ydelser på selskabers regnskaber, har været på dagsorden længe. Første step var at lade virksomheder fravælge revision og derefter selv bestemme hvilken ydelse de måtte foretrække på deres årsregnskab. Ved indførelsen af muligheden for fravalg af revision, var det kun de mindste selskaber i Danmark der havde denne mulighed. Om et selskab kan fravælge revision, afhænger af om selskabet i to på hinanden følgende år overholder to ud af tre grænser. Disse grænser er blevet justeret en enkelt gang siden indførelsen af mulighed for fravalg.

I 2010 blev de internationale regnskabsstandarder indført i Danmark. Det betød at der kom 37 nye standarder til, hvoraf en del var væsentligt forskellige fra de gamle RS'ere, som de internationale standarder (ISA) skulle afløse. Andre ISA'er var helt nye med nyt indhold. Formålet med indførelsen var at ensrette alle standarder, således opbygningen var den samme og de havde de samme krav til revisorer. De nye standarder medførte også at kravene til revisorer der udførte revision herefter, blev skærpet og det blev dyrere for virksomhederne at få udført revision.

Den daværende regering ønskede at gøre noget ved disse skærpede krav for de virksomheder, som var omfattet af revisionspligten, men hvor mange af handlingerne og kravene i ISA'erne var overflødige og svære at tilpasse til de forholdvis mange små danske virksomheder.

Det kom i den forbindelse på tale at implementere en erklæringstype, tilpasset de mindre danske virksomheder. Denne erklæringstype blev dog aldrig diskuteret færdig eller vedtaget. Efter regeringsskiftet i 2012 ønskede den nye regering at kickstarte erhvervslivet og dansk økonomi. Et af virkemidlerne skulle være at lette de administrative byrder for danske virksomheder. Under dette ønske tog man igen fat i den tilpassede erklæringsstandard. Resultatet blev en erklæring om udvidet gennemgang. Denne erklæring kan vælges af virksomheder i Årsregnskabslovens klasse B. Virksomhederne skal lovteknisk ikke fravælge revision, men i stedet kan de bestemme på en generalforsamling, at de ønsker at lade revisionen udføre efter Erhvervsstyrelsens erklæringsstandard om udvidet gennemgang. Standarden bygger på den nye review-standard ISRE 2400, men det der udgør forskellen hertil er 4 handlinger der altid skal udføres, såfremt det giver mening at udføre handlingerne.

Revisor har således følgende erklæringstyper i sin værktøjskasse, når det gælder erklæringer på årsregnskaber:

Revision er udgangspunktet for erklæringer på selskaber. En erklæring om revision på et selskabs årsregnskab, er som udgangspunkt obligatorisk jf. Årsregnskabsloven. Revision består af en planlægning hvor man opnår kendskab til kunden, samt et overblik over hvilke områder af regnskabet, der er væsentlige og hvilke områder der er særlig risikofyldte.

Herefter finder revisor ud af hvilke områder der skal revideres hvor meget.

Revisionshandlinger består af test af kontroller samt substans-handlinger, herunder bekræftelser fra 3. mand, observation, inspektion, analyser mv.

Revisors erklæring kan indeholde supplerende oplysninger omkring regnskabet og andre lovkrævede forhold, samt eventuelle forbehold. Det er her ud over et krav i Revisorloven, at revisor afgiver et revisionsprotokollat, som indeholder en redegørelse for de væsentligste områder af revisionen, samt en redegørelse om de forhold der eventuelt er beskrevet med et forbehold eller en supplerende oplysning i erklæringen på regnskabet.

Assistance består typisk ikke af andet end, at revisor modtager en råbalance og opstiller regnskabet herefter. Revisor har ikke pligt til at verificere det grundlag som revisor udarbejder årsregnskabet på. Det betyder at der ikke afgives nogen form for konklusion på en opgave om assistance, hvilket så i sidste ende har den betydning at revisor ikke kan tage forbehold. Mangler der oplysninger jf. den regnskabsmæssige begrebsramme, skal revisor anmode om at fejlen bliver rettet. Gør den ikke dette skal revisor fratræde opgaven, da der ellers vil blive aflagt et forkert regnskab, uden at der bliver gjort opmærksom på at det er fejlagtigt.

Review består primært af forespørgsler til virksomheden, samt analyser af de modtagne tal. Inden disse handlinger udføres, er der krav om at revisor foretager planlægning af sit review. Kravene til planlægning ved review (og dermed udvidet gennemgang) er stort set de samme som ved revision.

Men hvis det er mere effektivt, kan revisor vælge at udføre andre typer af handlinger.

Opdager revisor væsentlige fejl eller mangler under sit review, skal revisor udvide sine undersøgelser for at opnå klarhed omkring forholdene. Revisor har modsat assistance, en mulighed for at afgive supplerende oplysninger og forbehold i sin erklæring.

Udvidet gennemgang består som skrevet af et review + 4 handlinger som altid skal udføres, såfremt de er relevante. De 4 handlinger er:

1. Forespørgsel til tingbog
2. Engagementsforespørgsel til alle pengeinstitutter

3. Advokatbrev
4. Afstemning af indberetninger af kildeskat, moms og lønsum

Det er således de 4 handlinger der gør forskellen mellem begrænset grad af sikkerhed og høj grad af sikkerhed.

Forskellen ligger der ud over i, at revisor ved udførelse af udvidet gennemgang ikke er fravalgt. Det vil sige at virksomheden ikke har fravalgt revision i lovmæssig forstand. Af Årsregnskabsloven fremgår det også at en virksomhed i klasse B kan lade sin revision udføre efter Erhvervsstyrelsens standard.

8 Analyse

8.1 Generelle forskelle mellem udvidet gennemgang og revision

Dette afsnit vil analysere de generelle forskelle der er imellem at lade sin revision udføre som udvidet gennemgang kontra fuld ISA revision. Med generelle forskelle, menes der forhold som ikke umiddelbart kan tilknyttes en regnskabspost, eller et forhold der skal gennemgås eller revideres.

Som ovenstående analyse af de enkelte erklæringstyper viser, er der i sagens natur en forskel på udvidet gennemgang og revision. Teoretisk er der klare forskelle omkring hvor dybt handlinger skal gå i regnskabsmaterialet, samt hvilke områder handlingerne skal vedrøre. Blot forholdet mellem antallet af krav i standarderne giver et billede af, at revision kan blive en meget kompleks størrelse. ISA standarderne indeholder i omegnen af 500 forskellige krav til revisor, hvor standarden for udvidet gennemgang indeholder omkring 54 krav med tilhørende 82 forklarende og uddybende afsnit.

Den klare forskel mellem udvidet gennemgang og revision er at udvidet gennemgang baseres på reviewstandarden og dermed som udgangspunkt forespørgsler og analyser til virksomheden og dens ledelse jf Erklæringsstandardens afsnit 3.

Revision derimod baseres på observationer, bekræftelser fra eksterne, genudførelse, test af kontroller mv. Det er kun de 4 obligatoriske handlinger i udvidet gennemgang, der som udgangspunkt minder om revisionshandlingerne i en gennemgang. Det giver udvidet gennemgang en klar fordel, når der tænkes på hvor mange ressourcer og timer der skal medgå på en opgave om hhv revision og udvidet gennemgang.

Udvidet gennemgang har ud fra mit synspunkt en god indgangsvinkel på de små virksomheder der har mulighed for at vælge ydelsen, altså de små klasse B selskaber. Disse selskaber har typisk en ejerledet struktur, hvor ejeren selv ejer 100% af aktierne/anparterne i selskabet enten direkte eller gennem et holdingselskab. Ejeren er samtidig direktør og udgør en væsentlig ressource i virksomheden med hensyn til arbejdskraft og viden. Sådanne virksomheder er typisk ikke komplekse og har måske opbygget en god soliditet og er dermed fri af going concern-problemstillinger.

Ved udførelsen af udvidet gennemgang på virksomheder som er beskrevet ovenfor, passer de 4 obligatoriske handlinger ofte helt ind og giver dermed den optimale udnyttelse af den ekstra sikkerhed, som er meningen fra lovgivers side.

Hermed menes at de 4 handlinger dækker de områder som ofte kan give anledning til risiko om væsentlige poster.

Engagementsforespørgslerne hjælper med sikkerhed for de likvide midler, som muligvis udgør et væsentligt aktiv.

Advokatbrevene vil give sikkerhed for eventuelle tvister omkring produkter eller ydelser og giver sikkerhed for at udfald af retssager er oplyst som krævet i årsregnskabsloven.

Tingbogsoplysningerne vil højst sandsynligt give sikkerhed for de væsentligste aktiver i sådanne virksomheder. Det kunne være ejendomme eller biler som værdimæssigt er de væsentligste. Tingbogsoplysningerne giver sikkerhed for ejerskab og eventuelle pantsætninger.

Afstemning af den bogførte moms til indberetninger, samt afstemning af kildeskatter giver revisor en god fornemmelse om virksomheden som helhed har styr på sit bogholderi. Det giver naturligvis også sikkerhed for om SKAT nu har fået afregnet, det som bogføringen siger, men hvis der er momsdifferencer kunne det tyde på at virksomheden sløser med deres bogholderi, eller eventuelt forsøger at dække over likviditets og endda going concernproblemer.

Dermed er det min opfattelse at revisor ved udførelsen af de 4 obligatoriske handlinger, ved gennemgang af de beskrevne virksomheder, har en god chance for at komme hele vejen rundt om virksomhedernes regnskaber. Dermed vil der i sådanne tilfælde være noget at spare i form af revisors timer, i forhold til hvis der blev udført revision af de samme regnskaber.

Altså vil der med sikkerhed kunne findes regnskaber hvor det både teoretisk og praktisk er muligt for virksomheden, at vælge udvidet gennemgang og herefter spare penge på revisorhonoraret.

Positivt formuleret konklusion

En positivt formuleret konklusion på revisors erklæring er ikke anderledes i forhold til revision. Formuleringen er standard positivt i begge erklæringstyper. Forskellen er, at ved udvidet gennemgang, får virksomheden nu en positivt formuleret konklusion fra revisor (såfremt der ikke er anledning til modifikationer i forbindelse med forbehold) til en potentiel lavere pris end ved revision.

Om konklusionen er formuleret positivt eller ej, er efter min mening ikke lige gyldigt. Først og fremmest er revisors erklæring og dermed konklusionen på erklæringen en essentiel del af et regnskab. Den er med til at verificere indholdet i resten af regnskabet og give regnskabslæser vished om der er fejl, mangler og hvis der er bemærkninger i øvrigt. Så hvis et regnskab f.eks. indeholder en erklæring om revision med en afkræftende konklusion om at regnskabet ikke giver et retvisende billede, smitter det af på regnskabslæserens opfattelse af

resten af regnskabet. Så hvis revisor har fundet så mange fejl i regnskabet, at det ikke er retvisende. Hvilke områder af regnskabet kan en regnskabslæser så stole på?

Før indførelsen af udvidet gennemgang, var alternativet til revision, at fravælge dette og anvende en reviewerklæring eller andre erklæringer med mindre grad af sikkerhed.

Reviewerklæringen er som nævnt tidligere negativt formuleret. Se bilag 13.2 for eksempel på konklusion på review. Efter min mening giver sådan en formulering et mere negativt billede af regnskabet. Revisor skriver jo at der ikke er fundet noget, der hvor man har kigget. Jeg kunne forestille mig at mange regnskabsbrugere ikke er helt sikre på hvad det egentlig er revisor mener i en reviewerklæring. Der ud over er konklusionen svær at læse, da den "dobbel negative" formulering med to gange "ikke" i samme sætning, efter min mening er svær at forstå rent sprogligt.

Anderledes lige frem forholder det sig med erklæringer der er positivt formuleret:

"Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede.."³²

Denne type af erklæring giver regnskabslæseren en meget mere tryk fornemmelse, når erklæringen er lært. Revisor har sådan set understreget det vigtigste: Det giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling. Det hjælper også her, at formuleringen er uden den forholdsvis svære dobbelte negative formulering, som findes i reviewerklæringen.

En positiv formuleret konklusion er således, efter min opfattelse, at foretrække fremfor andre typer af konklusioner. Dermed vil det være med i en virksomheds overvejelser om denne positive konklusion kunne komme med en udvidet gennemgang, fremfor en fuld ISA-revision, der muligvis også er dyrere at få udført.

8.2 Gennemgangshandlinger contra revisionshandlinger

Dette afsnit analyserer forskellene mellem handlinger på de erklæringstyper som revisor kan udføre på årsregnskaber på nogen af de mest almindelige poster/områder i regnskabet. Posterne er dog ikke kun udvalgt til analyse på baggrund af deres ofte forekomster i regnskaberne, men også på grund af at der er tale om poster/områder som kræve vurderinger og analyse fra virksomhedens ledelse, samt stor grad af faglig vurdering fra revisor.

³² Erhvervsstyrelsens erklæringsstandard for udvidet gennemgang. afsnit A82.

Handlingerne udgør ikke en fuldstændig plan for gennemgangen eller revisionen af posterne eller områderne,³³ men giver til gengæld en god idé omkring flowet i udførelsen af en opgave. For udvidet gennemgang gælder det, at handlingerne er ment som de handlinger der bliver udført efter den første planlægning. Herefter skal revisor tage stilling til om der har været udført andre handlinger fordi de har været mere effektive og økonomiske at udføre. Herefter gælder det så, at hvis der er konkret mistanke, skal revisor udføre yderligere handlinger jf afsnit 35 i Erhvervsstyrelsens standard om udvidet gennemgang.

Der er i figurerne nedenfor angivet revisionsmål. Selvom der for review, samt en udvidet gennemgang ikke er krav om at revisor foretager planlægningen ud fra revisionsmål, kan det hjælpe revisor en hel del med at vurdere om emnet er tilstrækkeligt dækket. Handlingerne ud for de forskellige mål er matchet således ved siden af f.eks. fysisk kontrol under revision, er en tilsvarende handling under udvidet gennemgang angivet. Der er i figurerne ikke taget højde for eventuelle yderligere handlinger som udføres på grundlag af konkrete mistanker om risiko for væsentlige fejl ved udvidet gennemgang. Handlingerne er tænkt som de handlinger revisor kunne forestilles at udføre, som planlagt under første planlægning.

I figurerne er handlinger for review og assistance også medtaget til brug for sammenligning. Det står klart at handlingerne for review er identiske med handlingerne i udvidet gennemgang på nær de handlinger der måtte være omfattet af de 4 supplerende handlinger, som teoretisk set er forskellen mellem review og udvidet gennemgang. Det er ligeledes også klart, at revisor ved assistance med opstilling af finansielle oplysninger ikke skal gøre noget for at efterprøve de beløb som regnskabet består af. Det vigtigste er i stedet for, at posterne bliver indregnet og opstillet på baggrund af årsregnskabslovens regler. Som eksempel skal tilgodehavender fra salg indregnes til amortiseret kostpris, hvilket i mange tilfælde er det samme som nominel værdi fratrukket nedskrivninger for imødegåelse af tab. Revisor skal ved assistance bede virksomheden om at opgøre tilgodehavenderne således, men revisor skal ikke efterprøve hvorvidt beløbet er opgjort korrekt og om der er foretaget tilstrækkelige nedskrivninger. Derfor er kolonnerne med handlinger under "assistance" tomme.

Varebeholdninger

Varebeholdninger er et af de områder i et regnskab hvor virksomheden kan risikere, at skulle udføre de største regnskabsmæssige skøn. Disse skøn kan være svære for en virksomhed at udføre og går oftest ud på, at der skal foretages hensættelser til nedskrivning af ukurante varer. Beløbsmæssigt er der ofte også tale om væsentlige beløb.

³³ Handlinger er uddrag fra Revimentor fra Danske revisorer - FSR.

Handlinger omkring UG af going concern er ligeledes med inspiration fra Erhvervsstyrelsens bilag til Erklæringsbekendtgørelsen.

Nedenstående tabel giver et godt indblik i forskellen mellem udvidet gennemgang og revision af varebeholdninger. Fælles for begge typer af handlinger er dog, at lagerlisten bliver afstemt med bogholderiet eller regnskabet. Det er der ud over også et direkte krav i afsnit 33 i Erhvervsstyrelsen bekendtgørelse.

Der bliver som udgangspunkt gået efter meget stærke revisionsbeviser ved revisionen i form af observation. Både observation af selve optællingen, men også observation af lageret på den efterfølgende kontroloptælling, samt handlingen hvor der skal findes tegn på ukurante varer på lageret. For en revisor der muligvis ikke har forstand på de ukurante varers udseende, kan en generel vurdering af lageret, dets stand og ikke mindst bygningernes stand, give et godt indblik i om der kunne være varer som er ukurante eller svært omsættelige.

Jeg synes også at det skinner godt igennem, at udvidet gennemgang eller review efter ISRE 2400 kræver en del af revisoren der udfører opgaven. Nedenstående UG-handlinger og især svarene herpå skal vurderes af revisor. Er forespørgslerne de rigtige og får revisor på den måde de ønskede oplysninger? Det næste er så om revisors faglige vurdering kan konkludere hvorvidt de svar, der bliver givet også er dækkende og tilstrækkelig bevis for området.

Ved revision er der tale om opgaver hvor der ikke skal tænkes på, om svarene nu også dækker det man ville spørge om. Det er meningen af revisor selv skal fremskaffe meget af dokumentationen, uden at virksomheden er indblandet.

Mål	Assistance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
Til Fu Vær	Ingen handlinger	Fastlæg om lagerlisten stemmer med bogføring og regnskab	Fastlæg om lagerlisten stemmer med bogføring og regnskab	Kontroller afstemning af endelig lagerliste med finansbogføringen
Til Ful	Ingen handlinger	Fastlæg om lagerliste er opgjort på basis af fysisk optælling Forespørg om lageroptællings-procedure	Fastlæg om lagerliste er opgjort på basis af fysisk optælling Forespørg om lageroptællings-procedure	Observer udførelsen af lageroptælling/procedure Foretag fysisk lagerkontrol på basis af stikprøver

Besparelser ved valg af udvidet gennemgang - Er det praktisk muligt?

Mål	Assistance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
Vær	Ingen handlinger	Forespørg om procedure for ID af ukurante varer, herunder metode brugt til opgørelse af ukurans-nedskrivning	Forespørg om procedure for ID af ukurante varer, herunder metode brugt til opgørelse af ukurans-nedskrivning	Kontrollér om der er tegn på ukurante varer og om lagerlokaler er forsvarlige til opbevaring af varerne Vurdér ukuransnedskrivningen
Vær	Ingen handlinger	Forespørg om metode for prisfastsættelse af færdigvarer	Forespørg om metode for prisfastsættelse af færdigvarer	Gennemgå salgspriser efter balancedagen mhp færdigvarelagerets værdiansættelse Kontrollér stikprøvevis varer fra den endelige lagerliste til priser/mængder fra købsfakturaer, kalkulationer mv
Ret Forpl	Ingen handlinger	Forespørg, om lageret er pantsat,	Kontrollér personbogen pr balancedagen for pantsætninger. Forespørg om andre typer af sikkerhedsstillelser	Vurdér ejendomsretten og pantsætninger.

Mål	Assistance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
		Notér andre udførte handlinger end forespørgsler og analyser, fordi de er nødvendige eller omkostnings-effektive	Notér andre udførte handlinger end forespørgsler og analyser, fordi de er nødvendige eller omkostnings-effektive	Vurdér om der er behov for yderligere revisionshandling
		Notér event konkret mistanke om væsentlig fejlinformation og handlinger som reaktion herpå	Notér event konkret mistanke om væsentlig fejlinformation og handlinger som reaktion herpå	

Figur VI: Eksempler på handlinger ved gennemgang og revision af varelager³⁴

Min vurdering er, at i mange situationer i udvidet gennemgang, vil revisor mere eller mindre foretage revision af varelageret, selvom det ikke ligger i kortene når man taler udvidet gennemgang eller review. Hvis virksomheden ikke har nedskrevne procedurer internt, mener jeg det kan være svært at forespørge omkring proceduren for lageroptællingen og så rent faktisk kunne konkludere, hvorvidt procedurerne er fulgt og om de er tilstrækkelige. Det vil være mere effektivt tidsmæssigt og dermed økonomisk for virksomheden, hvis revisor deltog i lageroptællingen og kontrollerede at man kom hele vejen rundt om varebeholdningerne.

Det vil ligeledes være en fordel i mange situationer hvis revisor kontrollerede værdiansættelsen, sådan at revisor ikke blot spurgte om hvordan priserne er gjort op, men har kontrolleret og efterfølgende efterprøvet grundlaget for priserne.

Årsagen til at revisionshandling ofte vil være mere effektive at udføre, er at hvis revisor forespørger ledelsen omkring lageroptællingen i forbindelse med gennemgangen af regnskabet 3 måneder efter statusdagen, er det meget svært at kontrollere udsagn tilbage i tid, hvis revisor bliver usikker på ledelsens svar.

Tilgodehavender fra salg

Figuren nedenfor viser handlinger i forbindelse med gennemgangen henholdsvis revisionen af tilgodehavender fra salg. Igen er der væsentlig forskel på de handlinger revisor udfører. Begge erklæringstyper indeholder handlinger, hvor det underliggende materiale afstemmes

³⁴ Kilde: Revimentor fra FSR - Danske Revisorer

til bogføring og regnskab. Herefter stopper ligheden også. Ved revision kontrolleres debitorerne ved at udsende saldomeddelelser, hvor revisor beder debitorerne om at bekræfte deres gæld til virksomheden pr balancedagen. Alternativt bliver de bedt om at reagere på saldomeddelelsen, såfremt den ikke stemmer overens med virkeligheden.

Den tilsvarende handling omkring tilstedeværelsen og fuldstændigheden omfatter sammenligninger med tidligere års saldi og forventede niveauer på saldi. Revisor får på den måde ikke fat i det stærke revisionsbevis det er, når en 3. mand bekræfter noget overfor revisor og virksomheden som får udført revisionen ikke selv har mulighed for at manipulere med resultatet. Hvis revisor ved en revision ikke udsender saldomeddelelser, bør næstbedste revisionsbevis anvendes - kontrol af efterfølgende indbetalinger. Idet det antages at revisionen udføres et lille stykke tid efter balancedagen, har revisor mulighed for at kontrollere indbetalinger fra debitorer efter balancedagen.

Ved gennemgangen skal revisor foretage drøftelser med ledelsen eller de ansvarlige for debitorerne omkring afvigende saldi, langfristede konti (langsomme betalere) eller debitorsaldi som er negative. Revisor skal i et vist omfang udføre samme typer af handlinger. Ledelsen kan nemlig sidde med en viden, som gør at revisor spilder en hel del tid ved udelukkende selv at undersøge sagerne.

En af de væsentlige spørgsmål omkring tilgodehavender fra salg, er størrelsen af hensættelsen til tab samt vurdering af hvornår et tab kan realiseres. Dette kan efter egen erfaring være svært for virksomheden at udføre disse regnskabsmæssige skøn. I første omgang skal revisor ved gennemgangen forespørge om proceduren for opgørelsen af hensættelserne. Ved revision skal revisor efterprøve procedurerne og dermed teste effektiviteten heraf. Det er min erfaring at revisor dog ofte er mere indblandet i størrelsen af disse hensættelser, end blot at teste hvordan hensættelsen opgøres. Da virksomhederne har svært ved at udføre de regnskabsmæssige skøn omkring hensættelser mv, bliver revisor i en situation om udvidet gennemgang nød til at udføre andre handlinger for at opnå kendskab til debitorernes situationer og for at kunne vurdere om der skal hensættes til tab.

Mål	Assistance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
Til Ful Vær	Ingen handlinger	Fastlæg om debitorsaldoliste stemmer med bogføring og regnskabet	Fastlæg om debitorsaldoliste stemmer med bogføring og regnskabet	Kontroller afstemning af debitorlisten med bogføring og regnskabet

Besparelser ved valg af udvidet gennemgang - Er det praktisk muligt?

Mål	Assistance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
Ful Til	Ingen handlinger	Indhent og analyser forklaringer på væsentlige afvigelser i saldi fra tidligere perioder eller fra det forventede	Indhent og analyser forklaringer på væsentlige afvigelser i saldi fra tidligere perioder eller fra det forventede	Udsend saldomeddelelser Foretage kontrol med efterfølgende indbetalinger fra debitorer og følg op på ikke besvarede saldomeddelelser
Ful	Ingen handlinger	-	-	Kontroller, at alderfordelingen er korrekt på debitorlisten ved stikprøvevis gennemgang
Klas Ful Vær	Ingen handlinger	Drøft med ledelsen og analysér klassificeringen i regnskabet af tilgodehavender, herunder langfristede konti, kreditsaldi mv	Drøft med ledelsen og analysér klassificeringen i regnskabet af tilgodehavender, herunder langfristede konti, kreditsaldi mv.	Undersøg og indhent forklaring på debitorer med negativ saldo Vurder aldersfordelingen fra en aldersfordelt saldoliste
Vær (Per)	Ingen handlinger	Forespørg om der i perioden efter balancedagen er udskrevet store kreditnotaer	Forespørg om der i perioden efter balancedagen er udskrevet store kreditnotaer	Kontroller periodisering af varesalg og kreditnoter omkring balancedagen
Vær	Ingen handlinger	Forespørg om proceduren for udførelse af regnskabsmæssige skøn for debitorerne	Forespørg om proceduren for udførelse af regnskabsmæssige skøn for debitorerne	Gennemgå og test fremgangsmåden, der er anvendt af ledelsen til at udføre regnskabsmæssige skøn

Mål	Assistance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
		Notér andre udførte handlinger end forespørgsler og analyser, fordi de er nødvendige eller omkostnings-effektive	Notér andre udførte handlinger end forespørgsler og analyser, fordi de er nødvendige eller omkostnings-effektive	Vurder om der er behov for yderligere revisionshandling
		Notér event konkret mistanke om væsentlig fejlinformation og handlinger som reaktion herpå	Notér event konkret mistanke om væsentlig fejlinformation og handlinger som reaktion herpå	

Figur VII:Eksempler på handlinger ved gennemgang og revision af debitorer³⁵

Fortsat drift

Nedenstående tabel indholder handlinger om et yderst vanskeligt område. Det kræver stor viden og kendskab til virksomheden og det stiller store krav til revisors dømmekraft. Going concern problemer kan enten ende ud i ingen omtale i revisors erklæring eller omtale (supplerende oplysning eller forbehold). Det er måske også derfor at specifikke handlinger omkring going concern er indskrevet i Erhvervsstyrelsens bilag til Erklæringsbekendtgørelsen. En erklæring på regnskabet med forbehold for going concern kan være, hvad enten der er tale om revision eller udvidet gennemgang, fatal for en virksomheds muligheder. Set ud fra långivers synspunkt skal der meget til for fortsat at tro på en virksomheds fremtid, når virksomhedens revisor ikke selv tror på det. Det kan derfor være svært for en nødlidende virksomhed med forbehold i erklæringen, at få yderligere kreditter og lån til at forsøge at rede virksomheden fra rekonstruktion.

Det er efter min vurdering stort set umuligt for revisor at foretage en nuanceret analyse af virksomhedens going concern situation på baggrund af nedenstående handlinger for udvidet gennemgang. Hvis det skal give et sikkert resultat, skal resultaterne af handlingerne være utrolig klare og indlysende. Så snart der er den mindste usikkerhed omkring fremtiden for en nødlidende virksomhed, bør revisor udføre andre handlinger i forlængelse af de nedenstående.

³⁵ Kilde: Revimentor fra FSR - Danske Revisorer

Det skal dog nævnes at handlingerne under revisionskolonnen nedenfor er handlinger som udføres efter ISA 570.16 Heraf fremgår det, at revisor skal udføre yderligere revisionshandling, såfremt revisor identificerer forhold, der kan rejse betydelig tvivl virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Det skal ligeledes bemærkes i forbindelse med udvidet gennemgang, at revisionshandlingen omkring forespørgsler til virksomhedens juridiske rådgiver(e) højst sandsynligt vil blive udført som en del af den udvidede gennemgang. Forholdet vil være omfattet af den supplerende handling med udsendelse af advokatbreve. Set i det perspektiv, ses det af figuren at der ved udførelsen af review ikke er krav om sådanne handlinger.

Ved assistance skal der umiddelbart ikke udføres handlinger, der har til formål at undersøge om virksomheden er i going concern problemer eller ej. Hvis tallene i regnskabet viser, at der er usikkerhed om going concern, skal revisor ved assistance påse at årsregnskabet opfylder kravene i årsregnskabsloven, men som nævnt skal revisor ikke undersøge grundlaget for udtalelserne eller grundlaget for om going concern forudsætningen er opfyldt.

Det problematiske er for revisor at fastslå om tilsagnet om kredit eller fremtidige pengestrømme er tilstrækkelig for at opnå going concern. Her vil budgetter være en stor del af beviserne, både ved revision og ved udvidet gennemgang. Det er min vurdering at virksomhederne i klasse B ofte har deres revisor med på sidelinien, når der skal udarbejdes budgetter såfremt revisor ikke ligefrem erklærer sig om budgetterne. Enten med en assistance eller med review som de typiske erklæringstyper. Hvis revisor har været med i budgetudarbejdelsen, giver det en klar fordel hvis der skal vurderes going concern problemer i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Selvom revisor blot har assisteret virksomheden med opstilling af budgettet, giver det revisor en forhåndsviden som er nyttig i vurderingen af going concern. Det er dog klart at hvis revisor skal udtale sig om going concern på baggrund af budgetter ved en erklæring om revision, vil revisor typisk gå langt ned i detaljen i budgetterne, for at undersøge de underliggende forudsætninger og de data der ligger til grund for budgettet. Herunder naturligvis også om forudsætningerne skulle have ændret sig siden budgettet blev udarbejdet. Det bliver i sidste ende stort set en revision af budgettet også, inden revisor kan udtale sig om going concern. Jeg vil ikke mene at revisor går så langt ned i detaljen, hvis revisor lægger undersøgelser af budgetter til grund for sin vurdering ved udvidet gennemgang. Er der en reviewerklæring på budgettet, er det min vurdering at revisor ikke vil gøre yderligere, for at verificere budgettet. Revisor vil blot anvende budgettet i sin vurdering uden videre spørgsmål eller handlinger.

Når alt kommer til alt er det revisors faglige vurdering der skal afgøre hvorvidt aflæggelse af regnskabet under forudsætning for going concern, er retvisende eller ej.

Det er netop her at udvidet gennemgang kommer til kort. Da revisor skal anvende sin faglige vurdering forholdsvis meget, kræver det også at revisor opnår sit eget kendskab til

virksomheden, dens budgetter, fremtidsplaner osv. Dermed er det ikke nok, blot at forespørge ledelsen. Revisor skal indsamle en del af dataene selv, for at kunne vurdere på det. Ellers kommer fortolkningen af ledelsens svar til at forstyrre fakta og kan dermed forstyrre revisors faglige vurdering. Dette resulterer i et yderligere revisorhonorar i forhold til hvad der ellers er lagt op til i en opgave om udvidet gennemgang. Sammenholdt med den økonomiske afmatning og antallet af klasse B virksomheder, er risikoen for at støde ind i et klasse B-selskab, som har going concern problemstillinger forholdsvis stor.

Figur VIII: Eksempler på handlinger ved gennemgang og revision going concern³⁶

Mål	Assistance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
GC	Ingen handlinger	Forespørg ledelsen om planer for fremtidige handlinger, der vil påvirke virksomhedens even til at fortsætte driften og gennemførligheden heraf, samt om ledelsen mener at resultatet af de pågældende planer vil forbedre virksomhedens even til at fortsætte driften. Vurder om resultatet af ovenstående handlinger giver tilstrækkeligt grundlag for : - fortsat at aflægge regnskabet som GC - At konkludere, om regnskabet indeholder væsentlige fejlinformation eller på anden vis er vildledene i forhold til virksomhedens evne til at fortsætte driften	Forespørg ledelsen om planer for fremtidige handlinger, der vil påvirke virksomhedens even til at fortsætte driften og gennemførligheden heraf, samt om ledelsen mener at resultatet af de pågældende planer vil forbedre virksomhedens even til at fortsætte driften. Vurder om resultatet af ovenstående handlinger giver tilstrækkeligt grundlag for : - fortsat at aflægge regnskabet som GC - At konkludere, om regnskabet indeholder væsentlige fejlinformation eller på anden vis er vildledene i forhold til virksomhedens evne til at fortsætte driften Forespørgsler til virksomhedens juridiske rådgiver omkring tilstedeværelsen af retssager og krav,	Foretag analyse og drøftelse af de seneste tilgængelige perioderegnskaber Analyse af vilkår i gældsbreve og låneaftaler Forespørgsler til virksomhedens juridiske rådgiver omkring tilstedeværelsen af retssager og krav, samt rimeligheden i ledelsens vurderinger af udfaldet af disse sager Gennemgang og vurdering af budget, fremtidige pengestrømme herunder pålideligheden og de underliggende data og forudsætninger Stillingtagen til virksomhedens planer for at håndtere uopfyldte ordrer Bekræftelser på tilstedeværelsen for aftaler med nærtstående eller tredjeparter om at yde eller opretholde finansiell støtte

³⁶ Kilde: Revimentor fra FSR - Danske Revisorer

Mål	Assistance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
Yderligere?		Notér andre udførte handlinger end forespørgsler og analyser, fordi de er nødvendige eller omkostnings-effektive Notér event konkret mistanke om væsentlig fejlinformation og handlinger som reaktion herpå	Notér andre udførte handlinger end forespørgsler og analyser, fordi de er nødvendige eller omkostningseffektive Notér event konkret mistanke om væsentlig fejlinformation og handlinger som reaktion herpå	Vurder om der er behov for yderligere revisionshandlinge r

Sammenfatning

Hvis revisor ikke havde mulighed for at udføre andre handlinger end forespørgsler jf erklæringsstandard, kunne det blive utrolig omkostningstungt, at udføre både udvidet gennemgang og review. Set i det lys er andre handlinger, så som revisionslignene handlinger positivt, da det ellers kunne føre til mange forgæves forespørgsler og analyser, hvor svarene ikke kunne bruges til noget. På den anden side er det også negativt, da det kan blive svært for virksomhederne at skille de to ydelser ad. For hvad er forskellen på udvidet gennemgang, review og revision, når revisor alligevel ender med at udføre mange af de samme handlinger i alle tre typer?

Det fremgår tydeligt at review-ydelsen stort set er identisk med udvidet gennemgang, dog med undtagelse af handlinger hvor de 4 supplerende handlinger kommer ind over. Det fremgår også tydeligt at der er meget stor forskel på hvad revisor skal udføre af handlinger ved assistance ctr erklæringsydelser med sikkerhed.

Nogle af de parametre, der er med til at gøre forskellene mellem de tre erklæringstyper med sikkerhed mindre, når man taler omkostninger og handlinger er et dårligt kontrolmiljø. Et dårligt fungerende kontrolmiljø eller manglende kompetencer til at udføre kontroller og regnskabsmæssige skøn, giver en mindre omkostningsforskel mellem udvidet gennemgang og revision. Det gør det fordi revisor på de områder hvor virksomheden ikke kan svare tilstrækkeligt på spørgsmål på grund af utilstrækkelige, eller ikke fungerende kontroller, skal revisor efterfølgende selv ind og foretage de skøn som interne kontroller ellers ville have omfattet.

Forskellen i omkostningerne til review og udførelse af udvidet gennemgang gennemgang ctr revision bliver ligeledes mindre, hvis virksomheden har eventuelle going concern-problemer. Det skyldes, at der ved going concern-problemstillinger, bliver lagt vægt på revisors faglige vurdering af handlingerne. Revisor skal opnå tilstrækkelige beviser for sin påstand omkring going concern. Det er efter min mening svært for revisor at opnå blot ud fra forespørgsler til

virksomhedens ledelse. Det kræver yderligere indsigt i virksomheden som heller ikke er "farvet" af, at virksomhedens ledelse måske vil påvirke regnskabet udvisende til noget mere positivt?

Det ses af ovenstående at udvidet gennemgang blot er review når der udelukkende er tale om handlinger der ikke er omfattet af de 4 supplerende handlinger i udvidet gennemgang. Handlingerne ens både for review og udvidet gennemgang gennem hele kvalitetsstyringssystemet. Assistance skiller sig også ud, da der ikke er nogen handlinger som vedrører verifikationen af områderne. Til gengæld er der tale om de samme checklister, hvis sådanne var vist for opstilling af regnskabet jf årsregnskabsloven.

8.3 Praktiske problemstillinger omkring udvidet gennemgang

Nedenstående afsnit vil analysere nogle af de forskelle der er på revision contra udvidet gennemgang, ud fra en kritisk synsvinkel til de omkostninger der er forbundet med at få handlingerne udført. Som ovenstående afsnit analyserer, er der teoretisk forskel på de to typer af erklæringer og de handlinger som revisor skal udføre for at komme frem til målet. Ved at analysere standarderne nærmere, er det muligt at finde frem til handlinger og krav, som kan være med til at minimere forskellen mellem revision og udvidet gennemgang med hensyn til hvor mange timer revisor skal bruge på arbejdet med erklæringerne. Analyserne af handlingerne vil ud over at være underbygget teoretisk i standarderne også indeholde en mere praktisk tilgangsvinkel. Praktikken er efter min mening et vigtigt element i denne sammenhæng. Grundlaget er naturligvis at teorien hjælper med besparelser, men det der betyder noget for den endelige byrde/revisor-regning er lige så meget det praktiske. For betyder handlingerne at revisor i praksis bliver nød til at udføre lidt andre handlinger, end dem der er nævnt direkte i standarderne, er det lige gyldigt hvad teorien dikterer.

8.3.1 Planlægning af revision og udvidet gennemgang

Planlægningen af en udvidet gennemgang hhv en revision er i opbygning den samme, mens kravene til planlægning af revision er mere detaljeret. Planlægningen af en revision foregår efter ISA standarderne 300, 315, 320 og 330 og er forholdvis detaljeret omkring hvad kravene er til revisor. Som nævnt tidligere findes der kun en standard for udvidet gennemgang og bestemmelserne omkring planlægning af gennemgangen er kopt ned til at blive indeholdt i denne bestemmelse.

Flere af kravene er dog ens for begge typer.

Der findes bestemmelser som er krav i den ene type, men ikke i den anden. En af de største forskelle i de to typer af planlægninger, er kravet i revision omkring kendskab til virksomhedens interne kontroller. Det er ikke et krav i udvidet gennemgang at forespørge

eller kontrollere de interne kontroller under planlægningen, som det er i revision. Revisor bør dog overveje de interne kontroller ved udvidet gennemgang, da de er med til at sikre, at bogføringen kan anvendes til analyser, uden at analyserne bliver misvisende.

I sagens natur er der også forskel på hvordan revisor opnår den viden der skal bruges, for at kunne opfylde kravene til planlægningen. Planlægning af revision udføres som forespørgsler til virksomhedens ledelse, analyser og eventuelt efterprøvelser og observationer.

Planlægningen af udvidet gennemgang baserer sig som udgangspunkt kun på forespørgsler til virksomheden.

Fælles for planlægningen er at revisor skal opnå kendskab til virksomheden, samt foretage risikovurderingshandlinger.

Kendskab til virksomheden

Kendskab til virksomheden omfatter kendskab til virksomhedens branche, regulerende love, anvendt regnskabspraksis og ændringer heri, virksomhedens art og omfang herunder ejerforhold, ledelse, investeringer samt flere andre forhold.

Kravene til planlægningsfasen for en erklæring om udvidet gennemgang hhv en revision er i standardernes tekst forholdsvis ens. Formuleringen i erklæringsstandarden er dog en kende mere lige til og uden alt for mange detaljer. Afsnit A3 i erklæringsstandarden forklarer, at en udvidet gennemgang giver mindre grad af sikkerhed, end en revision. Årsagen dertil angives blandt andet som at revisor ikke opnår samme kendskab til virksomheden, især når det gælder interne kontroller. Kravene er listet op i erklæringsstandardens afsnit 32 + tilhørende forklarende afsnit og kravene til kendskab til virksomheden for en revisionsopgave er stillet i ISA 315, afsnit 11.

Kendskabet til virksomheden hjælper revisor til at finde ud af hvilke områder, hvor der er risiko for væsentlig fejlinformation. Som Jon Beck og Lars Engelund angiver i deres artikel i Revision og Regnskabsvæsen,³⁷ skal kendskabet bruges til mere end blot planlægning i situationer med udvidet gennemgang. Revisor skal vurdere svarene på de forespørgsler som er foretaget til virksomheden. Vurderingerne er resultatet af revisors handling og det skal vurderes hvorvidt revisor har opnået tilstrækkelig bevis, om der stadig er usikkerhed og der dermed skal udføres yderligere handlinger, eller om revisor i sidste ende skal udføre andre handlinger end forespørgsler. Til vurderingen af svaret, skal revisor anvende sit kendskab til virksomheden. Giver svaret mening og er der en sammenhæng med øvrige svar, virksomhedens strukturer, finansielle og driftsmæssige situation mv? Derfor mener Jon Beck og Lars Engelund også at kendskabet til virksomheden i planlægningen af en udvidet

³⁷ Revision & Regnskabsvæsen, nr 6 2013: "Udvidet gennemgang - praktiske problemstillinger"

gennemgangsagtens kan svare til kravene i en revision, selvom der er flere detaljer i opnåelse af kendskabet i en revision og selvom erklæringsstandardens afsnit A3 også antyder andet.

For at opsummere, kan det siges at kravene til planlægningen af revision er mere krævende i detaljen i forhold til planlægning af udvidet gennemgang. Det gælder både med hensyn til krav til virksomhedens kendskab, men også omkring risikovurderingshandlinger hvor revisor skal gå mere i dybden. Det kan dog i flere tilfælde være nødvendigt for revisor at gå virkelig i detaljen omkring kendskabet til virksomheden ved planlægning af udvidet gennemgang, da kendskabet er essentielt for at kunne vurdere de svar, som kommer fra virksomheden når revisor udfører sin gennemgang. På den måde ender revisor med at lave den samme planlægning, selvom der udføres en anden ydelse som teoretisk skulle være mindre omkostningstung at udføre.

8.3.2 Forbehold og supplerende oplysninger

Kompleksitet i erklæringer koster tid og dermed honorarkroner. Efter mine egne erfaringer er der ingen tvivl om det. Med modificerede konklusioner, forbehold og supplerende oplysninger kommer kompleksitet. Et forbehold eller en supplerende oplysning kræver vurderinger, formuleringer og ikke mindst revisions/review-beviser, notater og andre arbejds papirer.

Det tager tid for revisor at udføre de opgaver og derfor kan et forbehold eller en supplerende oplysning have stor betydning for størrelsen af revisorshonoraret. De forskellige standarder, samt erklæringsbekendtgørelsen beskriver i mere eller mindre brede vendinger om, i hvilke situationer revisor skal reagere.

Ved en analyse af erklæringsbekendtgørelsen står det klart, at der ikke er de store forskelle i hvornår revisor skal afgive supplerende oplysninger eller tage forbehold ved revision hhv udvidet gennemgang. Reglerne i Erklæringsbekendtgørelsens §6 omkring forbehold og §7 omkring supplerende oplysninger for revision bliver genbrugt i reglerne for udvidet gennemgang. Her ud over er der både krav i ISA 706 og Erklæringsstandarden om udvidet gennemgang, om at revisor skal afgive supplerende oplysning omkring forståelse af gennemgangen/revisionen. Der er altså intet væsentligt at hente arbejdsmæssigt og dermed honorarmæssigt omkring at revisor skal afgive supplerende oplysninger eller tage forbehold i færre situationer i udvidet gennemgangssituationer. Virksomheden kan i stedet vælge review, hvor der er de samme krav til forbehold, men hvor der ikke er krav om så mange typer af supplerende oplysninger.

8.3.3 Revisors faglige vurdering

Revisors faglige vurdering er et udtryk der i høj grad bliver anvendt i sammenhæng med revisionsstandarderne. Udtrykket bliver anvendt i flere af de internationale standarder, så som ISA 200 i revision og ISRE 2400 ved review. Da standarden omkring udvidet gennemgang baserer sig på standarden om review, har udtrykket også fundet sin vej til denne standard.

Formuleringerne er stort set ens i alle standarderne.

Definition af hvad der menes med faglig vurdering fra ISA 200, afsnit 13, k:

"Faglig vurdering - anvendelse af relevant oplæring, viden og erfaring, der er opnået inden for området for revisions- og regnskabsstandarder samt etiske standarder, i forhold til at træffe beslutninger på et kvalificeret grundlag om de handlinger, der er passende efter revisionsopgavens omstændigheder.."

ISA 200 angiver her ud over, at revisor skal anvende sin faglige vurdering i forbindelse med planlægning og udførelse af en revision af et regnskab. I hjælpeafsnit A23 angives det yderligere, at anvendelse af revisors faglige vurdering er afgørende for korrekt gennemførelse af en revision. Det er den fordi de afgørelser, vurderinger mv som revisor skal foretage jf de etiske krav, samt ISA standarderne jf ISA 200 ikke kan foretages uden en faglig vurdering fra en oplært revisor. Afsnit A23 i ISA 200 angiver også hvornår det efter standardens synspunkt specielt nødvendige. Det gælder:

- I. Væsentlighed og revisionsrisiko
- II. Arten og tidsmæssig placering og omfanget af revisionshandling
- III. Vurdering af om opnåede bevis er tilstrækkelig
- IV. Vurdering af den daglige ledelses vurderinger ved anvendelse af regnskabsmæssig begrebsramme
- V. Dragning af konklusioner på grundlag af det opnåede revisionsbevis

Den faglige vurdering er altså specielt nødvendig i alle faserne af en revision.

Vælger en virksomhed i stedet at lade revisionen udføre efter standarden om udvidet gennemgang, er billedet stort set det samme. Definitionens ordlyd i standardens afsnit 12 er reelt identisk med formuleringen i ISA 200. Også beskrivelsen som angivet ovenfor omkring hvilke områder at revisors faglige vurdering er specielt nødvendig, findes i stort set samme udgave i standarden for udvidet gennemgang i afsnit A16.

Det er min vurdering at udøvelsen af den faglige vurdering potentielt er et problem for

udvidet gennemgang. Ikke på et kvalitetsmæssigt eller omkring fagligheden, men i henhold til de lovede besparelser, som regeringen har stillet virksomhederne i udsigt. Problemet er af praktisk karakter, da teorien, som beskrevet ovenfor, stort set er ens når det gælder revision og udvidet gennemgang.

Ved udførelsen af revision, er der nogle af de planlagte handlinger som kan være forholdsvis mekaniske. Hermed menes handlinger som skal udføres og revisionsbeviset rapporteres til den opgaveansvarlige partner, som herefter udfører sin faglige vurdering om hvorvidt revisionsbeviset er tilstrækkelig egnet og dækkende for erklæringsopgaven. Disse mekaniske handlinger kunne være handlinger som kontrol af lageroptælling, indhentning af eksterne bekræftelser på poster som debitorer, bankkonti med videre. Den opgaveansvarlige revisor kan nemt inddrage en trainee/revisorelev i sit revisionsteam og uddeligere sådanne opgaver til vedkommende. Handlingerne kræver umiddelbart ikke ret meget faglig vurdering i udførelsen, hvilket en revisortrainee oftest heller ikke er i besiddelse af. Typisk vil trainees være en hel del billigere pr time end en erfaren revisor på cand.merc.aud-niveau eller endnu billigere end en statsautoriseret revisor til +1.800 kr i timen. På den måde er de nævnte typer af handlinger med til at holde revisionshonoraret nede på et relativt lavere niveau.

Problemet ved udvidet gennemgang er, at det som udgangspunkt ikke, indeholder handlinger som eksterne bekræftelser eller kontroller som en stikprøvekontrol efter en lageroptælling. I stedet skal revisor forespørge virksomheden omkring forholdene. Revisor tager herefter stilling til svarene og vurderer hvorvidt de er dækkende som bevis for gennemgangen. Denne vurdering skal ofte laves stort set med det samme. Et eksempel kunne være et møde mellem revisor og virksomhedens ledelse. Revisor har forespørgsler omkring væsentlige poster i virksomhedens regnskaber. Ledelsen svarer på disse og revisor skal med det samme foretage en vurdering af de svar, som ledelsen giver. Er de tilstrækkelige? Hvis ikke skal revisor forespørge om andre forhold som kan hjælpe revisor med at opnå et tilstrækkeligt bevis. Det svære i den situation er, at vurdere hvorvidt svarene er tilstrækkelige og hvis de ikke er det, så finde ud af hvad på hvilken måde nye forespørgsler skal formuleres for at opnå beviset. Alternativt skal revisor konkludere om der er behov for andre typer af handlinger så som revisionslignene handlinger.

Udførelsen af den dømmekraft i sådan en situation kan en revisortrainee højest sandsynligt ikke udføre tilfredsstillende. Hvis eksemplet tages videre og den opgaveansvarlige revisor rent faktisk anvender revisortrainees i teamet og en trainee kommer ud i ovenstående situation, er risikoen at medarbejderen foretager en fejlvurdering af svaret på de indledende forespørgsler og dermed godkender ledelsens svar og ikke opnår tilstrækkeligt bevis. Når den opgaveansvarlige revisor herefter udfører generel analyse om hvorvidt der er opnået tilstrækkeligt bevis og det på grund af fejlvurderingen ikke er tilfældet, skal revisor først der

finde ud af hvilke handlinger der så skal udarbejdes, hvornår de skal udføres og så herefter rent faktisk udføre de nye handlinger.

Når dette er gjort, starter processen om igen med at vurdere det opnåede bevis og herefter vurderer om det er tilstrækkeligt. Fejlen kunne også ligge i at en trainee, vurderer korrekt og ikke godkender svaret fra ledelsen i første omgang, men herefter træffer et forkert valg med henblik på nye handlinger. Det kan så resultere i, at der bliver udført handlinger som egentlig ikke var nødvendige og der bliver på den måde forbrugt unødige timer på sagen. Dermed kan billigere arbejdskraft i form af trainees ikke være fordelagtig for det samlede revisorhonorar for en erklæring om udvidet gennemgang på et regnskab. Revisionsteamet skal nødvendigvis omfatte mere erfarne revisorer, som netop har den før omtalte dømmekraft og kan udføre den faglige vurdering. Til gengæld koster den type ressourcer også mere og besparelsen ved at udføre review-lignene handlinger i en situation med udvidet gennemgang, fremfor ISA-revision, kan i nogle tilfælde være tabt.

Ovenstående forhold taler imod at besparelsen på de 25% af revisionshonoraret er opnåelig, når man ser på de rent praktiske forhold ved udførelsen af udvidet gennemgang sammenholdt med revision.

8.3.4 Reviewhandling bliver til revisionshandling

Ved analysen af erklæringsstandarder for udvidet gennemgang, er der konstateret flere steder hvor normale reviewhandling ender ud med at blive erstattet af yderligere reviewhandling eller revisionshandling. For at kunne bibeholde udsigten til en besparelse på revisionshonoraret ved at anvende udvidet gennemgang, er situationer hvor reviewhandling skal udføres mere end en gang, eller skal udskiftes med handlinger der ligner revision, farlige for honorarets størrelse. Det er klart at når revisor skal udføre flere handlinger eller mere dybdegående handlinger, kommer det til at tage ekstra tid og dermed kommer det til at koste virksomheden mere at få udført erklæringen. Dette afsnit vil analysere hvornår reviewhandlingerne i udvidet gennemgang bliver til revisionshandling eller yderligere handlinger der skal udføres.

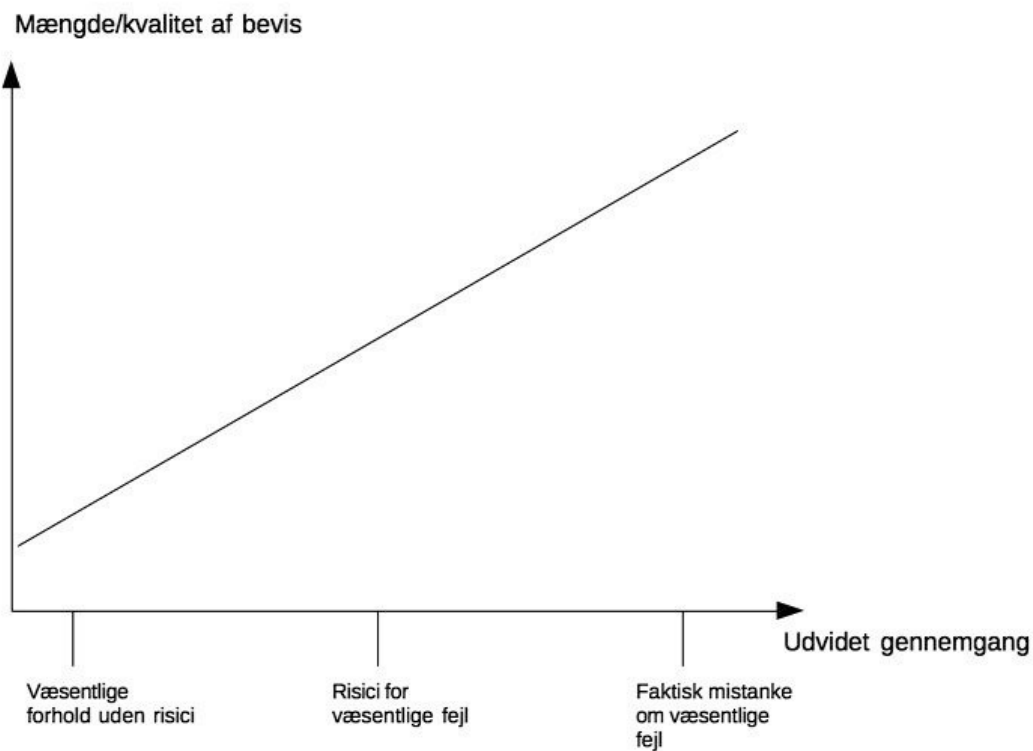
Hvor ofte det sker at revisor ender i sådanne situationer, er svært at forudsige. Det kommer naturligvis an på hvilke poster som regnskabet indeholder, informationsniveauet hos ledelsen, størrelsen på virksomheden mv. Der kan derfor være flere gennemgange af regnskaber, hvor de analyserede situationer slet ikke opstår og der kan være regnskaber hvor situationerne opstår ofte og måske er hyppigere, end standardsituationen for udvidet gennemgang.

Udførelse af yderligere handlinger

Der kan opstå situationer under udførelsen af en udvidet gennemgang hvor revisor bliver nød til at udføre såkaldte yderligere handlinger jf erklæringsstandardens afsnit 44.

Eksempler på yderligere handlinger er i afsnit A86 angivet som følgende:

1. *Yderligere forespørgsler eller analytiske handlinger, der f.eks. Udføres mere detaljeret eller fokuseres på de pågældende poster (dvs. Beløb eller oplysninger i årsregnskabet vedrørende de pågældende saldi eller transaktioner).*
2. *Andre typer af handlinger som f.eks. Substansbaserede detailtest eller eksterne bekræftelser.*



Figur IX: Bevisdybde ved udvidet gennemgang. Gennemgang af områder/poster med faktisk mistanke om væsentlige fejl kræver mere og bedre bevis end ved gennemgang af væsentlige forhold uden risici.³⁸

Figuren ovenfor viser hvilken situation afsnit 44 i standarden anvendes på. Når afsnit 44 læses, skal man forestille sig at revisor befinder sig ved gennemgang af væsentlige forhold. Finder revisor under gennemgangen ud af, at der forhold der gør at revisor mener der kan være væsentlig fejlinformation, skal revisor udføre yderligere handlinger. Det skal understreges at det ikke altid er kvantiteten af handlinger og forespørgsler der er afgørende.

³⁸ Kilde: Egen tilvirkning

Det kan lige så godt være nogle få yderligere forespørgsler der gør forskellen med hensyn til, om revisor opnår tilstrækkelig bevis for området.

Standarden giver god hjælp til revisor i denne situation og i afsnit A87 gives der eksempler på hvornår der kan være behov for at udføre yderligere handlinger. Eksemplet går på debitorer, hvor revisor under sin udvidede gennemgang får kendskab til, at der ikke er foretaget hensættelser til imødegåelse af tab. Denne oplysning giver revisor grund til at være usikker på hvorvidt debitorerne i årsregnskabet, er indregnet uden væsentlig fejlinformation. Reaktionen vil ifølge eksemplet være at forespørge den daglige ledelse om der er uerholdelige beløb der burde hensættes til i regnskabet. Svaret på denne forespørgsel giver herefter revisor anledning til at vurdere en af følgende typer af konklusioner:

- Konklusion om at tilgodehavenderne ikke er væsentlig fejlbehæftet
- Konklusion om at tilgodehavenderne er væsentligt fejlbehæftet. Revisor kan herefter udarbejde en konklusion med modifikationer
- Revisor mener fortsat at der er en væsentlig fejlinformation, uden at revisor har opnået tilstrækkelig bevis herfor. Revisor skal herefter udføre yderligere handlinger frem til at konklusionen kan blive en af de to ovenstående. Hvis ikke det er muligt er der tale om manglende bevis og der skal tages et forbehold.

Tilgodehavender er naturligvis kun et eksempel på poster som ofte er behæftet med en hvis del regnskabsmæssige skøn, så som de nævnte hensættelser. Jeg kunne forestille mig alle typer af situationer, hvor yderligere handlinger kan være nødvendige. Typisk vil der være tale om nettoomsætning og aktiver. Aktiver forbundet med væsentlige regnskabsmæssige skøn er især en type af aktiver der giver problemer. Efter mine erfaringer er der ikke så mange af klasse B-virksomhederne, som har gode kontroller til at identificere og tage stilling til for eksempel overforfaldne debitorposter og så anvende denne information, når deres regnskab bliver udarbejdet. Jeg kunne dog godt forestille mig at virksomheder har kontroller til at identificere gamle og overforfaldne debitorsaldi. Spørgsmålet er om virksomheden har viden og know-how til at finde ud af hvor meget der skal hensættes til tab og hvor meget der reelt er tabt.

Problemet med denne type af situationer er at revisor hurtigt kommer til at anvende for mange ressourcer på at udføre handlinger om det samme emne flere gange. Revisor skal jo i første omgang forespørge virksomheden omkring posterne. Herefter kan revisor foretage yderligere forespørgsler til virksomhedens ledelse eller foretage andre typer af handlinger. De andre typer af handlinger vil i de fleste tilfælde minde om revisionshandlinger. De eksempler på handlinger der er givet i afsnit A86-87 i erklæringsstandardens, er således revisionslignende handlinger. Det kræves måske ikke i alle tilfælde, at revisor udfører

revisionslignene handlinger på hele debitormassen, hvis det eksempel fortsættes. Ledelsen kan under revisors forespørgsler pege debitorer ud, som er særlig risikofyldte, hvorfor revisor så udelukkende kontrollerer disse. Alt afhængig af situationen, står det dog klart at revisor kan komme i situationer hvor samtlige debitorer omfattes af de yderligere handlinger.

Spørgsmålet er hvor mange gange i en udvidet gennemgang skal revisor foretage handlingerne flere gange og så alligevel ende i revisionshandling, som typisk vil give revisor værktøjerne til selv at drage konklusionerne mere hurtigere og mere effektivt, for dermed at kunne spare honorar-korner? Generelt kan det siges, at hvis virksomheden har et godt kontrolmiljø som er med til hurtigt at fjerne nogle af de tvivlsspørgsmål som revisor kunne støde på under en udvidet gennemgang, sammen med et godt tilsyn fra ledelsen, der gør at analyser og sammenhænge mellem forskellige nøgletal tager forespørgsler fra revisor i opløbet, vil det gøre forskellen mellem honoraret på revision hhv udvidet gennemgang større. Der i mod vil en kompleks drift med mange typer af aktiviteter og mange afledte omkostninger gøre at der oftere er behov for, at revisor udfører yderligere handlinger og dermed gør den honorarmæssige forskel mellem revision og udvidet gennemgang mindre.

Udførelse af andre typer handlinger

I forlængelse af ovenstående analyse af yderligere handlinger ligger afsnit A48 i erklæringsstandard. Det er et vejledende afsnit som jeg finder utrolig relevant og et afsnit som vil blive anvendt i langt de fleste udvidet gennemgange i større eller mindre grad. Afsnittet er skrevet som noget der ligner en tilståelse eller en medgivelse til revisor. Teksten forklarer at kravene i standarden giver revisor grundlag for at opfylde de mål og krav som standarden har. Dog er der situationer hvor revisor finder det "effektivt eller økonomisk hensigtsmæssigt at udforme og udføre andre handlinger." Det er ikke specifikt angivet at det er revisions- eller revisionslignene handlinger der menes. Der er dog angivet et lille eksempel i afsnittet omkring gennelæsningen af kontrakt, som har betydning for regnskabsaflæggelsen.

Det giver dog næsten sig selv, at der er tale om revisionshandling. For hvis revisor udfører andre handlinger som giver mindre grad af sikkerhed end reviewhandling, opfylder revisor ikke målene med erklæringsstandard.

Afsnit A65 hjælper revisor med problemstillingen som er analyseret ovenfor omkring udførelsen af yderligere handlinger. Den giver revisor lov til at gå direkte til de revisionslignene handlinger, såfremt revisor på forhånd kan konstatere at det vil være fordyrende, at udføre traditionelle handlinger for at herefter at skulle konstatere, at de som forventet ikke gav bevis nok eller beviset blot gav anledning til yderligere spørgsmål.

Det problematiske med handlinger efter afsnit A65 er ikke at de er dyrere at udføre end

gennemgangshandlinger. De skal jo netop kun udføres når det anses for effektivt og økonomisk hensigtsmæssigt at udføre dem. Det er min holdning at det der gør dem problematiske, er at det kan give forvirring omkring hvad det egentlig er at revisor udfører. Set ud fra en virksomheds synspunkt kan det være svært at kende forskel, hvis revisor laver revisionshandlinger, selvom det er udvidet gennemgang som der er valgt. "Fik vi så hvad vi betalte da vi havde valgt revision?" Det vil typisk være svært at forstå. Den gamle reviewstandard ISRE 2400 DK gav ikke revisor muligheden for at udføre andre typer af handlinger. Der var ikke direkte forbud her i mod, men standarden indeholdte ikke en omtale af muligheden.

Revisionslignene handlinger i en udvidet gennemgang kan være nødvendige at udføre. Revisor kan enten planlægge disse typer af handlinger i forvejen, eller revisor kan under sin gennemgang konstatere, at der er behov for andre typer af handlinger end blot forespørgsler og analyser. Problemet med disse handlinger er, hvis der går inflation i antallet af dem. Revisor kan risikere at skulle udføre handlinger med samme formål flere gange. Først som reviewhandling og så derefter som revisionshandling, hvis reviewhandlingen ikke giver tilstrækkeligt bevis.

8.3.5 Kommunikation med virksomhedens ledelse

Ved alle former for erklæringer med sikkerhed på regnskaber, er det vigtigt for revisor at kommunikere de forhold, som revisor bliver opmærksom på under arbejdet. Revisors kommunikation omfatter både revisors erklæring, men også andre skriftlige/mundtlige typer af kommunikation er omfattet af lovkrav og standarder. Dette afsnit vil først og fremmest behandle revisors kommunikation med ledelsen mundtligt eller skriftligt, men hvor kommunikationen ikke er revisors erklæring.

Ved både revision, review og udvidet gennemgang er der krav om at revisor skal kommunikere til virksomhedens ledelse. Ved udvidet gennemgang kan det give problemer, hvis der sammenlignes tid og dermed honorar i forhold til revision.

Ved en revision bliver der stillet krav om revisors kommunikation med virksomheden flere steder. Kommunikationen er også nævnt som revisors rapportering. Rapporteringen kan defineres som følger:³⁹

- *At tilføre tillid til et specifikt emne eller objekt, hvorom revisor har udført konkrete handlinger med henblik på at efterprøve emnet eller objektet i forhold til udsagn eller oplysninger givet af en virksomhed eller person samt oplysninger indhentet via revisions og arbejdshandlinger.*

³⁹ Revision i Praksis, kapitel 9.2. Definitionen er forfatterens egen.

- *At viderekommunikere forhold og anbefalinger, som revisor har fundet væsentlige at kommunikere på baggrund af oplysninger givet af en virksomhed eller person samt oplysninger indhentet via revisions og arbejdshandlinger.*

Det er min vurdering af disse to definitioner kan overføres til review og udvidet gennemgang. Efterprøvelserne bliver dog i review og udvidet gennemgang ikke udført i første omgang som revisionshandlinger jf tidligere afsnit.

Revision

Ved revision er der i ISA 260 krav om at revisor kommunikerer skriftligt med virksomhedens øverste ledelse. Samtidig har vi i Danmark Revisorlovens §20 som angiver at revisor skal afgive revisionsprotokol. Derfor ses langt den meste kommunikation mellem revisor og en virksomheds øverste ledelse i form af et revisionsprotokollat. Dog skal der ikke udarbejdes en protokol, hvis revisionen af virksomheden bliver udført efter Erhvervsstyrelsens erklæringsstandard jf. ÅRL §135, stk. 1 (Udvidet gennemgang).

Der defineres også at revisionsprotokollen føres til hvergivers brug. Det vil sige at protokollen føres til virksomhedens eget brug og offentliggøres ikke som virksomhedens årsrapport.

I protokollen skal revisor oplyse om bestemte forhold. Det væsentligste er at revisor skal redegøre for arten og omfanget af den udførte revision og konklusionen herpå. Herudover skal revisor i det mindste oplyse:⁴⁰

- *Væsentlige spørgsmål vedrørende revisionen, herunder væsentlig usikkerhed, fejl eller mangler vedrørende virksomhedens bogholderi, regnskabsvæsen eller interne kontrol,*
- *forhold, som normalt må forventes at have betydning for modtagerens eller hvergiverens stillingtagen til årsregnskabet mv.,*
- *hvorvidt revisor opfylder lovgivningens krav til revisors uafhængighed, og*
- *hvorvidt revisor under revisionen har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om.*

Udvidet gennemgang

Ved udvidet gennemgang er der som skrevet ovenfor ikke krav om, at revisor skal udarbejde en protokol jf Revisorloven. Dog stilles der andre krav til revisors kommunikation.

Erklæringsstandard for udvidet gennemgangs afsnit 28 stiller krav om, at revisor rettidigt skal kommunikere forhold ved gennemgangen, som efter revisors faglige vurdering, er tilstrækkelig vigtig til at berettigede ledelsens opmærksomhed.

⁴⁰ Revisorloven §20, stk 3.

Der bliver ved udvidet gennemgang ikke stillet krav til at kommunikationen skal ske skriftligt. Der er dog krav om at kommunikationen skal være gennem de forespørgsler som revisor stiller i forbindelse med udførelsen af opgaven, samt anden kommunikation der kan bruges som tovejskommunikation. På den måde kan der nemmere opstå en dialog, som forhåbentlig er konstruktiv, omkring opgaven.

Afsnit A52 i standarden for udvidet gennemgang giver eksempler på hvilke forhold der kan kommunikeres til virksomhedens ledelse. Det klart væsentligste forhold er de betydelige resultater af den udvidede gennemgang. Altså stort set det samme forhold som ved revision, hvor det var de betydelige resultater af revisionen der skal kommunikeres i protokollen. Afsnit A52 giver ligeledes eksempler på hvad der kan være betydelige resultater af den udvidede gennemgang. Herunder kan nævnes betydelige resultater af udførelsen af handlinger, herunder situationer hvor revisor har overvejet at udføre yderligere handlinger, som er nødvendige efter standarden.

Af andre forhold, er forhold der kan føre til modificering af konklusionen og eventuelle vanskeligheder som revisor er stødt på under opgaven, herunder manglende mulighed for at opnå bevis, som er nødvendig fra opgaven (begrænsninger i revisors gennemgang).

Ovenstående eksempler fra afsnit A52 er et godt eksempel på at den lovgivning der er lavet omkring udvidet gennemgang ikke altid går hånd i hånd med lovningen på et mindre revisionshonorar på 25%. Ved første øjekast på revisorlovens §20, giver denne jo hjemmel til revisor til ikke at udarbejde en form for protokol til virksomheden. Det betyder i første omgang mindre arbejde til revisor og dermed et mindre honorar. Læser man afsmittende omkring rapportering til ledelsen, kan det give et andet billede. Jeg lægger følgende til grund for det udsagn.

Ovenstående er er naturligvis kun eksempler, men det må antages at standarderne inklusive vejledende afsnit som dette, er en del af god revisorskik som så bliver brugt til at regulere revisorerens adfærd. Så når afsnit A52 angiver at revisor kan kommunikere betydelige resultater af udførelsen af handlinger, med speciel vægt på områder hvor revisor har overvejet (eller rent faktisk har udført) yderligere handlinger. Rent praktisk tolker jeg dette som at revisor skal kommunikere konklusionerne på det opnåede bevis fra de udførte handlinger på væsentlige områder af regnskabet. Hermed menes væsentlige i en kombination af beløbsmæssig væsentlighed og risici for væsentlig fejlinformation på områderne. Så når revisor har udført gennemgang af varelageret som et væsentlig, men ikke risikofyldt område, så kommunikerer revisor resultatet af handlingerne til virksomhedens øverste ledelse uanset om revisor har overvejet at udføre yderligere handlinger eller ej. På samme måde som revisor vil gøre det i en ISA-revision. Da udvidet gennemgang stadig er en ny ydelse og erklæringsstandarder ikke har været i brug så meget endnu, kan revisor jo

overveje hvor grænsen går med hensyn til overvejelsen af yderligere handlinger. Hvor meget overvejelse skal der til, før det er en god idé for revisor at kommunikere det til virksomhedens ledelse? Det stiller krav revisors faglige vurdering og dømmekraft og kan sættes i forlængelse af diskussionen ovenfor omkring ikke at lade yngste revisormedarbejder foretage udvidet gennemgang.

På de områder hvor der rent faktisk er udført yderligere handlinger, hvilket vil sige områder hvor der er mistanke om væsentlig fejlinformation, skal revisor også kommunikere disse områder.

Den næste problemstilling er hvilken type af kommunikation der skal anvendes fra revisors side. Som nævnt tidligere, er der ingen krav i erklæringsstandarden om hvordan revisor skal kommunikere ovenstående. Kommunikationen kan enten være mundtlig, skriftlig eller en kombination af de to. Jeg mener at kommunikationen jf standarden ofte kommer til at være skriftlig. Den skriftlige kommunikation har nemlig den fordel, at det er nemt for revisor at samle, sammen med sin øvrige dokumentation for udførelsen af opgaven i revisors kvalitetsstyringssystem, som netop skal være skriftlig. Hvis revisor vælger at kommunikere forhold mundtligt, skal der skrives notat om hvad der er fortalt til hvem. Eventuelt skal der være referater fra bestyrelsesmøder mv. Hvis revisor skriver et management letter til virksomhedens øverste ledelse, kan revisor nemt forklare sig på et møde ud fra kommunikationen. Men skriftligheden sikrer revisor sine arbejds papirer og ikke mindst et godt bevis for korrekt udførelse af den udvidede gennemgang. Det vil give revisor en klar fordel i forbindelse med kvalitetskontrol af revisionsvirksomheden, eller andre sager hvor der stilles spørgsmål ved revisors arbejde.

For at konkludere på ovenstående, mener jeg at revisor ofte kommer til at kommunikere skriftligt med virksomhedens ledelse. Som nævnt i afsnittet ovenfor omkring reviewhandlinger der bliver til revisionshandlinger, vil det efter min mening ikke være et sjældent syn, at revisor har overvejet eller rent faktisk udført yderligere handlinger baseret på mistanke om væsentlig fejlinformation. Dermed slipper revisor ikke for kommunikationen med virksomheden, som jeg også mener bliver skriftlig. Så selvom revisorloven ikke stiller krav om en protokol, mener jeg at hvis revisionen bliver udført som udvidet gennemgang, skal virksomhedens ledelse forberede sig på at modtage et management letter der kan minde om en protokol. Altså et område hvor der højst sandsynligt ikke kan blive sparet så meget på honoraret, som håbet fra lovgivers side.

8.3.6 Ved udlandet hvad udvidet gennemgang er?

Hvordan ser udlandet på den danske måde at håndtere efterspørgslen om færre offentlige byrder på de mindre virksomheder? Forholdende omkring lovpligtig revision og fravalg

heraf er ikke harmoniseret i EU.

Til gengæld er landene forholdsvis enige om, at det er IAASBs standarder der anvendes som målestok, når der skal udarbejdes standarder for de enkelte lande.

Problemet med forskellige standarder i forskellige lande, er at det er svært for de udenlandske regnskabsbrugere, at finde ud af hvilken type af erklæring der gives på regnskaber, hvilken grad af sikkerhed er der tale om? Det er vigtigt for regnskabslæser at forstå om der er tale om en erklæring uden sikkerhed, så som assistance. Hvis regnskabet skal bruges til kreditvurderinger, handel med selskaber eller andre forhold, er et regnskab forsynet med assistance med regnskabsopstilling ikke i alle tilfælde nok for regnskabsbruger. Som nævnt tidligere, giver assistanceerklæringen kun sikkerhed for, at regnskabet er opstillet efter den anvendte regnskabsmæssige begrebsramme - ikke om posterne, noterne mv i regnskabet er retvisende for virksomhedens finansielle stilling. Ved større samhandlinger og kreditter kan et regnskab uden sikkerhed derfor ikke anvendes af f.eks. en udenlandsk samhandelspartner, der sælger varer på kredit og yderligere sikkerhed skal måske indhentes i form af andre erklæringer fra revisor.

Der har generelt været et stort pres i EU omkring fjernelse af lovpligtig revision af de små og mellemstore virksomheder (SMV), men man er ikke nået til enighed om hvordan dette skal gøres. Derfor har landene deres helt egne grænser for hvornår det er lovpligtigt med revision og hvornår virksomhederne er fritaget. Derfor har Danmark som det eneste land indtil videre, indført standarden for udvidet gennemgang. Det betyder at den danske løsning kan få problemer med at blive forstået i udlandet, hvis en udenlandsk virksomhed skal læse et dansk regnskab.

Ifølge IAASBs normale opbygning er revisors erklæring og graden af sikkerhed på erklæringen meget sammenhængende. En erklæring med negativt formuleret konklusion,⁴¹ er således altid en erklæring med begrænset grad af sikkerhed. En erklæring med positivt formuleret konklusion⁴² er altid sammenkoblet med høj grad af sikkerhed. Udvidet gennemgang er en erklæring med en positivt formuleret konklusion, mens resten af erklæringen og størstedelen af de handlinger som revisor har udført, hører til review. Selvom den nye ISRE 2400 (ajourført) er en ny reviewstandard, som er en del mere tung med hensyn til beviser, i forhold til den gamle review standard, holder IAASB altså fast i at der er tale om en erklæring med en negativt formuleret konklusion. Dermed har det været

⁴¹ Negativ formulering: "Vi er ikke blevet bekendt med forhold, der indikerer at regnskabet ikke giver et retvisende billede"

⁴² Positiv formulering: "regnskabet giver et retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling"

Erhvervsstyrelsens vurdering, at de 4 yderligere handlinger, er det springende punkt med hensyn til om der er tale om en negativ konklusion eller en positiv konklusion og dermed en erklæring med højere grad af sikkerhed. Ifølge Jens Røder⁴³ Generalsekretær i Nordisk Revisorforbund, stopper sammenligningen mellem en erklæring om udvidet gennemgang med en erklæring om revision ved konklusionen. Alt andet er stort set forskellig.

Konsekvenser af en manglende forståelse i udlandet

Som nævnt tidligere kan det give anledning til at udenlandske långivere eller kreditgivere vil kræve yderligere sikkerhed, hvis en udenlandsk part ikke kan forstå, hvad det er for en erklæring der er på regnskabet. Ved udvidet gennemgang er der jo tale om en erklæring med positiv konklusion (dermed høj grad af sikkerhed?) som revision, men der står i erklæringen at der ikke er udført revision og sikkerheden er ikke den samme som revision. Så hvad er der så udført?

Der er ikke noget i vejen for at en udenlandsk partner beder om yderligere sikkerhed fra et selskabs revisor, fordi det har fået udført udvidet gennemgang. Problemet ligger i, at virksomheden skal have en yderligere udgift ved at anvende udvidet gennemgang fremfor revision. Dermed hænger besparelsen som lovgiver har stillet i udsigt, i en tynd tråd. Udlandets reaktion på udvidet gennemgang på et årsregnskab, behøver ikke nødvendigvis at være så voldsom, som ovenstående eksempel med de yderligere erklæringer fra revisor. Et mindre drastisk krav som en udenlandsk samhandelspartner kunne stille overfor en dansk virksomhed, kunne være mindre salg på kredit. Såfremt den udenlandske virksomhed er usikker på den danske virksomhedes kreditværdighed på grund af erklæringen på regnskabet, vil de højst sandsynligvis ikke give den samme kredit ved et salg - alternativt kunne jeg forestille mig en normal kredit, men med tillæg af forholdsvis store renter hvis betalingen ikke bliver gennemført til tiden. Det giver naturligt større omkostninger til den danske virksomhed.

Det er Jens Røders opfattelse at der er langt til fuld harmonisering af fravalg af revision og revisionsydelser rettet direkte mod de små og mellemstore virksomheder i EU.⁴⁴ Derfor må danske virksomheder de første år leve med at udlandet måske ikke er klar over hvad en udvidet gennemgang går ud på og derfor først skal lære erklæringen at kende. Jens Røder giver i artiklen udtryk for at han ser det danske bud på en erklæring til SMV'er som et skift i den rigtige retning, men er dog forbeholdent over om det er den endelige løsning. I første

⁴³ Røder, Jens. *Udvidet gennemgang - sker der noget i andre europæiske lande?.* Revision & Regnskabsvæsen nr. 6. 2013

⁴⁴ Røder, Jens. *Udvidet gennemgang - sker der noget i andre europæiske lande?.* Revision & Regnskabsvæsen nr. 6. 2013

omgang kunne de danske virksomheder så håbe på, at udvidet gennemgang blev implementeret af flere af de enkelte lande i EU, for derved at opnå blot en del af fordelene ved harmonisering af reglerne. Min egen vurdering er også at det er et skridt i den rigtige retning, men jeg mener bestemt ikke der er tale om "den endelige løsning." Handlingerne der udføres passer efter min mening godt til danske virksomheder i klasse B og den nye reviewstandard som erklæringsstandard er bygget på, giver også god mening når revisor skal starte med forespørgsler og så bygge ud derfra, afhængigt af hvilke risici der er. Problemet er den erklæring som opgaven ender ud med. Problemet er at den både for regnskabsbrugere, men også for professionelle revisorer, ikke giver mening fordi den ikke passer ind i de øvrige erklæringer som der findes. Det er en sammensætning af to typer af erklæringer og dermed bliver der skabt forvirring om hvad det egentlig er der er udført. Kunne man få IAASB med på at lave en type af erklæring, med en konklusion som ikke ligner hverken begrænset grad af sikkerhed eller høj grad af sikkerhed, ville det klart være at foretrække. På den måde kunne de enkelte lande som læner sig op af IAASBs erklæringer lave oversættelser af standarden til deres eget sprog og det vil stadig give mening i forhold til øvrige standarder og i forhold til regnskabsbrugere i de øvrige lande.

8.3.7 Forståelse af erklæringen

Som nævnt i afsnittet ovenfor, er erklæringen på en udvidet gennemgang en blandet størrelse, når man ser på hvilke erklæringer der ellers findes i IAASBs katalog over erklæringstyper. Kristian Koktvedgaard, chefkonsulent i Dansk Industri mener da også at erklæringen skulle se anderledes ud, end det den er endt ud med. Dansk Industri er en af de større interesseorganisationer, hvis medlemmer har mulighed for at anvende udvidet gennemgang. Mange af foreningens medlemmer er virksomheder der er regnskabspligtige og i den forbindelse måske har mulighed for at anvende udvidet gennemgang som type af revision. Men deres medlemmer er også typisk regnskabsbrugere når de skal vurdere på deres konkurrenter, eller give kredit og derved udarbejder en kreditvurdering hvor regnskabet indgår. På den måde repræsenterer Dansk Industri et vigtigt segment i debatten omkring erklæringen om udvidet gennemgang. Det er ifølge Kristian Koktvedgaard DI's holding,⁴⁵ at det ville være bedre med en erklæring med en helt ny konklusion som skulle have en "moderat grad af sikkerhed" i stedet for det der ligner høj grad af sikkerhed, som er blevet indskrevet i standarden for udvidet gennemgang.

Årsagen til dette, er at der efter DI's opfattelse kan være forskellige måder at forstå erklæringen om udvidet gennemgang. Følgende lægges til grund herfor:

I konklusionen hedder det:

⁴⁵ Koktvedgaard, Kristian. *Udvidet gennemgang - giver det mening?* Revision & Regnskabsvæsen nr. 6 2013.

“Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede.” Nøgleordene er “det udførte arbejde.”⁴⁶

I beskrivelsen af det udførte arbejde i erklæringen lyder det:

“Dette kræver, at vi overholder revisorlovens regler, samt planlægger og udfører handlinger med henblik på at opnå begrænset grad af sikkerhed for vores konklusion om årsregnskabet og derudover udfører specifikt krævede supplerende handlinger med henblik på at opnå yderligere sikkerhed for vores konklusion.”⁴⁷

Der står ikke et sted i erklæringen hvilken grad af sikkerhed der er tale om. Ikke ud over at der er tale om handlinger der bliver udført, for at opnå begrænset grad af sikkerhed og handlinger der bliver udført, for at opnå yderligere sikkerhed. Spørgsmålet er hvor meget der bliver lagt vægt på de yderligere handlinger. For at få en fornemmelse af disse, bliver man efter min mening nød til at kende til standarden og dermed kende til de faktiske handlinger der kræves udført for at få yderligere sikkerhed. Erklæringen angiver ikke noget om hvilke yderligere specifikke handlinger der er tale om. For mig fortæller “specifikke handlinger” ikke mig noget om hvilken yderligere sikkerhed der kan forventes. Det fortæller blot at der er tale om handlinger som er præcist formuleret i standarden. For at en virksomhed kan fortolke på erklæringen, må den nødvendigvis vide hvilke handlinger der er tale om. Kristian Koktvedgaard deler da også regnskabsbrugerne op i to grupper.

1. Brugere der anser udvidet gennemgang for at være revisionslignene. Brugere vil have en høj forventning til det udførte arbejde.
2. Brugere der ikke tilskriver de supplerende handlinger væsentlig vægt og derfor vurderer at udvidet gennemgang sikkerhedsmæssigt er på niveau med review.

Det står klart at det ikke er hensigtsmæssigt, hvis erklæringen om udvidet gennemgang opfattes så forskelligt som Kristian Koktvedgaard angiver. I så fald kan det give nogle økonomiske konsekvenser for virksomhederne der anvender erklæringen. Her kunne forestilles f.eks. en bank hvor de enkelte rådgivere selv udfører dele af kreditvurderingen. Hvilken grad af sikkerhed bliver erklæringen tillagt af medarbejderen? Hvis den bliver

⁴⁶ Kilde: Standarden of udvidet gennemgang af årsregnskaber, der aflægges efter årsregnskabsloven. Bilag 2.

⁴⁷ Kilde: Standarden of udvidet gennemgang af årsregnskaber, der aflægges efter årsregnskabsloven. Bilag 2.

sidestillet med review, er det klart at det kan have indflydelse på den pris som virksomheden skal give for kreditter. Det kan være i form af øgede rentesatser, men det kan også være i form af krav om yderligere sikkerhedsstillelser overfor pengeinstituttet.

En løsning på problemet lige nu og her kan jeg ikke forestille mig. Det skulle kun være at DI kunne undervise sine medlemmer i hvad udvidet gennemgang egentlig er og hvilken grad af sikkerhed der er tale om, samt hvilke typer af yderligere handlinger som standarden indeholder.

Kristians Koktvedgaards og DIs ønske om at lave en erklæring med en konklusion midt i mellem, som skulle kaldes "moderat grad af sikkerhed" kunne være en løsning. Spørgsmålet er om det ikke er for sent, nu hvor der allerede er erklæringer afgivet på en udvidet gennemgang.

Min største bekymring omkring en erklæring med "moderat grad af sikkerhed" er ordlyden af ordet "moderat." Det er meningen at det skulle være en erklæring med en højere grad af sikkerhed end review, men efter min mening er ordet "moderat" betydningen af en lavere grad af sikkerhed end "begrænset grad af sikkerhed." Dermed tror jeg ikke det er løsningen, da der også er stor risiko for at sådan en erklæring med "moderat grad af sikkerhed" kan opfattes forskelligt ud fra hvem der læser erklæringen.

Selvom det ville gøre erklæringen en del længere tekstmæssigt, kunne en løsning på forvirringen være, at rent faktisk skrive de yderligere specifikke handlinger, som revisor skal udføre jf erklæringsstandard. På den ene side, vil det give noget støj i form af for meget tekst i beskrivelsen af det udførte arbejde. På den anden side, vil det være med til at hjælpe læser til at placere sig i den første af grupperne ovenfor. Den først gruppe er den "rigtige" gruppe - det er gruppen som passer på formålet med erklæringen.

Hvis de yderligere handlinger alligevel er obligatoriske og de samme hver eneste gang i hver enkel erklæring om udvidet gennemgang, kan man alligevel lige så godt skrive disse, hvis det kan hjælpe regnskabsbruger med at forstå erklæringen og tillægge den, den grad af sikkerhed som er ment fra udstederen af erklæringen.

Indtil videre kan det konkluderes at forståelsen af erklæringen er svær og kan give anledning til misforståelser som potentielt kan koste virksomheder penge, fordi regnskabslæser bliver usikker på sikkerheden og ordlyden i erklæringen.

8.3.8 Supplerende handlinger

Der er meget specifikke krav til de supplerende handlinger som revisor skal udføre jf standarden for udvidet gennemgang afsnit 43. Det kan give nogle udfordringer for revisor.

Problemet er ikke handlingerne i sig selv. De findes også i mange revisioner, men ved udvidet gennemgang bliver der stillet krav til dem, som ikke findes ved revision.

Engagementsforespørgsler

Indhentelse af engagementsforespørgsler er et stærkt revisionsbevis, idet der er tale om skriftlige bekræftelser fra 3. Mand, som ikke har været i hænderne på virksomheden. Dermed risikoen for at resultatet er forvansket meget lille.

Afsnit 43 stiller krav om at revisor skal indhente engagementsforespørgsler pr balancedagen fra virksomhedens pengeinstitutter. Det gælder pengeinstitutter hvor virksomheden enten har eller har haft engagementer i regnskabsårets løb. Hvis man forestiller sig en virksomhed der er solid og dermed har en del likvide midler. Sådant en virksomhed vil typisk gøre sit for at placere sine midler så sikkert som muligt. Det kunne man forestille sig er gjort ved at sørge for kun at have 750.000 kr i indestående i hvert pengeinstitut. 750.000 kr er det beløb der dækkes jf indskydergarantien i danske pengeinstitutter.⁴⁸ Det kan betyde at virksomheden kan have mange pengeinstitutter. Der er i princippet ikke noget i vejen for at revisor skal udføre 10 forskellige engagementsforespørgsler, men det tager naturligvis tid at behandle disse. Der ud over tager bankerne sig også betalt for disse engagementsforespørgsler. Personligt har jeg oplevet at sådanne forespørgsler koster mellem 700 og 1.000 kr pr styk - altså en udgift på mellem 7.000 - 10.000 kr. Det vil naturligvis gøre et stort indhug i den besparelse som virksomheden forventer ved at skifte til udvidet gennemgang. Til forskel fra revision, er der direkte krav om at forespørgslerne indhentes. I situationer med revision indhentes typisk engagementsforespørgsler, men det kan erstattes af anden revisionsbevis jf responsa⁴⁹ som dermed må anses for også at være god revisorskik.

Der kan også opstå problemer omkring virksomheder med flere udenlandske konti. Ordningen med engagementsforespørgsler bygger på en aftale indgået af den tidligere Forening af Statsautoriserede revisorer og Finansrådet. Standarden for udvidet gennemgang differentierer ikke mellem danske og udenlandske pengeinstitutter. Hvis en engagementsforespørgsel i standardens forstand kun er det samme som en "almindelig" dansk engagementsforespørgsel, kan det blive en fordyrret proces. For ved udlandet hvad en sådan forespørgsel går ud på? Hvis ikke, kan engagementsforespørgslen erstattes af anden revisionsbevis?

Som nævnt tidligere er det netop de supplerende handlinger der gør at review får en højere grad af sikkerhed. Hvis det så ikke er muligt at udføre disse handlinger og det samtidigt er

⁴⁸ Kilde: Garantifonden for indskydere og investorer. <http://www.gii.dk>

⁴⁹ Kiertzner, Lars *Når regnskaber ikke revideres*. side 112.

positivt kendt, at det er relevant at udføre handlingerne. Kan revisor så afgive en konklusion uden modifikationer? Eller kan revisor på anden måde foretage gennemgang/revision af bankengagementerne og så stadig opnå en højere grad af sikkerhed end review? Den underskrivende revisor kan sagtens vurdere at det opnåede bevis er tilstrækkeligt. På den anden side er der i så fald tale om, at en af handlingerne, der er med til at give yderligere sikkerhed ikke direkte er udført. I første omgang må vurderingen være op til revisor og hans faglige vurdering.

Tingbogs-, personbogs- og bilbogsoplysninger

Muligvis er nedenstående kun et problem for revisor, men erklæringsbekendtgørelsen stiller krav om at der skal foretages opslag i tingbøgerne pr balancedagen. Dette kan med sikkerhed kun gøres på én måde. Det skal rent faktisk gøres på balancedagen. Det er ikke muligt for revisor at foretage denne type forespørgsel i f.eks. marts måned hvor regnskabet skal laves, når det var 31. december der var balancedag. Hvis der bliver foretaget opslag senere end balancedagen, kan revisor ikke være sikker på om der er pantsætninger som senere hen er blevet aflyst. Foretages opslagene inden, kan man naturligvis heller ikke kontrollere hvilke tinglysninger, der vil være på balancedagen.

Spørgsmålet er så om det giver anledning til bemærkninger i revisors arbejdspapirer eller rapportering til ledelsen såfremt revisor ikke får foretaget opslagene pr balancedagen? Kan det i sidste ende føre til bemærkninger i revisors erklæring?

Ved ISA-revision er der ikke de samme krav til dokumentationen omkring opslag i bøgerne. Der er ikke direkte krav om at der foretages sådanne opslag og heller ikke pr balancedagen. Det er dog klart at også i revision er sådanne opslag et meget stærkt bevis og jo tættere på balancedagen, jo stærkere er beviset da også. Der overtrædes dog ingen standarder, ved at foretage opslagene en uges tid efter balancedagen, så som det er tilfælde i udvidet gennemgang.

9 Sammenfatning

Der er forskel på udvidet gennemgang og revision. Det kan der ikke være nogen tvivl om. Oversigten over handlinger i de forskellige typer af erklæringer giver et klart billede af, at udvidet gennemgang trods alt kun et review + 4 handlinger, selvom at udvidet gennemgang lovteknisk er en revision.

Ved udvidet gennemgang (og review) bliver der lagt stor vægt og ikke mindst tiltro til revisors faglige vurderinger. Det betyder at det er svært at forsvare for revisionsteamet, at lade yngste mand udføre ret meget af den udvidede gennemgang.

Når yngstemanden ikke kan være så meget med i teamet, betyder det at der også bliver forbrugt honorarer i et større omfang. Dermed kunne man forestille sig at en stor del af den besparelse der ligger i at udføre færre handlinger, bliver spist op af omkostninger, fordi de billigste honorartimer ikke kan anvendes på sagen.

Handlingerne der skal udføres er en naturlig stor del af revisors honorar ved udførelsen af erklæringer. Det er derfor essentielt for besparelsen på honoraret, at revisor skal udføre så få handlinger som muligt. Indbygget i erklæringsstandarderne for udvidet gennemgang (og review) er punkter hvor revisor skal udføre enten andre handlinger, eller yderligere handlinger. De andre handlinger udføres når de er mere effektive at udføre eller mere økonomisk fordelagtige at udføre, når de sammenlignes med almindelige forespørgsler og analyser. De andre handlinger omfatter typisk revisionslignende handlinger.

Yderligere handlinger der udføres når revisor får mistanke om risici om væsentlig fejlinformation i forbindelse med udførelsen af udvidet gennemgang på en post/område. De yderligere handlinger har karakteristisk af at være mere detaljerede handlinger, eller andre typer af handling så som substansbaserede handlinger. Problemet er at revisor i disse situationer kommer til at bruge mange ressourcer på at udføre handlinger flere gange. Revisor skal først konstatere at der er behov for yderligere handlinger, inden revisor tager stilling til hvilken type af handling der skal udføres yderligere. Mange ressourcer er det samme som et højere honorar i dette tilfælde. Et regnskab hvor der ikke er problemer af nogen art og hvor virksomhedens ledelse kan svare fyldestgørende på revisors forespørgsler, vil på den baggrund undgå yderligere handlinger og et større honorar.

Når revisor udfører erklæringer om udvidet gennemgang, skal revisor kommunikere med virksomhedens ledelse. Der er ingen formkrav hertil. Det der skal kommunikeres er væsentlige resultater fra udførelsen af gennemgangen samt de forhold som revisor finder er vigtige for ledelsen. Sådanne forhold kunne især være områder hvor revisor overvejede at udføre yderligere handlinger. Med hensyn til revisors kvalitetsstyring og arbejdsoplysninger, vil kommunikationen ofte være skriftlig. Det vil sige at revisor ofte kommer til at lave samme

rapportering til ledelsen som der bliver gjort ved udførelsen af revision, hvor der netop er krav til at udarbejde en revisionsprotokol.

Der er også andre områder som gør ydelsen om udvidet gennemgang til en størrelse der er svær at vurdere. Både for revisor, men i høj grad også for regnskabslæseren. En erklæring om udvidet gennemgang er svær at forstå for regnskabslæseren. Konklusionen er en positivt formuleret konklusion, hvilket i IAASB under IFACs normale terminologier betyder at der er tale om en revisionsydelse, når det kommer til regnskaber. Det er dog ikke tilfældet i udvidet gennemgang. Eller er det? Det bliver i erklæringen angivet at der er tale om en erklæring med begrænset grad af sikkerhed, samt yderligere sikkerhed ved udførelse af supplerende handlinger. Hvilken grad af sikkerhed er "begrænset grad af sikkerhed + "yderligere sikkerhed"?

Et andet problem omkring erklæringen om udvidet gennemgang, er at udlandet højest sandsynligt ikke ved hvad udvidet gennemgang er. Ingen af de andre lande i EU har samme løsning på revision af SMV'ere som Danmark har. Derfor kender de ikke til ydelsen udvidet gennemgang.

Usikkerheder som nævnt ovenfor skaber også usikkerhed for læser og kan betyder at handler bliver afvist, kreditter ikke bliver givet mv. til yderligere omkostninger for virksomheden som har fået udført udvidet gennemgang.

10 Interview med typiske regnskabsbrugere

Dette afsnit vil analysere de interviews der er udført for at finde ud af hvilken opfattelse typiske regnskabsbrugere af klasse B-regnskaber har af holdning til standarden. En negativ indstilling til erklæringstypen vil kunne give yderligere omkostninger for virksomheden.

Bankerne har vidt forskellige krav til om deres kunders regnskaber skal være revideret efter ISA-standarderne eller om de er tilfredse med andre typer af erklæringer. De har også alle understreget, at det vurderes i hver enkelt sag hvad kravene er. Ingen af bankerne er dog afvisende overfor, at der er situationer hvor de sagtens kan "nøjes med", at kunden får udført udvidet gennemgang og der samtidig er situationer hvor de ikke kan acceptere, at der bliver ført udvidet gennemgang.

Mindst firkantet i deres holdning er det mindre landsdækkende pengeinstitut, som helst vil have en løbende dialog med kunden fremfor at diskutere hvorvidt der skal udføres den ene erklæring eller den anden på virksomhedens regnskab. Det større landsdækkende pengeinstitut var meget faste på, at hvis der er afgivet virksomhedspant kræver de revision fremover af virksomheden. Ellers kunne de ikke være sikker på, at deres pant var tilstrækkelig for engagementet.

De tre adspurgte banker var alle enige om at besparelsen på revisionshonoraret ville ligge mellem 10.000 og 15.000 kr på en gennemsnitskunde. Dermed blev det også gjort klart, at hvis der ikke var mere at spare end dette, så ville de helst beholde revisionen.

Bankerne var samtidig også enige om at udvidet gennemgang var noget der ikke ville slå igennem og at det var noget politikerne har indført, for at få det til at se godt ud på papiret. Det var dog heller ikke mange udvidede gennemgange som de havde set hos deres kunder på tidspunktet for interviewet.

Respondenterne gav mig, med baggrund i deres svar og de samtaler vi havde, en fornemmelse af at de klart vurderer udvidet gennemgang til at være en erklæring med lavere grad af sikkerhed end revision, selvom de også var klar over at virksomhederne i lovmæssig forstand ikke havde fravalgt revision.

Efter samtalen med SKAT står det klart, at det som udgangspunkt ikke har betydning for hyppigheden eller risikoen for kontrol fra SKATs side, at virksomheden får udført udvidet gennemgang. Dermed underbygger interviewet ikke Lars Kiertzners udtalelse om at

virksomhederne helst ikke vil skilte med, at de har fravalgt revision.⁵⁰ Virksomhedsejerne og direktørerne føler måske stadig på samme måde, men den reelle risiko for at blive taget ud til kontrol, er altså ikke højere. SKAT udfører udvælgelsen af virksomheder som projekter. Det er dermed mere eller mindre tilfældigt hvordan et projekt lige præcist rammer en virksomhed, der får udført udvidet gennemgang. PT er SKAT igang med et projekt, hvor regnskaber med supplerende oplysninger omkring overholdelse af skatte og afgiftsloven er udtaget. Det vil sige at det er selskaber der får udført revision og udvidet gennemgang, da det er de eneste erklæringer hvor revisor skal afgive supplerende oplysninger hvis ledelsen kan ifalde ansvar. Havde en virksomhed derimod valgt review, som tidligere nævnt er stort set magen til udvidet gennemgang, er disse ikke omfattet af projektet.

Erklæringen har betydning for engagementer med bankerne. Og det kan konkluderes, at det kan have betydning for omkostningerne til for en virksomhed, hvis virksomheden ikke har rådført sig med pengeinstituttet før anvendelse af udvidet gennemgang eller fravalg af revision.

Men hvor meget og hvor lidt kan være svært at konkretisere. Det kommer helt an på de øvrige forhold i virksomheden og hvor stort et engagement virksomheden har eller har behov for. Det er også vigtigt for et af de adspurgte pengeinstitutter, hvilken historik kunden har i banken. Er der for eksempel ofte ubevilligede overtræk på konti, giver det et negativt billede af virksomheden og dens ledelse.

Erklæringen har ikke direkte betydning for om virksomheden bliver taget hyppigere ud til kontrol hos SKAT. Det kan derfor ikke konkluderes at udførelsen af udvidet gennemgang, betyder en øget risiko for yderligere omkostninger til virksomhederne. Det vil dog undre meget hvis SKAT ikke oftere laver projekter indeholdende regnskaber hvor der ikke er en revisor tilknyttet, eller hvor der er foretaget assistance med regnskabsopstilling. Der vil være større muligheder for at finde fejl.

⁵⁰ Kiertzner, Lars. *Når regnskaber ikke revideres.*

11 Konklusion

Revision udføres fordi den opfylder et behov for en uvildig og sikker udtalelse omkring de regnskaber som en agent i principal/agent teorien udarbejder. Behovet findes fordi agenten har incitament til at få regnskabet til at udvise et bestemt udtryk, som ikke i alle tilfælde er retvisende i forhold til virkeligheden.

Lavpraktisk er resultatet af en revision en erklæring, hvori revisor giver sikkerhed for at det reviderede materiale ikke indeholder væsentlig fejlinformation og giver et retvisende billede i henhold til den regnskabsmæssige begrebsramme. Ud over erklæringen, skal revisor også rapportere resultatet af den udføre revision direkte til hvervgiver, som typisk er ledelsen i en virksomhed.

Revisionen har udviklet sig til at være en omfattende erklæringsydelse, især i forbindelse med indførelsen af ISA standarderne som anvendes ved revision.

Som den finansielle situation har udviklet sig, har der ifølge politikere være behov for at hjælpe virksomhederne økonomisk. Det har ledt til, at skiftende regeringer har indført lempelser i form af, først fravalg af revision og senest i form af at kunne udføre udvidet gennemgang, hvis virksomheden tilhører Årsregnskabslovens klasse B. Hvis virksomheden benytter sig af muligheden for helt at fravælge revision, har virksomheden 2 forskellige ydelser at vælge i mellem. Assistance og review. Disse to erklæringstyper er vidt forskellige, da en assistance-erklæring ikke udtrykker nogen grad af sikkerhed omkring det retvisende billede. Revisor stiller blot regnskabet op efter reglerne i årsregnskabsloven. En erklæring om review derimod giver begrænset grad af sikkerhed for, at regnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

Udvidet gennemgang er lovteknisk revision, men revisionsteknisk er der tale om et review med 4 supplerende obligatoriske handlinger. Dette gør at erklæringen ender med at give regnskabslæseren højere grad af sikkerhed en review. Det vil sige over begrænset grad af sikkerhed.

Der blev ved lovforslagets fremsættelse, lovet en besparelse på revisionshonoraret på ca 25% hvis en virksomhed valgte, at få udført revisionen efter standarden om udvidet gennemgang. Efter analysen i denne afhandling kan det konkluderes, at en virksomhed der anvender udvidet gennemgang, ikke med sikkerhed kan opnå en besparelse på 25% på revisionshonoraret. Dertil er der for mange virksomhedsspecifikke områder som er forbundet med potentielt yderligere omkostninger. Disse områder afhænger typisk af virksomhedens størrelse, omfang, opbygning, balancesammensætning mv.

Det står klart at udvidet gennemgang kan være en mindre omfangsrig ydelse i forhold til ISA-revision, idet der er færre handlinger der skal udføres i en optimalt drevet og vidende klasse B-virksomhed. Der findes flere situationer hvor revisor skal udføre mere omfattende handlinger, som oftest vil være revisionslignene. Nedenfor er væsentlige forhold nævnt.

Situationerne der giver problemer fremkommer især når revisor vurderer, at der er en risiko for væsentlig fejlinformation i regnskabet. Her skal revisor gøre yderligere for at afdække risikoen for fejl. Det må forventes at sådanne situationer ofte vil forekomme i klasse B-virksomheder, da disse ofte ikke har tilstrækkelige interne kontroller til selv at kunne minimere risikoen for fejl. Her ud over har den typiske klasse B-virksomhed heller ikke den viden det kræver, når værdier af poster indeholdende væsentlige regnskabsmæssige skøn, skal opgøres.

Når revisor skal udføre yderligere handlinger, koster det yderligere honorarer og dermed en mindskelse af besparelsen.

Her ud over er det et væsentligt forhold, at den nye review-standard ISRE 2400 (ajourført) som danner grundlag for standarden om udvidet gennemgang, i højere grad er bygget op på revisors faglige vurdering. Det er op til revisors faglige vurdering, at vurdere det opnåede bevis. Det er samtidig også væsentligt om der under gennemgangen skal udføres andre handlinger end reviewhandlinger og om der skal udføres yderligere handlinger, som nævnt ovenfor. Dermed kan revisionsteamet ikke i samme omfang indeholde mindre erfarne eller direkte uerfarne medarbejdere som trainees, idet der vil være stor risiko for forkerte vurderinger. Erfarne medarbejdere koster et større honorar og øger dermed omkostningerne for virksomheden.

Der ligger også problemer i at udlandet ikke kender til erklæringen om udvidet gennemgang, da den type foreløbig er rent dansk. Det kan give problemer og usikkerhed, når udenlandske samhandelspartnere og långivere skal vurdere regnskaber med udvidet gennemgang. Dermed kan det ende i øgede omkostninger for virksomhederne.

De typiske regnskabsbrugere af et klasse B-regnskab er lige ledes med til at underbygge konklusionen om at man ikke med sikkerhed kan spare på honoraret. Ud fra de udførte interviews, kan det ikke tilrådes virksomheder at lade revisionen udføre som udvidet gennemgang, uden at have spurgt sit pengeinstitut først. Årsagen er at pengeinstitutterne vurderer fra sag til sag om de kan acceptere andet end revision. Kriterierne de vurderer på er typisk størrelsen af engagementerne. Hvis en virksomhed anvender udvidet gennemgang uden at have fået tilladelse af pengeinstituttet, kan det komme til at koste virksomheden på renteniveauet eller omkostninger til yderligere sikkerhedsstillelser. Dermed forsvinder noget

af besparelserne.

SKAT er som typisk regnskabsbruger ligeledes blevet spurgt. Det kan dog konkluderes, at valget af udvidet gennemgang ikke har direkte indflydelse på hvor ofte en virksomhed bliver udtaget til kontrol af myndigheden. Dermed kan der ikke slttes en sammenhæng mellem erklæringstypen og udførte kontroller fra SKAT og de omkostninger der måtte være forbundet hermed fra revisors side.

12 Litteraturliste

Bøger:

- Eilifsen, Aasmund mfl.: *Auditing & Assurance Services*. Second International Edition. McGraw Hill, 2010
- Kiertzner, Lars: *Når regnskaber ikke revideres - Assistance/aftalte arbejdshandlinger, review og udvidet gennemgang*. Karnov Group, 2013
- Kiertzner, Lars: *Revisionsprocessen efter clarity standarderne*. Thomsom Reuters, 2010
- Langsted, Lars Bo mfl.: *Revisor Regulering & Rapportering*. 2. Udgave, Thomsom Reuters, 2010
- Stray Jørgensen, Peter; Reinecker, Lotte; Skov, Signe: *Specielt om Specialer*. 4. Udgave, Samfundslitteratur, 2011
- Stray Jørgensen, Peter: *Klart sprog - i opgaver på videregående uddannelser*. 3. Udgave, Samfundslitteratur, 2003
- Stray Jørgensen, Peter: *Formalia i opgaver på videregående uddannelser*. 2. Udgave, Samfundslitteratur, 2011
- Sudan, Sumit mfl.: *Revision i praksis*. Karnov Group, 2012

Tidsskrifter:

- *Revision & Regnskabsvæsen*. Nr 6, 2013 (Temanummer omkring udvidet gennemgang)
- Bisgaard, Anders; Seehausen, Jesper: *Erklæringer om udvidet gennemgang - med og uden forbehold og supplerende oplysninger*. I: *Revision & Regnskabsvæsen*, nr. 7, 2013

Faglige standarder og lovgivning:

- ISQC 1
- ISA 200 - ISA 810
- ISRS 4410
- ISRE 2400
- Standard om udvidet gennemgang af årsregnskaber, der udarbejdes efter årsregnskabsloven
- ISRE 2400 DK (udgået)
- ISRS 4410 DK (udgået)
- Revisorloven (lov 2008-06-17 nr. 448 om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder. Inkl senere ændringer. Senest Lov 2013-06-12 nr.634)
- Årsregnskabsloven (Lovbekendtgørelse 2013-11-01 nr. 1253. Inkl ændringer. Senest Lov 2013-12-10 nr. 1367)

Hjemmesider:

- <http://www.fsr.dk>

- <http://www.ifac.org>

IT-system:

- Revimentor. Kvalitetsstyringssystem udgivet af FSR - Danske Revisorer.
www.revimentor.dk

Øvrigt:

- REVU's udtalelse om den uafhængige revisors erklæringer om udvidet gennemgang.

13 Bilag

13.1 Mødereferater typiske regnskabsbrugere

Følgende bilag indeholder analyse af interviews foretaget med sædvanlige regnskabsbrugere. Jeg har foretaget interviews med 2 typer af de typiske regnskabsbrugere som en virksomhed i klasse B typisk har.

1. Pengeinstitutter
2. SKAT

Pengeinstitutterne er valgt ud med det argument at de stort set altid er interesseret i hvordan det går i virksomheden. Virksomhedens regnskab er en vigtig kilde til information for bankerne. Det er klart, at hvis en virksomhed har store kreditter i banken, anvendes regnskabet til andre formål end hvis virksomheden havde haft store indeståender. Hvis der er store indeståender i en virksomhed, bliver regnskabet måske udelukkende brugt til at opnå kendskab til virksomheden og danne grundlag for banken at kunne rådgive om placering af overskydende likviditet, såfremt det måtte blive nødvendigt.

Jeg har spurgt ind til hvordan pengeinstitutterne anvender regnskabet i deres kreditvurderinger og om de i den forbindelse læser revisors erklæring. Herfra har de udførte interviews gået på om bankerne kræver revision af deres kunder, hvad deres generelle holdning er til udvidet gennemgang og om det kan have indflydelse på en virksomheds engagement, såfremt en virksomhed vælger at få revisionen udført efter denne standard.

Formålet har været at finde ud af om det bliver dyrere at være kunde i bankerne, hvis regnskabet bliver påtegnet med udvidet gennemgang fremfor revision.

De tre respondenter fra pengeinstitutterne har inden interviewets begyndelse understreget, at de ikke kan give facitlister omkring hvordan de vil agere. Årsagen hertil skal findes i at der findes utrolig mange nuancer af en kunde. Der kan være forskelle i kreditbehov, integritet, sikkerhedsstillelser osv. Forhold som alle har en betydning for bankernes ønsker om sikkerhed i årsregnskaberne.

Resonnementet inden interviewet med SKAT er at hvis en virksomhed vælger at få udført sin revision som udvidet gennemgang og dermed får en lavere sikkerhed for regnskabet, vil det have en afsmittende effekt på hvor tit en virksomhed bliver udtrukket til kontrol. En kontrol hos en virksomhed burde ideelt set ikke have nogen omkostninger for virksomheden, da der naturligvis ikke er nogen skattemæssige grænseområder eller fradrag der er taget på et tvivlsomt grundlag. I praksis er situationen dog noget anderledes. Efter min erfaring bruges der i flere tilfælde mange ressourcer på at finde materialer frem til kontrolbesøget. Her ud over ender besøget ofte ud i rettelser til de indsendte selvangivelser, dog uden straf. På den måde medgår der meget tid til administration og honorar til revisor i forbindelse med sådanne kontrolbesøg.

I de følgende bilag vil der blive skrevet et resume af de samtaler jeg har haft med respondenterne. Interviews er udført med udgangspunkt i de samme spørgsmål, men har haft vægt på flere forskellige emner.

13.1.1 Referat mindre regionalt pengeinstitut

Interview med et mindre regionalt pengeinstitut blev foretaget med afdelingsdirektør JJ i en erhvervsafdeling.

Omkring kendskab til erklæringstypen udvidet gennemgang, svarede JJ at der ikke var afholdt særskilte kurser omkring den nye erklæringstype og at størstedelen af informationerne hos medarbejderne i afdelingen, var fundet af dem selv.

Pengeinstituttet får som udgangspunkt kun regnskaber fra virksomheder som har kreditter hos dem. Pengeinstituttet bruger tallene i regnskabet i forbindelse med deres kreditgivning. De har den hovedregel, at hvis et selskab ønsker at låne penge hos dem, kræves der et regnskab der er påtegnet med en erklæring om revision.

Pengeinstituttet har forespurgt indtil flere revisorer omkring muligheden for at deres kunder kan spare på honoraret, ved at vælge udvidet gennemgang fremfor revision. Svaret har i alle tilfælde været at der kan spares mellem 10.000 - 15.000 kr årligt i revisorhonorar. Med det udgangspunkt har pengeinstituttet valgt at de ikke vil beskæftige sig ret meget med erklæringstypen og i stort set alle tilfælde kræve revision af et selskabs regnskab, hvis der er tale om en virksomhed der har kredit i pengeinstituttet.

Pengeinstituttet har ikke haft henvendelser fra kunder der ønsker at få udført udvidet gennemgang og har fundet anledning til at spørge om deres holdning dertil først. Pengeinstituttet har heller ikke konstateret regnskaber indeholdende en erklæring om udvidet gennemgang.

Som en afsluttende bemærkning fortalte JJ at de i afdelingen anså udvidet gennemgang som et politisk tiltag, som nok i teorien var godt og man dermed kunne fortælle virksomhederne og deres vælgere, at man gjorde noget godt for erhvervslivet og mindre danske virksomheder, men at det i praksis ikke ville fungere.

13.1.2 Referat større landsdækkende pengeinstitut

Interview med et større landsdækkende pengeinstitut. Respondenter er Erhvervskundechef afdelingsleder fra kreditafdelingen.

Pengeinstituttet har efter udsagn fra respondenterne et godt kendskab til erklæringstypen udvidet gennemgang. De har flere gange haft undervisning af eksterne konsulenter i erklæringstypen.

Pengeinstituttet kan som udgangspunkt ikke opstille en facitliste over kunder hvor de helt sikkert ikke vil acceptere en erklæring om udvidet gennemgang. Det er dog ikke sådan at de accepterer udvidet gennemgang og så blot hæver renten på et eventuelt lån, for at modsvare den mulige forøgelse af risikoen. Hvis de har behov for revision, kræver de revision.

Der er mange forskellige parametre ud over sikkerheden/erklæringen i regnskabet, der indgår i pengeinstituttets rating af deres kunder. Væsentligst at nævne er engagementets størrelse især, hvis det er en virksomhed med svag soliditet. Alle

parametrene sammenholdes og der vurderes på hvilken sikkerhed der skal være. Enten i form af sikkerhedsstillelser, men også i form af erklæring på regnskabet.

I situationer hvor pengeinstituttet har taget virksomhedspant, sørger de altid for at der er revision på selskabets regnskab. Det er af stor vigtighed for Pengeinstituttet, at de har sikkerhed for deres pant.

Pengeinstituttet fortalte at en besparelse på 10.000 - 15.000 kr ville være normalt. Dermed ønsker pengeinstituttet i de fleste tilfælde ikke at udvidet gennemgang skal erstatte revision, såfremt der ikke er mere at spare.

I pengeinstituttet betyder en erklæring i første omgang i meget, hvis man som virksomhed henvender sig for at blive kunde i pengeinstituttet. Her vægter historik, kreditbehov, forretningsplan mv. umiddelbart højere. Typisk vil der så efterfølgende være krav om revision jf ovenstående.

Pengeinstituttet kunne dog godt forestille sig en virksomhed med solid drift og lang historik vælge udvidet gennemgang, uden at pengeinstituttet vil kræve revision.

Sammenfatning

Pengeinstituttet stiller ingen facitliste med krav om revision, men det er klart at hvis der er behov for kreditter er revision svært at komme uden om. Flere parametre end erklæring på regnskabet vægtes, når en kundes rente og sikkerhedsstillelse skal vurderes. I situationer hvor der er taget virksomhedspant, er revision dog en betingelse fra pengeinstituttets side.

Hvis man som virksomhed ikke har nævneværdig gæld og god solid drift, er det ingen problem at vælge udvidet gennemgang.

13.1.3 Referat mindre landsdækkende pengeinstitut

Interview med et mindre landsdækkende pengeinstitut blev gennemført med deltagelse af afdelingsleder KK fra kreditkontoret.

Det står klart at pengeinstituttet ikke ønsker at stille entydige krav om revision. Det er dog naturligt for banken, at der findes situationer hvor revision er vigtigt. Dette gælder især ved store engagementer, hvor kundens historik ikke er særlig god. Pengeinstituttet sætter ikke krav om revision ved standardsituationer som f.eks. hvor der er taget virksomhedspant.

Pengeinstituttets taktik og fremgangsmåde overfor pengeinstituttets kunder, er at man ønsker at involvere sig mere i virksomheden. Herunder at modtage løbende rapporter, at foretage forholdsvis hyppige virksomhedsbesøg med tilhørende møder med virksomhedens ledelse. På den måde ved pengeinstituttet hele tiden hvad der foregår i virksomheden og har "fingeren på pulsen." Det er pengeinstituttets opfattelse hermed at det, som udgangspunkt, ikke er så væsentligt om virksomhedens regnskab revideres efter ISA eller at der er udført udvidet gennemgang. På den måde er erklæringen ikke afgørende for kundens og pengeinstituttets samarbejde og pengeinstituttets priser/krav til engagementet. Det som pengeinstituttet kigger efter på deres virksomhedsbesøg er typisk hvilken stand produktionsapparatet er i, hvordan ser

virksomhedens lager ud? Her ud over blot den generelle proces i virksomheden. Jf Knud Kristensen er det væsentligt for at kunne vurdere om der kan være usikkerheder i forbindelse med kundens engagement.

KK kunne nikke genkendende til udtalelsen om at der højst ville kunne spares mellem 10.000 - 15.000 kr. på honoraret ved at vælge udvidet gennemgang, fremfor revision. KK var personligt også af den opfattelse, at udvidet gennemgang dybest set var en politisk løsning som har langt størst effekt teoretisk og næsten ingen effekt i praksis.

På svaret omkring aftalte arbejdshandlinger eller andre yderligere erklæringer fra revisor, mente KK at det helt sikkert ville være en mulighed at få revisor til at udtale sig om f.eks. varelageret i en situation hvor virksomheden har fået udført udvidet gennemgang og varelageret dermed ikke har været omfattet af nogen revisionshandlinger.

KK kunne også oplyse at pengeinstituttet ikke har skrevet noget omkring krav om revision i deres standard engagementsaftaler. De påtænker heller ikke at indføre sådanne standardkrav.

Sammenfatning

Pengeinstituttet lægger ikke samme vægt i revisors erklæring som de øvrige pengeinstitutter jeg har interviewet. Pengeinstituttet har større fokus på løbende rapportering fra virksomheden. Erklæringen på årsregnskabet kommer derefter i anden række. Dermed har det som udgangspunkt ikke noget at sige for virksomhedens omkostninger ved at være kunde i pengeinstituttet, om der er udført udvidet gennemgang eller revision. Der er dog undtagelser til alt og pengeinstituttet kan heller ikke sige sig fri fra at kræve revision i udvalgte tilfælde. Der er dog ingen standard politikker eller procedurer på området.

13.1.4 Referat SKAT

Interview med CK fra SKAT via telefon. Respondenten sidder i en arbejdsgruppe der arbejder med kontrol af virksomheder i Danmark.

CK har fortalt at virksomheder udvælges gennem projekter. Nogle årligt tilbagevendende, mens de fleste projekter har forskellige emner. Eksempler herpå er at pt. har SKAT et projekt kørende hvor virksomheder, der på selvangivelsen, har angivet at regnskabet indeholder supplerende oplysninger om skatte og afgiftslovgivningen er taget ud til kontrol. Dette projekt er ikke årligt tilbagevendende. Til gengæld tager SKAT hvert år virksomheder tilfældigt ud i forhold til deres compliance-projekt.

Som yderligere eksempel kunne CK nævne at de overvejede senere at udføre et projekt omkring virksomheder der har udfyldt en selvangivelse, hvorpå det står at der ikke har været revisor på regnskabet. Her er det så underforstået, at der er en forholdsvis større risiko for at finde fejl i sådanne regnskaber.

CK konkluderer at det ikke har direkte indflydelse på risikoen for at blive udtaget til kontrol hos SKAT, at der er udført udvidet gennemgang, eller nogen af de andre erklæringstyper, i stedet for revision.

13.2 Eksempel på konklusion på review

Eksempel på konklusion fra ISRE 2400, bilag 2:

Konklusion

Ved det udførte review er vi ikke blevet bekendt med forhold, der giver os grund til at mene, at regnskabet ikke i alle væsentlige henseender giver et retvisende billede **) (eller ikke giver et retvisende billede) af ABC Selskabs finansielle stilling pr. 31. december 20X1, samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 20X1 i overensstemmelse med International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities.

Den regnskabsmæssige begrebsramme er ikke identisk med den danske, hvorfor sidste sætning omkring IFRS vil være anderledes på et dansk regnskab, hvor Årsregnskabsloven i stedet vil være angivet som regnskabsmæssige begrebsramme.